

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celetno 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

SCLOVENEK

Cekovni račun: Ljubljana številka 10.650 in 10.349 za inserate.

Uprava: Kopitarjeva ulica številka 6.

Telefoni uredništva in uprave: 40-01, 40-02, 40-03, 40-04, 40-05 — Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku

Politika na Balkanu

Vedno bolj trdovratno se po inozemskem nevtalnem in drugem časopisu ponavljajo zahtevanja, da stojimo tik pred velikim političnim posvetom, ki naj bi se ga udeležile vse balkanske države brez izjeme, torej vključivi Italijo, ki je po zasedbi Albanije tudi postala balkanska država. Ta posvet da postaja vedno bolj nujen in tako rekoč neizbežen, v očigled mogočnim izvenbalkanskim vplivom, ki so se pojavili na Balkanu in katerih cilj je, da ali balkanske države med seboj še bolj zastrupijo ter njihovo slabost potem izkoristijo za utrditev svoje lastne veljave, ali pa da jih tako ali tako potegnejo iz nevtalnosti v vojno vrvenje.

Prvi med temi pojavi, ki se jih je treba bati, je Sovjetska Rusija, ki bi rada pri zasledovanju svojih političnih in revolucionarnih ciljev prišla v posest Bolgarije, da bi potem mogla od dveh strani pritisniti na Romunijo in od dveh strani na turške bosporske ožine pri Carigradu, ter iz svoje bolgarske centrale sejati boljševiški nauk po ostalem Balkanu, ki bi, med seboj sprt, ne mogel postaviti proti boljševiški propagandi nobenega pravega odpora. Drugi pojav prihaja od izraza v težnji, da bi se Balkan kot celota včlenil v vojno fronto, sprva mogoče samo v gospodarsko vojno, pozneje pa tudi v vojaško. V tem pravcu delata poskuse oba vojskujoča se tabora. Eden teh taborov je proti drugemu odredil gospodarsko blokado in seveda želi, da bi bila kolikor mogoče popolna, obroč okrog nasprotnika vestransko strnjen in neprodoren. Njegova diplomacija se trudi, da bi balkanske države pridobila za sodelovanje na ta način, da jim ponuja odkup vsega izvoza in plačilo v zlatem denarju, kar je nedvomno zelo zapeljiva vaba. Svoje ponudbe podpira z več ali manj odkritimi grožnjami, da bi morala biti v nasprotnem primeru pomorska trgovina balkanskih držav podvržena najstrožjemu nadzorstvu iz razloga, ker se ni mogoče zanesti, če morda uvoz balkanskih držav ne služi zalaganju nasprotnika. Drugi teh taborov pa hoče odgovoriti na pomorsko blokado na ta način, da bi pri srednjeevropskih, vzhodnih in južnovzhodnih državah dosegel pristaneke na sodelovanje pri popolni suhozemski zapori proti svojem nasprotniku. Balkanske države naj bi vse svoje pridelke dobavljale izključno le njemu, krile svoje industrijske potrebe izključno le od njega, ter se obvezale, da nasprotnemu vojskujočemu se taboru ne bi dovolile nobene trgovine. Ta druga težnja se oslanja na dejstvo, da so balkanske države itak v letu 1938 že prodale 49% svojega izvoza taboru Velike Nemčije in od tamkaj krile 51% vseh svojih potrebščin iz tujine.

Pod pritiskom naštetih križajočih se teženj se balkanske države zavedajo, da jim ne bo lahko ohraniti popolne nevtalnosti, na katero so ob izbruhu vojne na evropskem zahodu prisegle in ki jo hočejo dosledno izvajati, ako ne bodo okrepile medsebojnega sodelovanja, prej pa se iztrebile vse spore in nesoglasja, ki jim prijateljsko medsebojno občevanje ovirajo. Obstoječi spori so namreč — po spoznanju vseh — tisti klini, na katere se inozemski vplivi obesaajo, da bi mogli svoj prijem na balkanskem polotoku ohraniti in ga še utrditi. Izbir v takšnem položaju ni mnogo. Vsaj za tiste ne, ki jim je balkanska nevtalnost in s tem mirno življenje pri srcu.

Naša država je prva nakazala pot, ko je s svojim posredovanjem odstranila veliko napetost, ki je zavladala med Madžarsko in Romunijo takoj v začetnih dneh sedanje vojne. Sledila je Italija, ki je z eno samo kretnjo razgnala vse temne oblake od albansko-grške meje. Toda vsi se zavedamo, da s tem delo na Balkanu še dolgo ni končano in da je treba zelo hitro delati, da se izrežejo še nekatere druge strupene tvorbe, ki ogrožajo mirno življenje na jugovzhodu. Nujnosti, da mora vsaka država sama za sebe skrbeti, da bo čim prej na zadovoljivi način utrdila svoje notranje-politične razmere in tako izbila tujim vplivom iz rok vsa sredstva, da bi se mogli razkrajevalno vmešavati, zasledujoč pri tem izključno svoje lastne koristi, ne bomo omenjali, ker se razume samo po sebi in ker bi bilo vsako zunanje-politično utrjevalno delo brezuspešno, ako bi se razbilo na notranji slabosti poedinih držav. Ostanimo na zunanje-političnem polju, in tukaj se nam naravnost vsiljuje vprašanje Bolgarije. Bolgarijo v prvi vrsti zasleduje sovjetski imperializem, ki ima, na žalost, upravičene nade, da njegova prizadevanja ne bodo zaman, ako drugod pravočasno ne zmagajo zdravo razumevanje stvarnih dejstev. Še je čas, toda dolgo ne bo več. Po toči zvoniti bo prepozno. To nam je v zadnjih letih zgodovina nekajkrat brutalno dokazala. Bolgarijo je treba pritegniti v krog balkanske družine. Če so za to potrebne žrtve, jih je treba doprinesiti. Žrtve, ki so potrebne, je Bolgarija objavila v preprostem, razumljivem jeziku in se je spričo sedanjega evropskega položaja, ko se podirajo zgradbe, o katerih smo bili prepričani, da so trajne, treba čuditi, da so našle tako medel odmev med prizadetimi.

Zato je tem bolj zareselljivo, ko smo zadnje čase slišali, da se poleg Jugoslavije trudi v prvi vrsti italijanska diplomacija, da bi na Balkanu pomagala ustvariti pogoje za trdnost, ki bo najboljša skupna obramba nevtalnosti. Dokler tega ni, je tudi nepodno vsako ugibanje o ustanavljanju kakšnega nevtalnostnega bloka, o katerem pa sploh ne more biti govora, dokler se Bolgarija ne bo čutila srečne in zadovoljne sredi družine balkanskih narodov. Morda bi vsebalkanski posvet, vključivi Bolgarijo in Italijo, ki namerava baje zanj dati pobudo romunski kralj Karol, še najbolj odgovarjal potrebam časa, ker bo dal široko možnost za odkritosrčne razgovore, ki pa naj jim sledijo takoj vzajemni napori in vzajemne žrtve, da v zadnjem trenutku preprečimo nevarnost, da bi razne zunanje-politične struje začele balkanske države izigravati drugo proti drugi in pripravljati tla za fronte, ki bi bile smrti sedanje mirovne politike. Želeli je, da bi ta prizadevanja uspela.

Churchill o vojni na morju

Angleški mornariški minister je dal jasno sliko o uspehih in izgubah — Nemčija zgradi tedensko dve novi podmornici — »Nade na uspeh najboljše«

London, 8. novembra. t. Prvi lord angleške admiralitete (mornariški minister) Winston Churchill je imel danes v spodnji zbornici daljši govor, v katerem je dal nekaj podrobnosti o dosedanjem delovanju angleške vojne mornarice.

„Royal Oak“

Najprvo je dal nekaj pojasnil k potopitvi oklopnice »Royal Oak«, ki jo je nemška podmornica potopila v pristanišču Scapa Flow. Dejal je, da je sedaj preiskava končana. Polnih podatkov o izidu preiskave ne more dati, ker bi služili nasprotniku. »Royal Oak« je bila potopljena v jutranjih urah dne 14. oktobra. Okoliščine, v katerih je bila potopljena, so bile za angleško admiraliteto dragocen nauk, da ne sme ničesar opustiti, da zavaruje svoja pristanišča, in da ne sme ničesar smatrati kot samo po sebi razumljivo. Admiraliteta je bila namreč prepričana, da je pristanišče Scapa Flow nedotakljivo. Nemške podmornice do doprinesle dokaz, da to ni res. To je groznak nauk, ki pa ga bo admiraliteta sprejela in se iz njega za vso bodočnost učila.

Izgube in dobički

Čista izguba na ladjah: 1/30%
Čisti dobiček na robi 100.000 ton

Churchill je nadaljeval, da je angleška mornarica v prvih mesecih sedanje vojne imela večje izgube, kakor znašajo vse izgube zaveznikov na suhem ali v zraku skupaj. Vsako izgubo je admiraliteta takoj objavila, izvemši ene, namreč nesrečo podmornice »Oxley«. Nesreča je nastala zaradi notranje eksplozije. Tega takrat iz vojaških razlogov ni bilo mogoče objaviti.

Toda naj nikdo ne misli, da se poleg vojne na morju izraža samo v izgubah. Kajti o uspehih navadno ne govorimo. »Danes lahko rečem z večjo gotovostjo,« je dejal Churchill, »da postopno dobivamo polno oblast nad nemškimi podmornicami. V drugem vojnem mesecu smo izgubili v podmorniški vojni 72.000 ton, to je več, kakor polovico manj, kot smo izgubili v prvem mesecu. Toda v istem času smo od sovražnika zasegli 52.000 ton ladij, kupili novih ladij za 27.000 ton, sami izgotovili novih ladij za 57.000 ton. Zatorej znaša naš čisti dobiček v drugem vojnem mesecu 64.000 ton. Za toliko smo namreč navzlic izgubam povečali svojo vojsko mornarice. Ako vzamemo številke za oba prva meseca vojne, vemo, da smo vsega skupaj (odračunamo nove nekupe in nove gradnje) svoje brodogradnje zmanjšali samo za eno tretjino odstotka. To je vse, kar je nemška podmorniška vojska dosegla proti angleškemu trgovskemu brodogradnji.

„Ark Royal“

Zelo zanimivo je, da je eno najbolj dragocenih zaplem v sedanji vojni napravila tista matična ladja »Ark Royal«, katero so nemške radiopostaje že tolikokrat potopile. Pripravljeni smo, da vržemo v borbo proti vsemu nemškemu brodogradnji samo tiste naše vojne ladje, o katerih nemška propaganda govori, da so bile od Nemcev potopljene.

Pomorski promet

V nadaljevanju svojega govora je Churchill dejal, da so angleške trgovske ladje kljub podmorniški vojni brez vsake nesreče pripeljale nad 10 milijonov ton blaga v Anglijo v zadnjih osmih tednih. Nekoliko manj kakor 250.000 ton pa je bilo izgubljenih. Zato pa je angleška mornarica zaplenila nad 400.000 ton blaga, namenjenega Nemčiji, ki so ga prevažale ali nemške ladje, ali nevtalne. Potemtakem je Anglija kljub podmorniški vojni na čistem dobičku za več, kakor 100.000 ton blaga, ki ga je več prišlo v Anglijo, kakor pa, če ne bi bilo podmorniške vojne.

Razume se, da je pomorski promet bolj počasen, odkar morajo trgovske ladje imeti spremstvo vojnih ladij. Toda zamude bodo počasi izginjale. V zadnjih tednih je bilo potrebno, da so največje trgovske parnike potegnili iz prometa, ker jih je bilo treba oborožiti za obrambo proti nevarnostim letal in podmornic.

Nemš

Za tem je Churchill govoril o borbi proti nemškim podmornicam.

Italija proti Sovjetom

Izredno oster napad službenega lista na Sovjetsko Rusijo

Rim, 8. nov. b. Stališče Italije do manifesta Kominterne, v katerem se obtožujejo vojskujoče se sile, da vodijo imperialistično vojno, medtem ko se samo Sovjetska Rusija zavzema za mir, je izraženo v članku, ki ga je Virginia Gayda napisal v »Giornale d'Italia« in katerega so ponatisnili vsi italijanski listi. »Giornale d'Italia« poudarja, da je fašistična Italija neobčutljiva za komunistične struje in se lahko proti boljševizmu popolnoma odkrito postavi ter opozori Evropo pred nevarnostjo boljševizma, ki ogroža njeno omiko. V manifestu Kominterne vidi italijanski tisk razrušilne sile, ki jih uporablja sovjetski imperializem kot sredstvo, da prepreči svobodno delo drugim narodom. Sovjetski imperializem, trdi dalje

Menil je, da je težko navajati natančne številke doseženih uspehov, ker mnoge podmornice so bile potopljene pod vodo in za njimi ni bilo nobenega sledu. Toda po verodostojnih cenitvah bi se moglo reči, da izgublja Nemčija od dve do štiri podmornice na teden. Toda prav tako se ne sme pozabiti, da Nemčija zgradi vsak teden po dve novi podmornici in jih dodaja svoji mornarici. V desetih tednih vojne moramo torej računati s tem, da je Nemčija dobila 20 novih podmornic. Po vseh cenitvah, ki jih je dala admiraliteta, je treba računati, da bo Nemčija razpolagala v januarju s 100 podmornicami, ne glede na potopitve, ki jih bo v istem času utrpela.

Napoveduje se torej velika, dolgotrajna in neusmiljena borba. Angleška admiraliteta se pripravlja za to borbo. To je njena glavna naloga. Priprave zavzemajo najširši obseg. Ze danes je trikrat več lovcv za podmornicami v borbi, kot jih je bilo v začetku

vojne. Od spomladi 1940 dalje pa se bodo tem edincam pridružile še zelo številne druge ladje, ki se sedaj pripravljajo na to posebno nalogo. Zato sme Anglija z zaupanjem zreti v bodočnost. Nevarnost je sicer strašna. Toda Anglija je na naskočila z svojo močjo in ima uspehe pri tem. Razume se, da bodo še prišle izgube. Nikdo nima moči, da bi Anglijo popolnoma obvaroval pred njimi.

„Žepne križarke“

Toda k nevarnostim podmornic je treba dodati še nevarnost nasprotnih ladij-roparic in letal. Ena ali dve nemški tako imenovani »žepni križarki« delujeta na visokem Atlantskem morju. Zadoščenje za Anglijo mora biti, da se te izredno močne ladje niso upale blizu velikih čezmorskih prevozov zaveznških trgovskih ladij, ki so jih spremljale vojne ladje. Na splošno bodi povedano, da ta nevarnost ni pokazala do sedaj resnega obsega.

Churchill je nato pohvalil sodelovanje francoškega vojnega brodogradnje. Za njega je vprav čudež, da je Francija zmogla toliko na morju, ko je ustvarila tako izredno veliko na polju suhozemске obrambe.

Svoj govor je Churchill zaključil z zagotovitvijo, da »v kolikor se tiče vojne na morju, obstajajo najboljše nade, da bo za Anglijo dobro izpadla.«

Odmev na poziv iz Haaga

Londonski listi: »Belgija in Nizozemska sta izdali mirovni poziv, ker se bojita neposredne nevarnosti«

Pariz, 8. nov. t. Semkaj so prišla poročila, da Nemci še vedno pomnožujejo svoje čete vzdolž nizozemske in belgijske meje. Nove čete še vedno prihajajo. V francoskih krogih menijo, da ne gre za kakšno bodočo ofenzivo proti nevtralnemu Nizozemski, ampak samo za vojaški pritisk, ki naj spremlja delovanje nemške diplomacije v Belgiji in na Nizozemskem, da bi se obe državi pridružili nemški gospodarski vojni proti Angliji. Poročila pravijo, da ima Nemčija zbrane vzdolž meje svoje oklopne čete, ki jim poveljuje osebno general Blaskovitz.

Amsterdam, 8. novembra lj. Nizozemska policija je prišla na sled na široko razpredeni vohunski organizaciji, ki je poleg običajnih vohunskih del imela še posebno nalogo, da je prevažala v Nemčijo nizozemske vojaške uniforme. Policija je doslej aretirala dva Nemca, znana hitlerjanca, nekega lastnika garaže, nizozemskega državljanca, in nekega policijskega stražnika. Lastnik garaže je bil v zadnji svetovni vojni pilot, sedaj pa je tu zastopnik nekih nemških letalskih tovarn. V njegovi garaži so našli tudi letalo. Tudi pri aretiranem policijskem stražniku je preiskava odkrila veliko težnega materiala. Vsa javnost pričakuje, da bodo prišle na dan še nadaljne niti te vohunske organizacije in da je policija s temi odkritji prišla na sled na široko organiziranemu delu, ki je tajno izpodjedalo varnost Nizozemske.

Bruselj, 8. nov. lj. Belgijska vlada je danes izdala ukaz, po katerem se zaplenijo vsa motorizirana vozila. Vsa motorizirana prevozna sredstva kot motorna kolesa, avtomobili in tovorni avtomobili morajo biti v uporabnem stanju na razpolago vojnim oblastem.

V Londonu

»Pazljivo proučujemo, toda...«

London, 8. nov. t. Angleška vlada proučuje z vso pozornostjo brzjavko, ki sta jo kralj Leopold in kraljica Viljemina poslala kralju Juriju. Stališče seveda ni mogoče zavzeti nobenega, dokler se angleška vlada ni posvetovala s zaveznisko francosko vlado glede odgovora, ki ga je treba dati belgijskemu in inozemskemu vladarju. Nocoj je bila vladna seja, ki se je posvetovala tudi o tej točki. Brez dvoma pa bodo sprejeli stališče, da je odgovor Anglije in Francije odvisen od stališča, ki ga bo zavzel Hitler. Drugo stališče je v danih okoliščinah nemogoče.

V spodnji zbornici so poslanci vprašali Chamberlaina, če ima kaj povedati o belgijskem in nizozemskem posredovanju za mir. Chamberlain je izjavil, da

»vlada pazljivo proučuje poziv obeh vladarjev, da pa ne more ničesar povedati, ker se mora

vlada preje posvetovati z dominioni, s Francijo in Poljsko. Poljski ministrski predsednik general Sikorski pa pride s svojim zunanji ministrom Zaleskim v Anglijo šele prihodnji teden.

Londonski listi pa že sedaj pišejo, da je pubda sicer plemenita, toda spričo stvarnih dejstev ne bo mogla imeti zaželjenega uspeha.

Nekateri listi poudarjajo, da sta Nizozemska in Belgija sklenili posredovati za mir predvsem z ozirom na svojo lastno varnost, ki da je ogrožena. Obe državi da čutila, da stojita pred veliko nevarnostjo. Temu primerno so bili izdani novi varnostni ukrepi.

V Parizu

»Plemeniti poziv, toda...«

Pariz, 8. nov. AA. Havas: Glavni komentarji pariških listov se bavijo z belgijsko-nizozemsko ponudbo za posredovanje in dosego miru. Glavni urednik lista »Petit Parisien« pravi, da je ponudba, ki prihaja od tako visokih osebnosti, kakor sta belgijski kralj in holandska kraljica vredna, da se resno prouči. List navaja razloge tega posredovanja in pravi, da se belgijski kralj in nizozemska kraljica ne bosta čudila, če Francija in Anglija ostaneta na svojem stališču, ki sta ga zavzela Chamberlain in Daladier po nemško-sovjetski mirovni ofenzivi, ker ni nobenega novega dejstva, ki bi bilo spremenilo položaj.

V Rimu

»Priznanje plemeniti zamisli, vendar...«

Rim, 8. nov. AA. Havas: Pobuda kraljice Viljemine in kralja Leopolda za mir je napravila zelo globok vtis v Rimu, kjer žele, da bi se dosegel kompromis med zavezniki in Nemčijo. Poziv holandskega in belgijskega vladarja komentirajo z velikimi simpatijami in izrekajo priznanje plemeniti ideji, ki je navdahnila njuno posredovanje pri pariški, londonski in berlinski vladi, vendar se v Rimu ne vdajajo nobenim iluzijam glede uspeha te intervencije, čeprav mislijo, da je mirna ureditev spora še možna in da bo možna vse dotle, dokler se ne vname velika bitka na Renu.

Turčija potrdila pakt s Francijo in Anglijo

Ankara, 8. novembra. t. Danes je turška narodna skupščina soglasno sprejela in potrdila turško-angleško-francosko zaveznisko pogodbo. Pred glasovanjem je imel turški zunanji minister Saradžoglu daljši govor, v katerem je obrazložil, zakaj je Turčija podpisala to pogodbo. Povedal je tudi, zakaj Turčija s Sovjetsko Rusijo ni mogla skleniti dvostranskega sporazuma in kako želi Turčija s sodelovanju s balkanskimi državami zagotoviti temu predelu sveta mir v nevtalnosti.

Ankara, 8. novembra. AA. (Stefani.) Nemški veleposlanik von Pape se je vrnil v Ankaru. V političnih krogih pripisujejo velik pomen njegovemu razgovoru s predsednikom bolgarske vlade Kjosseva v novom o priliki potovanja skozi Sofijo. O večeršnjem razgovoru romunskega veleposlanika Stoica in turškega zunanjega ministra Saradžogla v političnih krogih smatrajo, da je bil ta razgovor v zvezi z načrtom za ustanovitev bloka balkanskih nevtralnih držav.

Zagrebska vremen. napoved: Pooblačenje. Zemunska vremen. napoved: Jasno v vsej državi z jutranjo meglo v dolinah in kotlinah. Nekoliko oblačneje utegne biti v severnih krajih. Ponoči ponekod precej mrzlo

Politični zapiski

Bosna in Srbija

Dne 6. novembra je bila v Sarajevu slava 22. topniškega polka, na kateri sta govorila armadni general Ilić ter ban Jevtić. Armadni general Ilić je povedal te-le tehte besede: »Previdnost, usoda in Bog nas južno Slovane hoče še enkrat skušati, ali imamo pogoje, ali imamo razumevanje, ali imamo sposobnost in voljo živeti v skupnosti, svobodni, srečni in zadovoljni. Če po tej skušnji še enkrat izgubimo, se nikdar več ne vrne. Od tega časa bom prenehali biti kot narod in kot država.« — Ban Jevtić pa je rekel: »Dne 6. novembra 1918 je srbska armada prišla v mesto Sarajevo, središče naše Bosne, srbske sile in sanj naših prednikov, noseč na svojih zastavah jamstvo za svobodo bratov v Bosni kakor tudi ljubezen do njih. Želim, da bi ta ljubezen s skupnimi silami v prihodnosti bila koristna gospodarskemu in socialnemu napredku ter gospodarski povzdigi Bosne in Srbije.«

Politika o izjavi ministra Kulenovića

O znani izjavi ministra za gozdove in rudnike dr. Kulenovića o avtonomiji Bosne in Hercegovine je izzvala v srbski javnosti veliko zanimanje. Kakor znano, je dr. Kulenović v svoji izjavi naglasil, naj se poleg hrvatske banovine, ki je že ustanovljena, ter poleg slovenske in srbske, ki sta zdaj na vrsti, ustanovi še četrta — Bosna in Hercegovina v svojih zgodovinskih mejah. »Politika« piše o tje izjavi: »Ta izjava je povzročila veliko zanimanje v javnosti ter so jo v političnih krogih večeraj živahno obravnavali.« — Nato pa omenjeni belgrajski list pravi: »Od dobro poučene strani JRZ smo zvedeli, da je mnenje g. dr. Kulenovića o Bosni in Hercegovini kot četrti avtonomni enoti v njenih starih mejah njegovo osebno mnenje. Sicer pa je g. dr. Kulenović to sam naglasil, ko je dejal, da bo videl, kaj poretče na to njegova strankarska organizacija JRZ. To vprašanje ni prišlo na dnevni red pred pristojne politične činitele ter zato o tem vprašanju tudi ni bilo zavzeto nobeno stališče. Ko bo postavljeno vprašanje nadaljnje preureditve države, kdaj jo bo in ni znano, se bo šele videlo, ali more mnenje dr. Kulenovića dobiti kaj skladnih točk z drugimi mnenji, ki so tudi že narejena, niso pa še v javnosti.«

Koroški Slovenci in nemško glasilo v Jugoslaviji

Tudi glasilo jugoslovanskih Nemcev »Deutsches Volksblatt« v Novem Sadu je pisal o novem položaju koroških Slovencev, odkar so potrjena pravila slovenskih kulturnih društev na Koroškem. Nemško glasilo govori sile optimistično. List »Ravnopravnost« pa mu odgovarja: »Mislimo, da »Deutsches Volksblatt« vendarle nekoliko preveč optimistično gleda na prihodnost koroških Slovencev, da bodo obvarovali svojo narodnost. Za kaj takega niso dovolj razna kulturna društva. Kulturbund v Jugoslaviji ne bi nikdar mogel sam ohraniti nemške narodnosti v Jugoslaviji. V ta namen so najprej potrebne šole. Zato je opravljeno upanje, da bodo nemške prosvetne oblasti, če jim je kaj na tem, da koroški Slovenci ohranjajo svojo narodnost, za 12.000 koroških slovenskih otrok, odprte tudi potrebne šole s slovenskim učnim jezikom. Koroški Slovenci bi se prav gotovo zadovoljili tudi s tipom manjšinskih šol, kakršne imajo na primer Nemci v Jugoslaviji. Koroški Slovenci ne zahtevajo popolne gimnazije, dovolj bi jim bilo, ko bi dobili ljudske manjšinske šole, meščanske šole, eno učiteljske in eno nižjo gimnazijo.«

Nemci na Hrvatskem in volitve

Glasilo Nemcev na Hrvatskem »Slawonischer Volksbote« piše o nemstvu v banovini Hrvatski ter o volitvah. Glede tega takole misli: »Kako se bodo Nemci na Hrvatskem udeležili volitev, še ni določeno. Postavljena bo samosvoja lista, če bo to dovoljeval volivni red. To postopanje ima nekaj prednosti, pa tudi nekaj pomanjkljivosti. Najbrž bo treba poskušati postaviti nemške kandidate kot goste na listo tiste stranke, ki upravičeno pričakuje uspeha in ki bo jamčila, da bo ti isti nemški kandidati izvoljeni. Koga pa bo nemstvo na Hrvatskem imenovalo za svojega zastopnika, ni težko uganiti. Odločitev je že davno padla. Upamo, da bo dalekovidnost in uvidenost hrvatskega vodstva upoštevala to zahtevo domačega nemstva.« — Hrvatski listi dostavljajo, da nemški Altgayerjev list misli vsakekar za edino primerne kandidata Nemcev na Hrvatskem samega Branimirja Altgayerja.

Spremembe pri Jugoslaven. Lloyd

Dosedanji ravnatelj, glavni in odgovorni urednik znanega gospodarskega lista »Jugoslovanski Lloyd«, ki izhaja v Zagrebu, g. Malinar, je odepotil ter se bo preselil v Belgrad. Lastniški lista so bili gg. dr. Arko, Marko Bauer in Ivan Malinar. Novi ravnatelj lista je postal dr. Zlatan Ružič. G. Malinar je bil izrazit nacionalist ter predsednik Narodne odbrane v Zagrebu. Najbrž je bil to tudi vzrok njegove preselitve iz Zagreba v Belgrad.

Demokrati se branijo

V Veliki Plani v Srbiji je bilo veliko zborovanje demokratov, ki sta na njem govorila Rista Jović in Branislav Ivković. Ivković je med drugim na shodu povedal: »Nasprotniki nas dolže, češ da smo mi krivi sedanjega stanja, ker smo se borili za Mačka. Vi morate to najodločnejše zavrniti. Niti en hip se nismo borili za Mačka, niti za Hrvate, niti nikomur izmed nas ni prišlo v misel, da bi se bojeval za kako nacionalistično Hrvatsko. Pač pa smo mi hoteli urejeno in močno Jugoslavijo in demokratsko ureditve. Zato smo šli v politiko sporazuma, ker smo v tem videli srbski interes. Toda do take Jugoslavije in do take ureditve ni bilo mogoče priti brez sporazuma s Hrvati.«

Več jugoslovanskih listov rojakom na Madžarskem

»Ravnopravnost«, mesečni časopis za narodno odbrano, ki izhaja v Belgradu-Pančevem, piše v svoji 10. letošnji številki med drugim: »Poznavalci razmer nam poročajo z Madžarskega, da bi samo en list, ki se ustanovi na Madžarskem, težko zbral vse Jugoslovane. Potrebno bi bilo ustanoviti vsaj dva lista: en za Jugoslovane v Bajschem kotu in za čeždravske Hrvate, drugi pa za Jugoslovane na severu, v Budimpešti, ob Donavi (Sveti Andrija), za gradišćanske Hrvate, ki so ostali pod Madžarsko. Ta list naj bi se tudi brigal za rabste Slovence. Potem pa je treba dobiti popolno svobodo za razširjanje jugoslovanskih strokovnih, književnih in verskih časopisov.«

Ali tri, ali štiri banovine

Srbsko, hrvatsko in muslimansko stališče drug drugega izključujejo

Po zadnji izjavi ministra dr. Kulenovića je postalo v javnosti vprašanje števila banovin še bolj pereče. Vse kaže, da se Srbi nikakor ne bi mogli strinjati s predlogom, da bi tudi Bosna dobila v novi preureditvi države tak položaj, kakršnega ima že Hrvatska in kakršnega dobila banovini Slovenija in Srbija. Že od vsega početka smo naglašali veliko zapletenost tega vprašanja vprav zaradi Bosne in Hercegovine. Hrvati so dobili v okrilje hrvatske banovine velik del Hercegovine in del Boene. Bosna in Hercegovina pa stoji po večini na stališču, da je treba njej dati avtonomijo. Srbi s svoje strani pa trde, da je to srbska dežela, ki so Srbi od nekdaj po njej hrepeli in ki zato brezpogojno spada v oklop srbske banovine. V tem je vsa težava, ki pa je še bolj zapletena zaradi tega, ker Hrvati pravijo: Ako Bosna in Hercegovina ne bo avtonomna, marveč priključena srbskemu delu, tedaj zahtevamo od Bosne še več, kakor pa smo zdaj dobili. Zaradi informacije prinašamo iz dveh listov dvoje stališč glede Bosne in Hercegovine:

Sarajevska »Jugoslavenska Pošta« prinaša iz Belgrada članek o konferenci vladnih strank v predsedstvu vlade kjer pravi: »Obravnavali so vprašanje ureditve krajev zunaj banovine Hrvatske in Slovenije, drugo vprašanje pa je bilo vprašanje volitev. Kar se tiče prvega vprašanja, je prevladovalo stališče, da se mora rešiti še pred poslanekimi volitvami, zlasti zaradi tega, ker mora nova skupščina že potrditi ne le doseženi sporazum in ustvaritev banovine Hrvatske, temveč tudi potrditi preureditev drugega dela države. Nikakor bi ne bilo pametno prepuščati novi skupščini, da bi ona reševala to preureditev. Kar se tiče same politične preureditve, dosegel je ni mogoče razvideti njenih obrisov. Videti pa je, da je zamisel o tretji srbski enoti na vsem ostalem ozemlju prevladala. Kar pa se tiče namer o morebitni avtonomiji njenih posameznih delov (n. pr. prizadevanje po avtonomiji Bosne in Hercegovine), se zdi, da bo mogoče najti nekako kompromisno rešitev. Sproženi so namreč predlogi o takimenovanih samoupravnih gospodarskih enotah, ki pa ne bi imele zakonodajne oblasti. To je za zdaj postavljen kot ena izmed mogočih rešitev. Vse kaže, da bo zmagalo stališče, da ostane ozemlje zunaj banovine Hrvatske in Slovenije kompaktno. Po tem takem bi dobili tri banovine. V srbski bi bila tudi Bosna in Hercegovina, ki pa bi imela nekako gospodarsko avtonomijo, pa brez zakonodajne moči.

V svoji številki od 7. novembra pa piše »Jugoslavenska Pošta« tole: »Veak pameten politični človek, bodisi Srb ali Hrvat ali Musliman v eno nepremakljivo resnico: Da ni mogoča nikaka rešitev bosnanskega vprašanja brez vprašanja bosnanskih Srbov, razen nekaj čudakov, zlasti pa bosnanski kmetje, in bode nikdar dopustili, da se na Drini postavi meja s tem, da se ustanovi poleg hrvatske, slovenske in srbske še četrta bosnanska dežela, s čemer bi bilo iz srbske dežele izločenih 1.100.000 Srbov. Tisti, ki se ne verjamejo, da so bosnanski Srbi pri vsej svoji strankarski razcepjenosti v tem vprašanju enotni in da je ta njihova enotnost le izraz njihovega splošnega narodnega stališča, bodo kmalu imeli priliko biti v tem pogledu čisto na jasnem. To stališče je docela v skladu s politiko sporazu-

ma in njegovimi temeljnimi načeli. To stališče je mogoče spravit v sklad tudi z interesi in razpoloženjem bosnanskih muslimanov, nikdar, nikakor in za nobeno ceno pa ne v okviru kake četrtle avtonomne bosnansko-hercegovske dežele. Brez vpoštevanje tega stališča bosnanskih Srbov ni niti mogoče začeti iskati srečne rešitve, ki bi zadovoljila vsa legitimna razpoloženja v odnosu do bosnanskega vprašanja.«

Takoj pa se je oglasil »Hrvatski Dnevnik«, glasilo HSS, ki odločno zavzema drugačno stališče. List namreč piše: »Na tej konferenci ni bilo nikogar od HSS, HSS nikdar ni pristala, da bi se iz vsega državnega ozemlja, če izvezem Hrvatsko in, kar se razume tudi Slovenijo, ustanovila srbska banovina. Predsednik dr. Maček je v tem pogledu podal docela jasno izjavo na zadnji seji hrvatskega narodnega zastopstva. Ako se bodo v državi ustvarile le tri enote, tedaj je jasno, da se mora ozemlje banovine Hrvatske povečati. Sklepi, ki so zoper to, bi bili računani brez krčmarja.« Zaradi tega pa je stvar tudi zastala.

Srbski odpor zoper četrto banovino

Belgrad, 8. nov. m. Kakor je bilo pričakovati, je predvečernja izjava ministra za gozdove in rudnike dr. Kulenovića, političnega naslednika dr. Spabe, o potrebi ustanovitve četrte banovine Bosne in Hercegovine izzvala tako v Belgradu, še bolj pa v srbskih krogih, velik šum.

Akcija sarajevskih srbskih društev

Tako poročajo prestolniški časopis iz Sarajeva o veliki akciji, ki so jo započela sarajevska srbska društva, ki so danes popoldne ob 5 sklicala skupen sestanek, na katerem bodo sprejeli resolucijo proti poskusu ločitve Bosne in Hercegovine od Srbije. Resolucijo bodo društva poslala kraljevemu namestništvu, vojnemu ministru ter inspektorju državne obrambe. Isto resolucijo bodo ta društva poslala županstvom 40 mest v Srbiji.

Resolucija JNS

Proti ustanovitvi banovine Bosne in Hercegovine je seveda nastopila tudi JNS. Sarajevski mestni odbor JNS je imel snoči sejo, na kateri je bila prav tako sprejeta resolucija, katero so danes brzojavno sporočili glavnemu odboru JNS v Belgradu. V tej resoluciji JNS odločno protestira proti izjavi ministra za gozdove in rudnike dr. Kulenovića in zahteva od svojega glavnega odbora, da započne najostrejši boj proti vsakemu poskusu ustvariti avtonomije Bosne in Hercegovine. V resoluciji nadalje poudarja JNS, da bo Bosna in Hercegovina kot četrta banovina uničila vse pridobitve krvavih bojev težkih žrtve Srbov in bosnansko-hercegovskih Srbov ter bo ognjišče razdora med brati raznih ver in izvor težkih protestov za vse državo. Sarajevska JNS kontno v svoji resoluciji poudarja, da Drina ne sme nikdar več postati meja med Bosno in Srbijo.

Razne struje med Nemci v Jugoslaviji

Včeraj smo poročali o obnem zboru zveze nemških gospodarskih združenj v Jugoslaviji. Na tem zboru sta se spoprijeli dve glavni struji, ki živita v nemških gospodarskih organizacijah. Zmagala je struja nem. zdravnik dr. Awenderja zoper srednjo in zmernejšo strujo prejšnjega voditelja Kulturbunda g. Keksa in senatorja dr. Grassla.

Struja dr. Awenderja je zdaj vladajoča v vseh glavnih nemških organizacijah. Vendar pa so druge struje še vedno močne, dasi so nekatere zadnje čase utihle, pa se zdaj znova oglašajo. Medtem ko je dr. Awender svojo strujo imenoval obnoviteljsko, ker je z njo hotel obnoviti sveže nemško radikalno gibanje med jugoslov. Nemci, ki je bilo poprej bolj pod konservativnim vodstvom, je pa njegov stanovski tovariš in nasprotnik dr. Hasslinger, zdravnik v Belgradu, svojo strujo imenoval »mladonemško gibanje«.

Po časopisu »Ravnopravnost« povzemamo tele glavne oznake v ideologiji teh in drugih nemških struj: Zdravnik dr. Nikola Hasslinger je že pred nekaj leti izstopil iz Svabsko-nemškega Kulturbunda. Njegova misel je bila, da dotedanje geslo Kulturbunda »Nemci zvesti državi in narodu« ni dovolj lojalno do jugoslovanske države, da bi moglo med Jugoslaveni vzbuditi zaupanje, ki je nujno potrebno za dosego ciljev nemške narodne manjšine v Jugoslaviji. Zaradi tega je začel organizirati mladonemško gibanje, ki je imelo svoj sedež v Novem Sadu. Pozneje pa je dr. Hasslinger pod silo novih razmer svoje gibanje ustavil ter se nazadnje docela umaknil iz političnega življenja. Kakor pa smo pred kratkim poročali, so pristaši njegovega gibanja imeli sestanek, ki so na njem sklenili, naj se mladonemško gibanje obnovi ter so naprosili dr. Hasslingerja, naj svojemu gibanju znova stopi na čelo. Dr. Hasslinger se je udal ter je takoj začel organizirati med Nemci svoje novo gibanje.

Antipod temu gibanju pa je bilo »gibanje nemške obnove« (Erneuerungsbewegung), ki ga je započel v Pančevu zdravnik dr. Awender, ki je tudi izstopil iz Kulturbunda, ker se ni strinjal z nekdanjimi starinskimi metodami bivšega vodstva, ki mu je načeloval g. Keksa. Razlika med dr. Hasslingerjem in dr. Awenderjem je bila v glavnem ta: Medtem ko je prvi močnejše naglašal zvestobo Nemcev do Jugoslavije, je drugi zastopal misel, da morajo Nemci v celoti sprejeti nacional-socialistično ideologijo. Tako je nemški Kulturbund prišel med dva nasprotujoča si tabora. In z njim tudi gospodarske organizacije. Na zboru v Apatinu je Kulturbund uradno sprejel nemško nacional-socialistično ideologijo za svojo.

Mlado nemško gibanje pa je svoje delovanje ustavilo že lansko leto, takrat je prenehal izhajati tudi list tega gibanja »Deutsche Presse«. Malo poprej je dr. Hasslinger prenesel sedež svojega gibanja v Belgrad, kamor se je bil potem z listom vred sam preselil. Ko pa je svojo organizacijo likvidiral, se je dr. Hasslinger preselil iz Belgrada v Petrovgrad, kjer zdaj živi in deluje.

Dr. Awender pa je se vrnil v Kulturbund, kjer je upal, da bo po zmagi svojih idej postal predsednik. Njegov vpliv je silno narasel. Predsednik Kulturbunda Keksa je nazadnje izstopil. Toda za novega predsednika ni bil iz-

voljen dr. Awender, marveč dr. Janko, ki je tudi njegov. Zdej se je na zunaj tudi dr. Awender umaknil v zatisej, kjer pa je njegov vpliv še vedno tako velik, da so zdaj v vodstvo nemških gospodarskih organizacij prišli samo njegovi pristaši.

S tem je iz vodstva izrinjena tudi zmerna struja, ki sta jo vodila J. Keksa in dr. Grassl, ki pa nista brez pristašev ter uživata med Nemci še vedno velik ugled.

Je pa še ena struja, ki zlasti zadnje čase z ozirom na razna pereča vprašanja, ki se tičejo Nemcev in nemške politike, precej ostro in odločno nastopa. To so nemški katoličani, ki v svojem glasilu »Die Donau« v Apatinu z vsvo odločnostjo pobijajo novo ideologijo nemškega Kulturbunda in drugih nemških organizacij, ki so splavale v Awenderjeve vode. Najodločnejši glasnik tega gibanja je Franz Haag, ki naglašja, da je nova nemška vera docela enaka komunističnemu nauku. Zadnje čase se pristaši te struje vedno bolj jasno izražajo, da bodo sami posegli v politiko, ker sedanji razmer med nemško manjšino ne morejo več mirno gledati. »Ravnopravnost«, ki smo iz nje povzeli te podatke, pravi o boju katoliške struje zoper novo ideologijo: »Da pristaši nove ideologije računajo z delovanjem katoličanov, vidimo že iz tega, ker je na primer »Deutsches Volksblatt« dne 23. oktobra naglasil v svojem poročilu, da je bivši narodni poslanec Hamm v nedeljo prej bil pri maši v Novem Vrbsu.«

Iz povedanih podatkov sledi, da enotnost nemške manjšine ni popolna, dasi je njihova organizacija sicer vzorna.

Belgrajske novice

Belgrad, 8. novembra. m. V današnjih Službenih novinah je objavljen popravek uredbe o prenosu kreditov, predvidenih v državnem preračunu za leto 1939-40 za banovino Hrvatsko. V tem popravku stoji, da je v § 2. izostal drugi odstavek: za zaupne potrebe se odreja banu banovine Hrvatske znesek 2 milij. din v breme obrtnemu kapitalu glavne državne blagajne.

Belgrad, 8. nov. m. Nj. Vis. knez namestnik Pavle je sprejel v avdienco podpredsednika vlade dr. Mačka.

Belgrad, 8. nov. m. Bivši minister Miša Trifunović, ki v Belgradu zastopa voditelja staroradikalov Aco Stanojevića, je danes vrnil obisk ministru za socialno politiko in ljudsko zdravje dr. Budisavljeviću, novemu predsedniku SDS.

Osebnosti

Belgrad, 8. novembra. m. Po službeni potrebi je postavljen za inspektorja gradbenega ministrstva 8. skup. 2. stop. inž. Ivan Marek, dolejš v tehničnem oddelku v Celju.

Belgrad, 8. novembra. m. Solski upravitelj Pavel Japelj in njegova žena sta po prošnjih premeščena iz Smednicka v Kranj. Za učitelja v llovi gori v kočevskem okraju je postavljen Filip Biševšvar.

Belgrad, 8. nov. m. Pri ravnateljstvu drž. železnice in Ljubljani sta postavljena v 6. skup. za višjega kontrolorja na postaji Jesenice Friderik Sever iz postaje Banova Jaruga (zagrebško žel. ravnateljstvo); v 7. skup. za kontrolorja na postajo Ponikve Leopold Šegula, kontrolor iz postaje Dolnja Lendava

Ministrski posveti

Belgrad, 8. nov. m. Danes je bilo v posameznih ministrstvih več konferenc, na katerih so posamezni ministri s svojimi tovariši razpravljali o resornih zadevah, o vprašanju prenosa poslov vseh ministrstev na banovino Hrvatsko in o aktualnih vprašanjih. Tako je bila v predsedništvu vlade seja, katere so se udeležili predsednik vlade Drag. Cvetković, podpredsednik vlade dr. Vladko Maček, finančni minister dr. Šutej in ban banovine Hrvatske dr. Subašić, ki je davi dopotoval v Belgrad. V večernih urah je imel s predsednikom vlade daljšo konferenco tudi prosvetni minister Božo Maksimović. Finančnega ministra pa je obiskal vojni minister Nedić ter je ostal z njim v daljšem razgovoru.

Belgrad, 8. nov. m. Za jutri popoldne ob petih je sklicana seja ministrskega sveta, na kateri se bodo pretresala vsa politična in gospodarska vprašanja, katerih rešitev ima v programu sedanja vlada.

Belgrad, 8. nov. m. V kabinetu ministra pri predsedništvu vlade dr. Konstantinovića je bila nocoj konferenca, ki so se je udeležili poleg ministra Konstantinovića še podpredsednik vlade dr. Maček in ban banovine Hrvatske dr. Subašić. Na konferenci so pretresali uredbe za prenos svojih poslov na banovino Hrvatsko minister za pravo, notranji minister ter minister za gozdove in rudnike. Kakor smo izvedeli, bodo vse te uredbe v najkrajšem času objavljene.

Dr. Marković s svojimi izključen iz radikalne stranke

Belgrad, 8. nov. m. Tajništvo glavnega odbora narodno-radikalne stranke, ki ga vodi bivši glavni ravnatelj državnih železnic inž. Djurić, je izdalo danes obvestilo, v katerem izjavlja, da upokojeni gimn. ravn. Jovan Petronjić, urednik glasila pravosodnega ministra dr. Markovića »Delo«, ni več tajnik glavnega odbora staroradikalov ter da po izključitvi dr. Markovića iz stranke tudi Petronjić nima nič skupnega z glavnim odborom.

S tem komunikacijem glavni odbor staroradikalov znova potrjuje, da vztraja odločno pri svojih prejšnjih sklepih, s katerimi je dr. Markovića izključil iz stranke ter da ne misli na nobeno pomirjenje z njim, kakor tudi ne z ljudmi, ki odobravajo politiko dr. Markovića.

Boj za bencin

Belgrad, 8. nov. m. V Belgradu so danes po naročilu svojih ravnateljstev podjetji Standard Oil Company in Shell vse prodajalnice bencina prodajale kupovalcem samo po 5 litrov bencina na dan. Dobro poučeni krogi smatrajo, da je ta ukrep ravnateljstev obeh podjetij samo manever, da bi se povišale cene bencina.

Belgrad, 8. nov. m. V carinskem oddelku finančnega ministrstva je bila danes dopoldne seja odbora za kontroliranje in ureditev cene bencinu. Sejo je vodil načelnik carinskega oddelka dr. Pavlič. Na seji se je predvsem razpravljalo o vprašanju povišanje odstotka metilskih alkoholov v bencinski mešanici. Seja je odložena na petek 10. t. m., ko bodo sprejeti konkretni sklepi.

Ljubljanski župan v Belgradu

Belgrad, 8. novembra. m. V Belgradu je dopotoval ljubljanski župan dr. Adlešič. Tekom dneva je bil sprejet v zadevah mesne občine ljubljanske pri predsedniku senata dr. Korošcu, nato pa pri gradbenem ministru dr. Kreku.

Komunistična centrala za Balkan na Dunaju

Budimpešta, 8. novembra. m. Dobro obveščeni krogi ugotavljajo, da se je na Dunaju ustanovila pisarna za komunistično agitacijo za ves Balkan.

Šport

Belgrad, 8. novembra. m. Po današnjem treningu na igrišču BSK-a, ki je končal z rezultatom 2:0 za B-team, je kapitan Boško Simonović odredil za nedeljsko tekmo proti Madžarski sledeče moštvo: Lovrić, Beleslin, Dubac, Manola, Dragičević, Lehner, Glišović, Vujadinović, Božović, Matošić in Perlić. Za rezervno so določeni: Glazer, Požega, Vučiloški in Aca Petrović.

Japonska — Kitajska

Tokio, 8. nov. AA. DNB. Zastopnik zunanega ministrstva je danes izjavil, da ostane stališče Japonske glede spora s Kitajsko nespremenjeno in da je ta spopad ustvaril jasna in nespremenljiva dejstva, na katera morajo računati tudi Združene ameriške države.

Glede alarmantnih vesti o gospodarskih in vojaških grožnjah Amerike je treba poudariti, da te grožnje ne morejo upivati na zboljšanje sedanjega položaja. Japonska mirno pričakuje nadaljnega razvoja dogodkov. Stališče Japonske do Amerike bo odvisno samo od gotovih dejstev, nikakor pa ne od groženj. V primeru, če se bo izvedel veliki načrt za ameriško pomorsko oborožitev, Japonska vsekakor ne bi mogla ostati brezbržna.

Moskva, 8. novembra. b. Neki ruski uradnik je ocenil izgube japonskega letalskega brodrova v vojni v Zunanji Mongoliji. On cenil japonske izgube na 600 bombnikov in lovskih aparatov. Sovjetske izgube ne navaja, smatra pa, da so vsaj za polovico manjše.

Amerika — Sovjeti

Moskva, 8. nov. t. Obletnice revolucije, ki so jo v Moskvi praznovali kot največji narodni praznik, se ni udeležil noben ameriški predstavnik, čeprav so bili vsi diplomati tujih držav povabljeni, da se udeležijo slovesnosti. V ameriških krogih pravijo, da ni bilo mogoče drugače postopati z ozirom na nedostojne napade zunanega komisarja Molotova na predsednika Roosevelta.

Preseljevanje Nemcev

Riga, 8. nov. AA. Včeraj je iz tukajšnjega pristanišča odplula ladja »General v Steuben« z več ko 2800 Nemcev iz Letoneke. Ladja je namenjena v Stettin. Včeraj je tudi odplula ladja »Potdam«, laet parniške družbe »Lloyd« z več ko 2200 nemškimi emigranti, ki se odpeljejo v Gdinijo

Poročila z bojišč

Na suhem

Berlin, 8. novembra. AA. Vrhovno poveljstvo nemške vojske poroča: Na zahodu nekoliko živahnih artilerijska in ogledniška delavnost. Pri spopadih v zraku nad nemškim ozemljem je bilo sestreljeno 1 francosko letalo ob ustju reke Wuper, tri sovražna letala pa so bila prisiljena spustiti se na tla pri Saarlauternu. V prvih petih dneh meseca novembra je bilo sestreljenih 8 sovražnih letal. V istem razdobju je nemško vojno letalstvo izgubilo pet letal, od katerih sta bili 2 sestreljeni, 3 pa smatrajo za izgubljene.

Pariz, 8. novembra. AA. (Havas.) Na zahodnem bojišču je bila opaziti po nekaj dnevih miru živa delavnost z nemške strani in vseh področjih bojišča v Loreni. Toda tudi tokrat gre samo za nastope ogledniških oddelkov, tako da se iz tega ne more sklepati o kakih večjih pripravah. V glavnem je sedanji trenutni položaj možno primerjati s položajem meseca novembra 1914. Tudi tedaj je nastopilo nekako premirje. Po vsem se zdi, da se je začela doba pozicijske vojne, torej isto, kar se je zgodilo pozimi leta 1914-15. Posebno je treba poudariti, da se je poživila letalska delavnost. Nemška letala so petkrat letala nad francoskimi postojankami v veliki višini. Nemška letala so se spustila precej globoko nad francosko ozemlje. Samo po sebi se razume, da francoski letalci niso držali križem rok in da so tudi odleteli na ogledniške polete.

Pariz, 8. nov. b. Snoči je pod predsedstvom Daladiera bila seja najvišjih vojnih poveljnikov francoske vojske. Na seji so sklepali tudi o ukrepih, ki jih je treba izvršiti z ozirom na sumljive znake, po katerih sodijo, da je Nemčija končno sklenila preiti na dejanja, da čimprej konča vojno. Na tej odločilni konferenci je general Vuillemin obširno poročal o sijajni zmagi francoskega letalstva nad nemškim letalstvom. Prodor velikih nemških letalskih eskadril nad francosko področje je po mnenju francoskih poveljnikov prvi uvod v velike letalske borbe, ki jih bo izzvala Nemčija. Tudi nad Severnim morjem so opazili velike eskadre nemških letal, medtem ko je na zahodnem bojišču okrepljena delavnost nemških patrol ter topništva. Na vsa vprašanja odgovarja general Gamelin: vse je pripravljeno.

»Gorthova črta«

Pariz, 8. nov. b. Poročevalec »Exchange Telegraph«, ki mu je bilo dovoljeno, da pregleda utrdbe na zahodnem bojišču, kjer so angleške čete prevzele položaje od francoskih, poroča, da so Angleži podvojili utrdbe. Poleg številnih utrdb so zgradili še nove blindirane hiše ter izkopali številne jame za tanke, poleg tega pa so minirali številna področja pred svojimi položaji. Novo obrambno linijo, ki so jo zgradili Angleži, imenujejo »Gorthova obrambna črta«.

V zraku

Hude borbe nad škotsko obalo

London, 8. nov. AA. Reuter. Včeraj je nekajkrat prišlo do letalskih spopadov med angleškimi in nemškimi letali. Med drugim je prišlo do središega strojniškega dvoboja med angleškimi in nemškimi letalskimi ogledniki nad morjem vzhodno od angleške in škotske obale. Na angleški strani v tem boju ni bilo izgub. Pri nekem drugem spopadu se je neko angleško letalo približalo na manj kot 1 m razdalje nemškemu letalu »Henkel«, ki se je branilo s strojnico ter uporab-

Dvojna igra Sovjetov

Načelo komunistične morale je, da so dovoljena vsa sredstva, samo da koristijo komunistični stvari. Dovoljena je torej, in Lenin je celo priporočal, laž, hinavščina, pretvarjanje, dvoličnost, da le služi komunistični revoluciji. Na to važno dejstvo je ostali svet rad pozabljal, ko je imel opravka s Sovjeti, zato pa je tudi nešteto krat imel priliko, da se je nad njimi zgražal. Toda dvoličnost, laž in prevara — spadajo k bistvenemu orožju komunistične taktike. Naravnost šolski zglede komunistične politične »poštenosti« more opazovati svet zadnje dni, ki še tako velikemu omejenju pokaže boljševiško taktiko v najbolj svetli luči.

Pred nekaj dnevi je govoril predsednik sovjetske vlade in zunanji minister Molotov zelo pohvalno o Nemčiji in razmerje med Sovjeti in Nemčijo slikal na takšen način, kakor da gre vsaj za desetletno medsebojno prijateljstvo. Po njegovih besedah še ni bilo med dvema državama in režimoma takšnega soglasja in tako enakih pogledov, kakor jih imata Hitler in Stalin.

Toda v istem času je izdala kominterna v Moskvi razglas na svoje komunistične družnice po svetu, v katerem brezobzirno napada Nemčijo, češ, da je kapitalistična in buržujska država z imperialističnimi težnjami. Naloga komunizma je, da pripravlja revolucijo in osvoboditev proletariata izpod kapitalističnega jarma...

Vsekakor, jako pošten in zanesljiv zaveznik, tale Sovjetska Rusija!

A boljševiška burka gre še dalje! V istem času, ko je Sovjetija obnovila carski imperializem in segla po baltskih državah in si jih podredila kot vazale, v hipu, ko je zasedla nad polovico Poljske, grmi kominterna na vsa usta proti — angleškemu in francoskemu imperializmu! Da, mirne in zadovoljne ter zlasti samostojne narode bo napravil žele komunistični paradiz, kakor so ga v polni meri že deležni Poljaki, Ukrajinci, Georgijci itd.

Poznavalec komunističnih metod se nad to dvojno igro kominterne ne bo čudil, ker ve, da je laž njeno najbolj priljubljeno sredstvo. Preseneča kvečjemu drzna in nesramna neženiranost, s katero se ta igra režira pred celim svetom. Očitno kominterna računa, da tudi evropske narode že lahko obravnava na isti način in z istimi sredstvi, kakor je do sedaj obdelovala otopela in zaostala plemena »azijatskih stepah ali v afriških džunglah.

ljalo krogle, ki eksplodirajo. Nemško letalo se je na prvi mah umaknilo, angleški piloti pa so mogli jasno ugotoviti, da se je to nemško letalo užgalo.

Angleška letala nad Nemčijo

London, 8. nov. AA. Reuter. O priliki tretjega velikega angleškega ogledniškega »pohoda« nad Nemčijo so angleška letala preganjala neko nemško letalo, ki se je rešilo samo zato, ker so bile neugodne vremenske razmere. V drugem primeru se je angleškim letalom že posrečilo obkoliti neko nemško letalo, na katerega so začeli srdito streljati s strojnimi. Nemeč je v kritičnem trenutku začel spuščati z letala umetno megljo ter se mu je tako posrečilo izmuzniti.

Nemško poročilo: v 7 dneh 9 letal

Berlin, 8. nov. t. Nemško vrhovno poveljstvo trdi v službenem poročilu, da so nemška letala v novembru zbrala že 9 angleških odnosno francoskih letal.

Japonci streljajo na angleško letalo

Hongkong, 8. nov. t. Japonski protiletalski topovi so prisilili veliko angleško potniško letalo družbe Imperial Airways »Dardanus«, da se je moralo spustiti pri Večjavu nedaleč od Pakhoja. V letalu sta bila dva pilota, mehanik in trije potniki. Nadaljna usoda letala ni znana.

Maršal Göring o nadljnih načrtih nem. letalstva

Rim, 8. nov. AA. Stefani. »Messaggero« prinaša izjavo, ki jo je dal njegovemu dopisniku maršal Göring. Na vprašanje dopisnika v zvezi z vestjo, da sta Anglija in Francija naročili v Zedinjenih državah 8000 letal, je Göring odgovoril, da zaenkrat taka množina letal ne obstaja in da dvomi, da bi mogle Zedinjene države producirati tako množino letal, ker obstajajo gotove meje ritma proizvodnje tehnične narave. Kar se tiče 800 ameriških letal, ki so pripravljena za prevoz v Evropo, je Göring dejal, da je ta številka pomembna, vendar pa nezadostna.

Na vprašanje, ali bodo nemška letala še nadalje napadala samo angleške pomorske enice ali pa bodo razširila svoje napade tudi na sovražno ozemlje, je Göring odgovoril, da predstavlja napadi na angleške ladje mnogo pomembnejši cilj kot sovražno ozemlje. Ker hočejo Nemci voditi humano vojno, so tudi cilji nemškega letalstva omejeni. To je pravilo, je dejal Göring, ki se ga bo Nemčija držala, dokler se ga bo držal nasprotnik.

Na morju

Nemci zaplenili švedski parnik

Stockholm, 8. nov. AA. Reuter. Tu poročajo, da so nemške pomorske sile na Baltičkem morju na potu proti Falsterbroyu zaplenile švedsko ladjo »Rikac«. Ladja je vozila tovor celuloze.

Nesreča v Rokavskem zalivu

London, 8. nov. AA. Reuter. Nocoj je v Rokavskem prelivu zavozil na plitvino veliki parnik »City of Melbourne«. Zjutraj so ladjo srečno potegnili s proda. Prav tako so izvele tudi drugo ladjo, katere ime do zdaj še ni znano.

Hitler v Monakovem:

»Nemčija nikoli ne bo kapitulirala«

Monakovo, 8. novembra. I. Nocoj ob 8 je nemški kancler prišel v Monakovo, da skupno s svojimi prvimi pristaji praznično spomin na l. 1923, ko so narodni socialisti prvič nastopili v javnosti. Hitler je imel na prisotne eno uro trajajoč govor, v katerem je opisal zgodovino narodnosocialističnega gibanja ter izpovedal stališče današnje Nemčije do sedanjega položaja v Evropi.

Nemški kancler je posvetil veliki del svojega govora Angliji in je bila njegova beseda sarkastična, tako da je med poslušalci vzbujala mnogokrat smeh in veselje. Naštevati je gesla, ki jih je Anglija navedla kot vojne cilje v zadnji vojni, kot borbo za pravičnost, borbo za svobodo malih narodov, borbo za pravico malih narodov, da odločujejo o svoji usodi, borbo za kulturo, za človečanske ideale. Vse to se ponavlja tudi danes, iste besede, iste laži. Tudi danes elišmo iz ust angleških državnikov zagotovi, da se Anglija ne bori proti nemškemu narodu, marveč samo proti režimu, ki vlada v Nemčiji, od katerega ga hoče osvoboditi. Vse to je nemškemu narodu znano, Anglija preje ni držala svojih obljub. Tudi danes jih ne bo držala. Samo ta razlika je danes, da v Angliji isti močje ponavljajo stare laži, a da današnja Nemčija ni več ista Nemčija kot je bila l. 1914 do 1918 in da današnja nemška vlada v ničemer ni podobna nemškim vladam od takrat.

Kako smešno je, je dejal Hitler, če Anglija danes pravi, da se bori za to, da bi vojno preprečila. Zakaj pa jo je začela. Nemčija je ni hotela.

Nemčija je danes postala velesila, svetovna velesila. Razume se, da se je stari neprijatelj Nemčije takoj razgibal, kakor hitro je nova Nemčija pokazala življenjsko moč, da jo zatre, da nemški narod uniči. Toda narodni socializem je Nemčijo postavil na noge, osvobodil je nemško ljudstvo in bo njegovo svobodo tudi zadržal, da mu je nikdo več ne bo zanikal. Naj bi Anglija najprej stvarno na svojih narodih, ki jih v svojem svetovnem imperiju tlačil, pokazala, da je pripravljena vrniti jim svobodo. Potem bi se tudi današnja Nemčija pred njo v globokem spoštovanju klonila.

Tudi Nemčija je mnenja, da je treba to vojno končati. Končati tako, da se ne bo vsako leto ponavljala in da bodo narodi prišli do svojega mirnega življenja. V vojno, ki ji je bila vsiljena, gre Nemčija z namenom, da to tudi doseže.

Razlogi, ki jih Anglija navaja, da je šla v vojno proti Nemčiji, so popolnoma drugi. Anglija sovraži socialni položaj v Nemčiji, sovraži Nemčijo delovnega ljudstva kjer ni razrednih borb, kjer ni stanovskih razlik, Nemčijo, ki za svojega delavca skrbi in hoče slihernemu delovnemu človeku oskrbeti človekavredno življenje. To Nemčijo Anglija sovraži odnosno tisti judovski mednarodni bankirji, ki v Angliji vladajo in zatirajo celo tiste Angleže, ki imajo brez dvoma druge poglede v

London, 8. nov. AA. Reuter. Nocoj nekaj po polnoči so bile angleške ladje neke ob obali Rokavskega preliva poklicane na pomoč. Na plitvino je namreč zavozil neki večji parnik. Do zdaj še ni znano, čigava je ta ladja in kakšno ime nosi.

Brazilijski protesti v Berlinu

Buenos Aires, 8. nov. t. Brazilska vlada je vložila pri nemški vladi protest, ker so nemške vojne ladje zadržale brazilske parnike ter ga zvekle v Stettin, kjer so mu pobrale ves tovor, ki je obstojal iz krompirja.

Nemška oborožena ladja ujeta

London, 8. nov. t. Reuterjev urad poroča, da so angleške vojne ladje zajele nemško oboroženo trgovsko ladjo »Uhenfels« ter jo odvedle v pristanišče Freetown v Sierra Leone na zahodni afriški obali.

Nova ladja, »ki prenese torpeda«

Washington, 8. nov. AA. Stefani. Zvedelo se je, da je neki kanadski inženir ponudil britanskim vojaškim oblastvom takšne motorne ladje, da se lahko ognejo plavajočim minam in da prenese udarec torpeda.

Stockholm, 8. nov. AA. Stefani. Strokovnjaki mislijo, da vsaj 100 min nosi s seboj morskimi tok v Suntskem prelivu. Zaradi močnega vetra obstoji nevarnost, da bi se te plavajoče mine obrnile proti jugu in ogrožale plovo med Dansko in Švedsko. Prizadevajo si z vsemi sredstvi, da bi te mine uničili.

London, 8. novembra. AA. (Reuter.) V Londonu se je zvedelo, da je bila nemška ladja »Uhenfels«, ki ima 7603 tone, ujeta in odpeljana v svobodno pristanišče Sierra Leone.

Kako bodo vozili orožje iz Amerike

Newyork, 8. nov. AA. Havas. Zavezniške ladje bodo mogle prevažati material, kupljen v USA, kljub nemškim podmornicam in letalom, piše v svojem članku o svetovnem položaju »Newyork Sun«. Članek razmišlja o sredstvih, ki jih utegnejo Nemci uporabiti, da bi ovirali prevoz blaga čez Atlantik, in misli, da so edina možna sredstva podmornice in letala. Ker bodo ladje, ki bodo prevažale v USA kupljeno blago, nedvomno imele spremstvo in jih bodo varovale vojne ladje, misli pisec, da bo nemškim podmornicam težko zapreti prekomorske proge. Okoliščine, v katerih bodo morale podmornice nastopati, pravi članek, bodo takšne, da bodo povzročile veliko nevarnost in da bo škoda, ki jo bodo prizadevale zavezniškim ladjam, manjša od lastnih izgub, zato bodo za daljši čas in za daljšo akcijo tako rekoč neuporabljive. Po sodbi člankarja je nevarnost pred nemškimi letali še mnogo manjša, ker bo njihova akcija otežkočena, ko ne bodo imela ugodnih oporišč za svoje operacije na Atlantiku.

Helsinki, 8. nov. AA. Stefani. Poročajo, da je bila v nedeljo zaplenjena finska ladja »Ottawa« v Botniškem zalivu.

Mehika ne da Nemčiji petroleja

Washington, 8. nov. AA. Havas. Ravnatelj družbe za razdelitev mehiškega petroleja Silva Herzog je izjavil, ko je odhajal iz Washingtona, da se vrne v Mehiko. Od začetka vojne Nemčija ni dobila petroleja iz Mehike. Dodal je, da je izvoz v Italijo ostal isti kakor leta 1937 in da znaša 7% od celotne mehiške petrolejske produkcije.

Življenje, a jih je režim tako tlačil, da ne upajo spregovoriti. Nemčija je te Angleže iskala. Ni jih našla. Na žalost jih ni našla kajti če bi jih našla, bi se bila z njimi lahko sporazumela.

Nemško ljudstvo ni ničesar pozabilo od zadnje vojne. Nasprotno, mnogokaj se je še naučilo. Tako pripravljena Nemčija stoji zdaj na prelomu zgodovine. Za nje je samo ena bodočnost. Ta bodočnost pa bo njena zmagaja. Stranka bo poskrbela, da se v tej sedanjosti vojni v notranjosti Nemčije ne bodo pojavila gibanja, ki so v prejšnji vojni rodila toliko gorja in Nemčijo, ki na fronti ni bila premagana, pahnila v nesrečo.

Kancler Hitler je svoj govor zaključil z besedami, s katerimi je odgovoril na govor lorda Halifaxa, da je eno gotovo, da Nemčija v sedanjosti vojni ne bo kapitulirala. Poskrbela si je vse potrebno, leta in leta je pripravljala, da letalcem ne bo zmanjkalo bencina in ljudstvu ne živčevja. Pa naj pravijo, da bo vojna trajala tri leta, ali še dalje. Vse to nič ne spremeni na dejstvo, da sedanja Nemčija gre v borbo s polnim zaupanjem na zmago. Kapitulirala nikdar ne bo. Anglija bo v kratkem imela priložnost opaziti, kakšnega nasprotnika ima pred seboj. Nasprotnika, ki ga niti vojaško, niti gospodarsko ne bo premagala.

Angleži napovedujejo „presenečenje“ za Nemčijo

Angleški znanstvenik o »tajnem orožju«

London, 8. nov. t. Danes je sprejel časnika rje ravnatelj zavoda za znanstvene preiskave. Govoril jim je o delovanju tega zavoda ter prišel tudi do tako imenovanih »presenečenj« ali »tajnih orožij«, ki da jih ima Nemčija pripravljene za borbo proti Angliji. Takšnim govoricam se mora smejati vsakdo, kdor ima le količjak pojma o vojaških stvarih. Če danes kateri koli diktator skliče skupaj skupino učenjakov ter jim da nalogo, da mu iznajdejo orožje, ki bi bilo še strašnejše od vsega orožja, ki ga do sedaj poznamo, bi mu lahko takoj postregli. Za svojo osebo nisem prepričan, da ne bo kakšnih »presenečenj« v tej vojni. Ze zaradi tega ne, je dejal ravnatelj, ker imamo mi že na razpolago takšno »presenečenje« za našega nasprotnika. Na stotine in stotine ljudi prihaja sedaj k angleški vladi in ponujajo raznolika orožja in nove iznajdbe kemičnega značaja. Na vojnem ministertvu v Londonu dela že več kot leto dni nad 800 učenjakov, ki so razdeljeni v pet odsekov. Ako

nasprotniku dosedanje orožje ne bo zadostovalo, je zaključil, in bo prišel s »presenečenjem«, smo tudi mi pripravljene, da mu postrežemo.

Etna bruha

Sirakuze, 8. nov. lj. Ognjenik Etna na italijanskem otoku Sicilija je začel kazati nevarne znake, kot da je pred velikim izbruhom. Zlasti ponoči daje pogled na to goro kaj grozilen vtis. Iz žrela se visoko proti nebu dviga ognjen steber, ki krvavorede razsvetljuje nebo. Iz gore se eliši zamolklo bobnenje, ki vse prebivalstvo, zlasti v neposrednem podnožju gore, navdaja s strahom in grozo in se pripravlja na najhuje. Podnevi se vidijo nad žrelom ognjenika težki oblaki

Bratislava, 8. nov. AA. DNB. Ker se bivši slovaški konzul v Londonu Milan Harmine na poziv ni vrnil v domovino, bo slovaška kriminalna policija zahtevala njegovo izročitev.

Najnovejše vesti

Iz vseh krajev sveta prinaša tudi ceneni Orion-super.

Din 2.750,-

Prodaja tudi na obroke.

RADIO r. z. o. z., Ljubljana, Miklošičeva 6
RADIOVAL, Ljubljana, Dalmatinova ul. 13
ANTON BREMEC, Celje, Miklošičeva ul. 2
L. LUŠICKY, Maribor, Koroška c. 11

Pogajanja s Finsko

Helsinki, 8. novembra. b. Tuka pričakujejo, da se bodo pogajanja v Moskvi nocoj nadaljevala. Dobro poučeni krogi so prepričani, da bo Sovjetska Rusija odstopila od svoje zahteve, naj Finska izroči pomorsko oporišče na vzhodu. Namesto tega bo Sovjetska Rusija zahtevala nekatere finske otoke in ponovno določitev finsko-ruske meje. Po sovjetskem predlogu bi morala nova meja iti od Björke proti Ladoga jezeru, pri čemer bi Sovjetija dobila področje, na katerem so zgrajene finske trdnjave. S tega področja bi morala Finska preseliti 72.000 kmelov in odpeljati odrok 200.000 glav živine.

Pariz, 8. novembra. AA. Havas poroča iz Stockholma: Po vesteh, ki prihajajo iz Finske, se zdi, da je finko zastopstvo popustilo kar največ je moglo, ker se želi izogniti nadaljnjim zapletljajem. Pri tej priliki piše list »Demokratens«, da je Finska prevzela nove žrtve in da bo sprejela sovjetske predloge glede Karelije in cele skupine otokov v finkem zalivu v bližini Kronstadta. Do sedaj pa je vse kazalo, da bo Finska pristala le delno na ruske predloge in da jih ne bo sprejela v celoti.

Nocoj ob 6 govori papež

Vatikan, 8. novembra. AA. (Havas.) Sveti oče Pij XII. bo imel v četrtek zvečer ob 18 govor v angleškem jeziku. Govor bodo prenašali na radijskih valovih dolgih 19,84 m. Sv. oče bo imel ta govor ob zaključku svečanosti stoletnice katoliške univerze v Washingtonu.

Turčija demobilizira

Carigrad, 8. novembra. AA. Reuter: List »Aktam-poroča, da je turška vlada sklenila izvršiti demobilizacijo vseh letnikov rezervistov, ki so bili poklicani pod zastavo zaradi vaj in zaradi ukrepov pripravljenosti in previdnosti, ki so bili izdani v začetku vojne. Ta odlok utemeljujejo s tem, da so sedanje razmere ugodne.

Stockholm, 8. nov. lj. Vsa javnost je prišla do prepričanja, da za letošnjo Nobelovo mirovno nagrado ni mogoče najti primernejšega človeka kot je predsednik Združenih držav Roosevelt. S precejšnjo gotovostjo moremo reči, da bo Roosevelt v resnici izbran za to nagrado.

Odbor za pobijanje špekulacije

Belgrad, 8. novembra. AA. Da bi se uredba o pobijanju dražnje in o brezvestni špekulaciji čim učinkoviteje izvajala kakor tudi, da bi se mogli ugotoviti vsi vzroki navijanja cen in nepravilnega nakupicevanja življenjskih potrebščin in ostalega blaga, je v čl. 24 te uredbe določena ustanovitev odbora za pobijanje dražnje in proti brezvestni špekulaciji pri ministrstvu socialne politike in narodnega zdravja. Ta odbor ima nalogo predlagati ministru za socialno politiko in narodno zdravje tudi ukrepe za pobijanje dražnje in proti brezvestni špekulaciji. Na pobudo ministra za socialno politiko dr. Budisavljevića je bil ta odbor že ustanovljen in so v njem zastopniki zainteresiranih ministrstev in ostalih najbolj poškodanih gospodarskih, delavskih in drugih zbornic, ustanov in strokovnjakov.

Včeraj je bila prva seja tega odbora. Delu se je prisostvoval tudi minister za socialno politiko. Odbor je sklenil ustanoviti tri svoje pododbore in sicer za proučevanje in nadzorstvo nad cenami in karteli, odbor za reševanje vprašanj stanovanj in lokacij in za ostala vprašanja o pobijanju dražnje in proti brezvestni špekulaciji. Ti pododbori bodo takoj začeli z delom.

Posebni kontingenti za izvoz lesa

Zavod za pospeševanje zunanje trgovine v Belgradu sporoča, da je na osnovi meddržavnega sporazuma z Nemčijo dana možnost za izvoz izvestnega kontingenta gozdnih proizvodov v Nemčijo proti plačilu na specialni račun »C«, torej izven normalnih deviznih kvot, ki veljajo za izvoz teh naših proizvodov v Nemčijo. Ta specialni kontingent je razdeljen na dva dela: prvi v znesku 2,3 milij. mark, ki bo izkoriščen do konca tek. leta, in drugi v skupnem znesku verjetno okoli 2,4 milij. mark, ki bo izkoriščen od 1. februarja 1940 v mesečnih zneskih po 600.000 mark.

Razdelitev prvega kontingenta v znesku 2,3 milij. mark je naslednja: 1,3 milij. za hrastove normalne železniške prage, 0,25 milij. za hrastove okretnejske les, 0,345 milij. za stavbni les iz črnega bora, 0,2 milij. za celozelo in 0,040 milij. mark za okrogli jelšev les, dočim bo ostalek 0,165 milij. mark razdeljen na okrogli les listnatega drevja, rudniški les in na stavbni les iz črnega bora.

Glede razdelitve drugega kontingenta okoli 2,4 milij. mark se ni sklenjeno nič, ker se danes ne ve niti za približne nemške potrebe v tem času.

Vse one tvrdke, ki žele izvažati les v breme tega izrednega kontingenta, s splečalom na specialni račun »C«, naj prijavijo svoje prodaje za Nemčijo. V teh prijavah naj navedejo ime in naslov izvoznika, ime in naslov nemškega uvoznika, datum zaključka, vrsto, opis in količino blaga, vrednost vsake posamezne vrste prodanega blaga, rok dobave in sporočilo, če je nemški uvoznik zahteval, odnosno dobil potrebno devizno dovoljenje, kdaj in s katero številko.

Zaposlenost delavstva v septembru

V septembru 1939 je imel OUIZ v Ljubljani zavarovanih povprečno 401.687 delavcev. Letni padec je znašal -2285 delavcev. Nazadovale so zlasti sledeče industrije: gradnje nad zemljo (stavbarstvo) -1506 delavcev, gozdno-zagarska industrija -979 del., hišna služničad -434, industrija kože in gume -402 itd., itd. Večje konjunkturno napredovanje zaposlenosti sta v tem mesecu zabeležili le industriji: gradnje železnic, cest in vodnih zgradb (javna dela 1194 delavcev in javni promet 488 delavcev).

V sezijemskem pogledu je znašal celokupni mesečni padec -6714 zavarovancev. Razen malenkostnega prirastka v treh industrijah je nazadovala zaposlenost v vseh industrijah, zlasti pa pri gradnjah nad zemljo s mesečnim padcem -1589 delavcev, v gozdno-zagarski industriji -1185, v industriji kamenja in zemlje -1063, v gostilnah, kavarnah in krčmah (tujski promet) -768, pri gradnjah železnic, cest in vodnih zgradb -479 delavcev nad.

Kontingent za izvoz zdravilnih rastlin v Nemčijo. Trgovinski delegat Zavoda za pospeševanje zunanje trgovine v Berlinu poroča, da je nemško gospodarsko ministristvo dalo na razpolago pristojnim kontrolnim uradom vsoto 400.000 mark za uvoz zdravilnih rastlin iz Jugoslavije.

Kontrolorji izvoza jabolk. Privilegirana izvozna družba sporoča zainteresiranim izvoznikom, da eta za časa izvozne sezone jabolk na nemško-jugoslovanski meji postavljena naslednja kontrolorja: v Špilju g. Ilija Stanišić in v Področici g. Dragoljub Dunič, ki bosta obenem z nemškimi kontrolorji pregledovala pošiljave svežega sadja, ki je iz naših krajev poslan v Nemčijo. V sporazumu z Združenim izvoznikom kr. Jugoslavije bo pobirala Priv. izvozna družba za stroške vzdrževanja obeh kontrolorjev prispevek 100 din na vagon po 10 ton, katerega bodo izvozniki plačali na prvi poziv. Event. pišma za imenovane kontrolorje morejo izvozniki poslati na začasn naslov Špilje, odnosno Področica poštneleže.

Škoda pri izvozu svežega sadja v Nemčijo. Privilegirana izvozna družba v Belgradu sporoča, da ee je načelno sporazumela s pristojnimi nemškimi oblastmi, da si škoda, ki nastanejo pri pošiljavih, ki so potovale dalje kot je normalen transportni čas, razdelita uvoznik in izvoznik. Zato pozivlja Priv. izvozna družba izvoznike, katerih pošiljave svežega sadja so pretrpele škodo, da tako dostavijo naslednje podatke: 1. Ime kupca, 2. Številko vagona, količino blaga in znesek fakture, 3. Dan odpreme z nakladalne postaje, 4. Dan prehoda meje, 5. Dan ekspanzije, 6. Odetotek in znesek, katerega je nemški uvoznik na račun naknade škote odbil od fakture. — Te dokumente je takoj dostaviti Priv. izvozni družbi, v kolikor izvozniki tega že prej niso naredili. — Izvozniki, ki so prodajal sveže češnje v razsutem stanju in katerim so nemški kupci svojevoljno plačali ceno 9 mark namesto predpisane cene 9,50 mark, morajo tudi takoj dostaviti vse dokaze, da jim more družba pomagati do izplačila razlike.

Gospodarstvo

Zaključni računi za leto 1938-39

Izjava pomočnika finančnega ministra

Belgrad, 8. nov. AA. Te dni je bil zaključni in splošni državni račun pregledan in odobren od strani glavne kontrole. Pri tej priliki so se zastopniki časopisja obrnili na pomočnika finančnega ministra Milana Horvackega, ki je po pooblastilu finančnega ministra dal časnikařem o tem daljšo izjavo.

Za proračunsko leto 1938-39 so bili prvotno odobreni in predvideni državni izdatki in skupnem znesku 12 milijard 180 milijonov din. Razen tega se je pri izvajanju proračuna pokazala potreba po naknadnem povečanju kreditov, odobrenih po § 131 finančnega zakona za 1939-40 v znesku 216,725.295 din, ki so šli na breme splošnih državnih dohodkov kakor tudi naknadnega povečanja odobrenih kreditov po § 5 točka 5 finančnega zakona za leto 1938-39 v znesku 34,820.685.41 din, izvršenih v breme doseženih prebitkov dohodkov. Z ozirom na to, je vsota odobrenih in naknadno povečanih kreditov v proračunskem letu 1938-39 znašala 12 milijard 431,545,980.41 din. Od tega je bilo porabljenih skupno 11,814,029,299.76 din, iz česar izhaja, da je bilo porabljenih 365,970,700.24 din manj, kakor pa je bilo predvidno v odobrenem proračunu. Če upoštevamo naknadno povečanje kreditov v skupnem znesku 251,545,980.41 din, potem iz zneska 12 milijard 431,545,980.41 din prvotno predvidenih in naknadno povečanih kreditov z ozirom na stvarne izdatke v znesku 11,814,029,299.76 din sledi, da je

bilo porabljenega manj denarja, kakor pa ga je bilo skupno odobrenega v proračunu za 1938-39. Ta prihranek znaša 617,516.680.65 din, ali z drugimi besedami, državni izdatki so znašali le 95,03% od celotne vsote odobrenih kreditov po proračunu za leto 1938-39. V primerjavi s prejšnjim proračunskim letom 1937-38 je bilo v letu 1938-39 porabljenih 730,921,540.21 din več.

Dohodki so znašali več kot pa je bilo vneseno v državnem proračunu, in sicer za 206,844,146.90 din ali 101,7 odst. od proračunske vsote. Proračunski prebitok znaša 572,814,847.14 din.

Izdatki obratnega kapitala so znašali 939 milijonov 621,661.46 din, dohodki v korist obratnega kapitala pa 347,734,974.73 din, ter razlika 591 milijonov 886,686.73 din predstavlja ostanek izplačil v izvenproračunskem poslovanju po obratnem kapitalu, ki je pokrit s proračunskim prebitkom v letu 1938-1939 v znesku 572,814,447.14 din. Z ozirom na to ostanek 19,071,839.59 din predstavlja deficit v celokupnem finančnem poslovanju proračunskega leta 1938-39. Ta deficit je pokrit s prebitkom obratnega kapitala v znesku 83,898,302.41 din, prenesenega iz prejšnjega proračunskega leta 1937-38, tako da je na koncu proračunskega leta 1938-39 ostalo pozitivno saldo 64,826,462.82 din kot aktivni saldo obratnega kapitala za prenos v prihodnje proračunsko leto 1939-40.

Minister dr. Krek o sanaciji vodnih zadrug

Belgrad, 8. nov. AA. Gradbeni minister dr. Miha Krek je sprejel danes popoldne časnikaře v svojem kabinetu in jim dal izjavo o saniranju dolgov posameznih zavodov. Njegovo sporočilo pravi, da je kmetijska kriza, ki je pri nas nastopila pred 8 ali 9 leti, zapustila težke posledice tudi za vodne zadruge, ki so se pred tem v dobi gospodarskega procvita, zadolžile zaradi zgraditve in preureditve svojih melioracijskih objektov. — Gradbeni minister je dobil v finančnem zakonu pooblastilo, da sme izvesti sanacijo teh zadrug. Teža člena finančnega zakona se je v celoti poslužil ter je bila sanacija izvedena v smislu pooblastila tega člena. Zmanjšana je obrestna mera vseh dolgov vodnih zadrug na 4,5% ter dolgov zadrug pri denarnih zavodih in drugih ustanovah za 50% in celo preko 50% od zadolžitve. Zmanjšane dolgove je prevzela država nase in denarnim zavodom dala 3%ne obveznice za likvidacijo

kmečkih dolgov. S to finančno odredbo se je znižala obrestna mera na 4,5% tudi za dolgove vodnih zadrug pri zasebnih in tvrdkah, dolgovi sami pa se niso zmanjšali. Pomen vodnih zadrug se vidi iz naslednjih podatkov: Skupna izboljšana zemeljska površina 112 vodnih zadrug, ki so svoje delo do kraja ali v veliki meri izvršile, znaša okoli 1000 ha. Ta izvršena dela predstavljajo danes vrednost nad 1 milijardo 400 milij. dinarjev. Skupna proračunska vsota namenjena vsem vodnim zadrugam za 1939-40 znaša nad 140 milijonov dinarjev.

Izjava končno govori o vlogi vodnih zadrug za izvajanje nadaljnjih melioracijskih del ter naglašja, da je v splošnem interesu in v prvi vrsti v interesu samih lastnikov zemljišč, da se melioracijska dela izvajajo samo tam, kjer se prej ustanove vodne zadruge, da prevzamejo skrb za izvajanje teh del.

Rešitev izseljenjskih prihrankov

Belgrad, 8. nov. AA. Ministrski svet je predpisal uredbo o izplačilu izseljenjskih hranilnih vlog pri onih bankah, ki so prišle v konkurz v času od 1. junija 1925 do 30. februarja 1931. S tem, da je prišlo nekaj naših denarnih zavodov od leta 1925 do 1931 v konkurz, so bili prizadeti v veliki meri naši izseljenci, ki so imeli zaupanje v našo državo in so svoje težko zaslužene prihranke poslali v domovino ter jih vlagali pri domačih bankah. Sprito razumevanja izredno težkega položaja izseljencev, v katerega so prišli po polomu teh bank, in z namenom, da bi se kredit in ugled naše države pri njih kolikor toliko ohranili, je bil izdan 31. januarja leta 1931 zakon o izplačilu izseljenjskih dolgov pri Prvi srbski zemljoradniški banki v Belgradu in pri nekaterih drugih bankah, medtem ko je izplačilo izseljenjskih vlog pri drugih zavodih ostalo nerešeno. Zato je ministrski svet 7. t. m. predpisal uredbo o izplačilu izseljenjskih hranilnih vlog pri onih jugoslovanskih zavodih, ki so zabredli v konkurz v času od 1. januarja 1925 do 3. februarja 1931. Ta uredba se glasi:

§ 1. Izseljenjske hranilne vloge pri onih jugoslovanskih zavodih, ki so prišli v stečaj od 1. januarja 1925 do 3. februarja 1931, se bodo izplačevale iz državnih sredstev pod pogoj, ki jih navaja zakon o izplačilu izseljenjskih vlog pri bivši Prvi srbski kmetijski banki v Belgradu in pri nekaterih drugih bankah od 15. januarja 1931 in v skladu s pravilnikom o delu državne komisije za izplačilo izseljenjskih vlog od 16. marca 1931.

§ 2. Za izplačilo izseljenjskih vlog se bo po določbah prejšnjega paragrafa uporabil znesek 15,043,666.03 din, kolikor je še ostalo neporab-

ljenege denarja od kredita 50 milijonov din, ki je bil stavljen na razpolago finančnemu ministru pri Poštni hranilnici za izplačilo izseljenjskih vlog pri bivši Prvi srbski kmetijski banki v Belgradu (čl. 11, odst. 2). Za izplačilo dolga finančnega ministristva pri Poštni hranilnici, ki bi bil storjen v ta namen, veljajo v vsem določbe točke 3, čl. 11 zakona o izplačilu izseljenjskih vlog pri Prvi srbski kmetijski banki v Belgradu in pri nekaterih drugih bankah o povrnitvi prvotne vsote 50 milijonov din Poštni hranilnici.

§ 3. Vse zakonske določbe o izplačilu izseljenjskih vlog pri Prvi srbski kmetijski banki v Belgradu in pri nekaterih drugih bankah se morajo analogno izvajati tudi pri ugotavljanju pravice do izplačila izseljenjskih vlog pri drugih jugoslovanskih zavodih iz § 1 te uredbe. — § 4. Finančni minister bo predpisal s pravilnikom podrobna določila in navodila za izvajanje te uredbe. Finančni minister je tudi pooblaščen, da daje avtentična tolmačenja te uredbe. — § 5. Uredba stopi v veljavo z dnem objave v Službenih novinah.

Za izplačilo po določbah te uredbe prihajajo v poštev tudi izseljenjske vloge pri vsega skupaj 7 zavodih, ki so zabredli v stečaj v času od 1. januarja 1925 do 3. februarja 1931 s skupnim zneskom 1,550,272,738 din. Ker je po predpisih zakona o izplačilu izseljenjskih vlog pri Prvi srbski kmetijski banki v Belgradu in pri nekaterih drugih bankah (zakon od 15. januarja 1931, čl. 11, točka 2) finančno ministristvo pooblaščen, da se sme v ta namen zadolžiti pri Poštni hranilnici za znesek 50 milijonov din in je bilo izseljenjskim vlagateljem pri Prvi srbski kmetijski banki izplačanih skupno 35 milijonov din, so sredstva za izplačila po tej uredbi v celoti zagotovljena.

Posebne izpremembe v Ljubljani in okolici

Farnik Oton, nadstojnik v Ljubljani, Mariborska ulica št. 24 je prodal Milici Vardjanovi, soprogi davčnega inšpektorja v Ljubljani hišo št. 24 v Mariborski ulici z vrtom, spadajočo pod vl. št. 666 k. o. petrsko predmestje L. del.

Sešek Ivan, posestnik, Vižmarje št. 26, je prodal Mariji Tometovi, posestnici v Vižmarjih št. 44, njivo, parc. št. 998-6 k. o. Vižmarje za 4500 din.

Ahlin Frančiška, posestnica v Ljubljani, Karlovača cesta št. 17, je prodala Josipu Zalarju, zasebniku v Ljubljani, Jeranova ulica 12, stavbno parcelo št. 2-5 k. o. Rudnik v izmeri 551 m² za 12.000 din.

Hočevar Anton, posestnik v Hrašah št. 56, pri Smledniku je prodal Jancu Šelini, tesarju v Zbiljah št. 3 in Zeni Frančiški 2 njivi parc. št. 273 in 190 ter 2 gozda parc. št. 193 in 194 k. o. Zbilje za 23.000 din.

Volk Marija, Volk Jože in Volk Gizela, posestniki na Brezovici št. 111 so prodali Ignacu Tomšiču, železniškemu uradniku na Brezovici Tomšiču, žel. uradniku na Brezovici parc. št. 342-5

njivo k. o. Brezovica v izmeri 600 m² za 20 tisoč dinarjev.

Ferjančič Josip, posestnik Mala vas št. 71 p. Ježica je prodal Francetu Lamplju in njegovi ženi Mariji, posestnikoma, Nove Jarše št. 27, parc. št. 682-9 k. o. Stožice v izmeri 520 m² za 46.500 dinarjev.

Smole Frančiška, posestnica v Ljubljani na Celovški cesti št. 167, je prodala Avguštinu Emilu, posestniku v Dravljah št. 148, tri parcele št. 1447, 1452 in 1453 k. o. Gameljne za 2750 din.

Alič Alojzij, posestnik z Zgor. Pirničah 101, je prodal Mariji Brajerjevi, Ljubljana, Slomškova ulica št. 16, Antonu Wöllingu, trgovskemu sodniku, Gosposvetska cesta št. 13 in Olgi Simončičevi, modistini, Ljubljana, Trstenjakova ulica 7, parc. št. 470 k. o. Zgor. Pirniče v izmeri 1813 m² ter parc. št. 477-2 iste k. o. v izmeri 2672 m² za 9000 din.

Izvoz suhih hrušk v Nemčijo. Priv. izvozna družba sporoča, da so za suhe hruške za izvoz v Nemčijo odrejane tele cene: rezane hruške (Spaltbirnen) 24 mark, cele suhe (Ganzbirnen) 30 mark in cele suhe podolgovate (Steckbirnen) 35 mark za 100 kg brutto za netto v vrečah cif Passau ali Regensburg.

Obligacije Fala. Iz Belgrada poročajo, da je Električna Fala, d. d. v Belgradu, dopolnila čl. 4 svojih pravil, tako da more najemati tudi obligacijska posojila. S tem je pričakovati, da bo tudi ta družba izdala svoje obligacije, verjetno jih bo plasirala na švicarskem tržišču.

Švicarske velebanke. Objavljen je izkaz o bilancah švicarskih velebank za 30. september, iz katerega je razvidno, da je v primeri s 30. junijem 1939 bilančna vsota padla od 4.240 na 4.119 milij. frankov, kar so banke s lahkoto krile iz svojih znatnih blagajniških rezerv.

Borze

Denar

8. novembra

Ameriški dolar 55.—

Nemška marka 14.30

Devizni promet na zagrebški borzi je znašal 4,965,065 din, na belgrajski pa 8,6 milij. din.

Ljubljana — Uradni tečaj

London 1 funt	174.70—177.90
Pariz 100 frankov	98.85—101.15
Newyork 100 dolarjev	4425.00—4485.00
Zeneva 100 frankov	995.00—1005.00
Amsterdam 100 goldinarjev	2348.50—2386.50
Bruselj 100 belg	786.50—748.50

Ljubljana — Svoobodno tržišče.

London 1 funt	215.80—219.00
Pariz 100 frankov	122.16—124.46
Newyork 100 dolarjev	5480.00—5520.00
Zeneva 100 frankov	1228.18—1238.18
Amsterdam 100 goldinarjev	2900.55—2938.57
Bruselj 100 belg	906.63—921.07

Ljubljana — Zasebni kliring.

Berlin 1 marka	14.29—14.20

Zagreb — Zasebni kliring.

Solun 100 drahem	33.25 den.

Belgrad — Zasebni kliring.

Solun 100 drahem	33.50—33.75

Curih. Pariz 10, London 17.65, Newyork 446, Bruselj 74.80, Milan 22.50, Amsterdam 236.775, Berlin 178.50, Stockhol m106.25, Oslo 101.30, Kopenhagen 81.12, Atene 3.40 bl., Helsingfors 88.5, Buenos Aires 104.

Vrednostni papirji

Vojna škoda

v Ljubljani 436 —438
v Zagrebu 440 blago
v Belgradu 437.75—439

Ljubljana. Državni papirji: 7% inv. pos. 97 do 98, agrarji 53 den., vojna škoda promptna 436 do 438, begl. obv. 80—82, dalm. agrarji 73—75, 8% Bler. pos. 93—94.50, 7% Bler. pos. 90—91, 7% pos. DHB 98.50 den., 7% stab. pos. 90—96. — Delnice: Narodna banka 7000 den., Trboveljska 200—210.

Belgrad. Državni papirji: 7% inv. pos. 99 denar, vojna škoda promptna 437.75—439 (437), begl. obv. 80.75—81.25 (81), dalm. agrarji 75.75 do 76.25 (76), 4% sev. agrarji 51.50 den., 6% šumske obv. 73.25—74.50, 8% Bler. pos. 94—94.50, 7% Bler. pos. 89.50—90 (89.75), 7% pos. DHB 98.50 denar, 7% stab. pos. 96.50 den. — Delnice: Narodna banka 7020—7100, Priv. agrarna banka 205 denar.

Zagreb. Državni papirji: 7% inv. pos. 97 bl., agrarji 53 bl., vojna škoda promptna 440 bl., begl. ob. 81.75 bl., dalm. agrarji 74—75, 6% šumske obv. 73—75, 8% Bler. pos. 92.50—94.50, 7% Bler. pos. 89.75—91, 7% stab. pos. 96 bl. — Delnice: Narodna banka 7000 den., Priv. agrarna banka 200—203, Trboveljska 205—220, Gutmann 45—55, Stadk. tov. Osijek 92 den., Osj. livarna 150 den.

— Pri motnjah v prebavi, pri napetosti, vzdigovanju, zgađi, povzročeni po težki zapeki, je zelo primerno vzeti na večer pol kozarca naravne »Franz-Josefove« grenke vode, zjutraj na tešče pa isto množino. Prava »Franz-Josefova voda se izkazuje vedno kot popolno zanesljivo sredstvo za čiščenje črev.

Ogl. rež. S br. 30474/33.

2litni trg

Novi Sad. Pšenica bač., okol. N. Sad 175—178, srem. 175—177, slav. in baranj. 175—178, gornja bač. 178—180, bač. ladja Tisa 188—190. — Rž bač. 137.50—140. — Ječmen bač., srem. 64—65 kg 152.5—155. — Koruza bač. in bač. par. Indija 132.5—135, ban. 129—131. — Moka bač., ban. Og. 265—275, 245—255, 225—235, 205—215, 175 do 185, 127.50—130; srem., slav. Og. 262.5—272.5, 242.5—252.5, 222.5—232.5, 202.5—212.5, 172.5—182.5, 127.5—130. — Otrubi bač., srem. 107.5—110, ban. 105—107.50. — Tendencna čvrsta. Promet srednji.

2livinski sejni

Cene živini in kmetijskim pridelkom v okraju Slov. Konjice dne 4. novembra: Voli II. 4.50—6, III. 4; telice II. 5, III. 4; krave II. 4, III. 3; teleta I. 6, II. 5; prašiči špeharji 8, pršutarji 7 din za 1 kg žive teže. — Goveje meso I. 12, II. 10; svinjina 14—15, slanina 16, svinjska mast 18; čisti med 16; surove kože goveje 8.50, telečje 10, svinjske 6 din za 1 kg. — Pšenica 200, ječmen 200, rž 200, oves 175, koruza 175, fižol 200—400, krompir 100, lucerna 60, seno 50, slama 25; jabolka I. 225, II. 150, III. 75—100, hruške I. 225, II. 150, III. 75—100; suhe češnje 400—500; moka pšenična 300—325, koruza 175, ajdova 400 din za 100 kg. — Drva 75 din za 1 m³, jalcia 1 din komad, mleko 1.50—1.75 din liter, surovo maslo 26 do 30 din 1 kg. — Vino, navadno mešano pri vinogradnikih 4—5, finejše sortirano 6—7 din za liter.

Cene živini in kmetijskim pridelkom v Dravogradu dne 1. novembra: Voli I. 4.50, II. 4, III. 3.50; telice I. 4.50, II. 4, III. 3.50; krave I. 4, II. 3.50, III. 2.75; teleta I. 6, II. 5; prašiči špeharji 11, pršutarji 9 din za 1 kg žive teže. — Goveje meso I. 10—12, II. 9—11, III. 8—10; svinjina 16, slanina 18, svinjska mast 19; čisti med 16; volna neoprana 24, oprana 34; surove kože goveje 11, svinjske 6 din za 1 kg. — Pšenica 250, ječmen 200, rž 200, oves 175, koruza 150, fižol 250, krompir 100, lucerna 60, seno 50, slama 40; jabolka I. 300, II. 250, III. 200; hruške I. 400, II. 300, III. 200; moka pšenična 850, koruza 225 din 100 kg.

Zivinski sejem v Slov. Konjicah dne 4. novembra I. l. Cene: volj 4 do 6 din, krave 3 do 4 din, telice 4 do 5 din, teleta 5 do 6 din. Zaradi velikega izvoza živine v Italijo so se cene živini precej dvignile.

Banovinsko električno podjetje savske banovine. Izbrani so bili člani uprave dr. Ognjeslav Aranički, inž. Miroslav Plohi, Vrankovič Milan in Dubenik Stefan; vpisani pa dr. Rudolf Bičanič, dr. Vladimir Franolič, dr. Mirko Lamer in inž. Zvonimir Pavešič.

Likvidacije: Avtotaxi, družba z o. z. v Kočevju, Banjan Josip, družba z om. z. v Brnici, pošta Hrastnik; Mariborska kemična tovarna, družba z o. zavezo; Tropska importna družba z o. zavezo; Lesna zadruga, r. z. o. z. v Lučah in Perutinarska reg. zadruga v Ljubljani.

Velika ljubezen

Sitajna komedija z William Powell-om in Myrna Loy. Humor — duhovitost in smeh za vsakega
Ob 16., 19. in 21. uri Kino Malica 21-24

Roža iz Rio Grande

O duhovni vzgoji na naših šolah

Na zborovanju meščansko šolskega učiteljstva je imel o gornji temi ravnatelj Pečjak zanimivo predavanje

Te dni je bilo zborovanje meščanskošolskega učiteljstva iz Slovenije v bežigradski šoli v Ljubljani. Zbralo se je približno 230 učiteljev. Zborovanja se je udeležil kot zastopnik banske uprave g. inspektor prof. Marko Bajuk. Zborovanje je vodil predsednik sekcije g. ravnatelj Fakin, ki je tudi poročal o vseh važnih in perečih vprašanjih, ki se tičejo meščanskih šol. Dalje je poročal, da je Združenje meščanskošolskega učiteljstva napravilo uredbo k zakonu o meščanskih šolah, ki jo je ministrski svet že sprejel, ni pa še potrjena definitivno od ministrstva. Izpite za prestop absolventov meščanskih šol na trgovske šole je ministertvo na posredovanje Združenja za letos ukinilo. Poročal je o pomanjkanju meščanskošolskih učiteljev in stavljal predlog, naj se zaprosi za ustanovitev višje pedagoške šole na univerzi v Ljubljani. Najlejša točka na zborovanju pa je bilo brez dvoma idejno globoko zasnovano

ljubezen, etična vrednost dela, narodnost, zakoreninjenost v ljudstvu in zemlji, človečnost, vse pa gledano z vesoljnega, večnostnega doseganja. Naša šola je preveč šola racionalistične dobe, glavno ji je znanje. Treba bo več npravnostne etične vzgoje, posebno v meščanski šoli. Zakaj? Mladina meščanskih šol je v razvojni dobi, zato potrebuje veliko etične vzgoje. Absolventi meščanskih šol bodo šli večinoma v gospodarsko pridobitne poklice, kjer tako zelo rade usahnejo etične sile. Znanje, ki ga dajejo meščanske šole, je le majhen del velikega in splošnega znanja, pa prav tako znanje brez večnih, božjih, etičnih enot vodi v nadutost.

Vsi zborovalci so polni pohvale nagradili predavatelja z velikim odobravanjem. Njegovo predavanje zasluži, da se v celoti natisne.

Nato je g. predsednik takoj prešel na naslednjo točko zborovanja o organizaciji meščanske šole v slovenski banovini. Predložil se bo komisiji, ki se peča z ureditvijo šolstva v slovenski banovini, načrt uredbe meščanskih šol. Brez potrebe je bila pri tej priliki mestoma precej ostra debata, kako naj se imenujejo tišti, ki bodo učili na meščanskih šolah, učitelji ali profesorji meščanskih šol. Velika večina je bila za slovensko ime učitelj. Vsi zborovalci so se strinjali s predlogom mariborskega pododborja: Dajte nam nazaj slovensko Poljančevo meščansko šolo — pa bo za meščanske šole dobro. Pri slučajnostih so se obravnavale razne zadeve, ki se tičejo posameznikov in celote. Po končanem zborovanju so si udeleženci ogledali poslopje bežigradske šole.

Paul Muni v svojem zadnjem filmu »Juarez; njegova soigralka je Bette Davis.

predavanje ravnatelja g. Pečjaka

Predaval je o duhovni vzgoji na naših šolah. Živimo na veliki zgodovinski prelomnici, ko odmirajo že okorele oblike življenja in si človeški duh išče novih svežih vrelcev. V bolih in krčih, v krvi in solzah se poraja nov svet, novo življenje. Ob grmenju topov tone doba, ki jo imenujemo v zgodovini novi vek in od katere je moderni človek pričakoval odrešenja, pa je bil bridko razočaran. Nad človekom je zmagała snov in človek je njen suženj. S poudarkom človečnosti se je pričela ta doba, bratstvo, svoboda in enakost je bilo njeno geslo, danes pa smo tako težni vsega tega. Namesto rešitve človeštva se je prikazala človeška zver z vsemi moralnimi sredstvi. Znanost, ki je prevzela vodstvo duš namesto Cerkve, je razočarala. Človek je človeku nasproten. Človek ni več podoba božja, njegovo življenje ni več sveto, prepričano Stvarniku, zato misli časi motogec, da lahko dela kar hoče z njim. Temelj novemu občestvu mora biti zato duhoven in ne samo gospodarski. Drugače bo materija znova v nas vedno zbužala človeško zver. Duhovno bratstvo bo ustvaril lahko samo človek, ki bo poln božjih, etičnih sil. Moderni človek je dvignil gospodarsko delo, ubil pa je etično vrednost dela. Delo se ceni samo po tem, koliko nese, samo po sebi pa nima prave npravnstvene vrednosti.

Kako se velik umetnik pripravlja na svojo vlogo

Vsak velik filmski igralec ima priimek, ki mu ga je dalo filmsko občinstvo ali pa kritika. Te priimke dobro poznamo iz dneve reklame za ameriške filme. Edini od res velikih ameriških filmskih igralcev, ki nima nobenega priimka, je Paul Muni ni niti »veleki«, niti »največji«, niti »najlepši«, niti »kralj«. Kadar je govor o Muniju, zadostuje njegovo ime in njegovo ime pravi tudi, da bo film, v katerem Muni nastopa, umetniško delo.

Ta igralec ima zdaj v svoji bilanci 20 filmov, od katerih je vsak svojevrstna umetniška stvaritev. V njih se očituje delo človeka, ki gre po svoji umetniški poti in se ne meni ne za kritiko, ne za reklamo, ki ne išče slave in priznanja, ampak samo zadovoljstva v umetniškem delu.

Ni čuda, da je do takega igralca površno filmsko občinstvo bilo brezbržno in hladno. Šele s filmom »Rešitelj človeštva« je Muni kot Pasteur osvojil tudi ta, žal, večidel filmskega občinstva.

Po zadnjih velikih filmih so govorili, da Muni ne bo več igral. Res je odšel na daljše potovanje po Evropi in Aziji, toda ko se je vrnil v Ameriko, je spet sprejel nekaj velikih vlog, zlasti vlogo Juareza v filmu o žaloigrji mehikanskega cesarja Maksimilijana Habsburškega.

Zanimivo je pri takem igralskem mojstru vedeti, kako svoje dovršene vloge študira in kako ustvarja svoje značaje, od katerih je vsak na svojevrsten način zamišljen in dodelan.

Prva skrivnost njegovega dela je v tem, da sam že dolgo naprej izbere film, v katerem bo imel glavno vlogo. Mesece in mesece traja samo psihološka priprava za to vlogo. O osebnosti, katero naj predstavlja, si sam oskrbi vse zgodovinski in drugi material, vse knjige in vse slike, ki jih more dobiti. Zato nas v filmih o zgodovinskih osebnostih pogosto preseneti s kakim malim gibom, okretom roke ali telesa, ali s komaj zaznamnim naglasom v govoru. Iz take malenkosti oživi pred nami postava, katero predstavlja in s katero se je tesno sklenil v podoživljanju. Muni ne govori samo besed. Njegov govor je prežet z notranjim življenjem osebnosti, katero predstavlja. Zato smo v »Rešitelju človeštva« neprenehoma čutili stik, ne z Munijem, marveč z velikim Pasteurjem. Muni ima pri svojih filmih vedno po dva režiserja. Filmskega in pa svojo ženo. Pred njo govori Muni besedilo vseh filmov, pred njo študira prve gibe, ki jih žena popravlja. Ta priprava poteka v sobi, katere zidovi so na vseh straneh obloženi z zrcali, da umetnik lahko vsak trenutek nadzoruje vsak svoj gib in njegove odtenke. Šele kadar je v glasu in besedi podrobno z ženino pomočjo zrežiral svojo vlogo, odide v delavnico na skupno delo s pravim filmskim režiserjem.

Med posnemanjem svojih filmov Muni prebije vsak dan po nekoliko ur čisto sam v svoji sobi, v popolni tišini, maskiran in oblečen za svojo vlogo. V tišini se privaja na drugi značaj, ki ga bo moral podajati v filmu.

Ni čudno, da pri taki vestni in resni pripravi in seveda velikem naravnem umetniškem daru, Muni žanje uspehe, kakor smo to videli pri njegovem »Pasteurju«, kakor smo to videli tudi pri »Juarezu«.

Vdova maršala Pilsudskega v Londonu

Kakor poročajo londonski listi, je bila vdova maršala Pilsudskega, ki je s svojima hčerkanama pribežala v London, pri slovesnem cerkvenem opravilu na dan Kristusa Kralja v cerkvi Naše ljube Gospe čenstohovske in n. Kazimirja v Londonu. Župnik Ladislav Staniszewski, rektor poljske cerkve v Londonu je sprejel gospo Aleksandro Pilsudsko, ki so jo spremljali poljski poslanik grof Raczynski s soprogo, general Neugebauer in več višjih častnikov poljskega poslanstva, pri vrodu v cerkev, ki je bila okrašena z zastavami Poljske in njenih zaveznikov. Pri službi božji je župnik Staniszewski prebral poslanico poljskega kardinala Hlonda. Pred blagoslovom so molili posebne molitve za trpečo Poljsko.

Zveza Holandske z vodo

Pred mnogimi leti, ko je hotela sovražna armada vdreti na Holandsko, so Holandci svoje nasipe, ki jim vajujejo deželo spričo morja, predrl in odprli zatvornice, tako da je voda preplavila večji del njihove dežele, da bi tako prisilili sovražnika k begu. Takrat so višji stanovizreklji ono znamenito geslo: »Holandska v stiskic.«

Če se v teh mokrih jesenskih dneh z avtom pelješ po ozkih podeželskih cestah, ki so podzidane »z opekni«, po »severnovzhodnih provincah, opaziš na desni in levi neskončno močvirje. Tu sem ne bo mogla nikoli vkorakati kaka motozirana armada, tu ni niti mogoče pririditi kakega letališča. Tega dela svoje dežele Holandci ne branijo, ker se sama brani.

Bolj spodaj na jugu, v provincah Utrecht in Hertogenbosch. Kjer utripa srce Holandske, tam je pa drugače. Ondi je dežela suha, vasi niso na tesno prilepljene na cesto, iz strahu, da bi se ne pogreznile v barje, marveč se raztezajo daleč v rodovitno zemljo. Tu rastejo najlepše cvetice sveta, tu uspevajo najboljše krave-mlekarice, od tod prihaja sir in presno maslo, tu se začena in širi do morja vrsta velikih industrijskih mest, ki so ponos in bogastvo države.

Tu je zemlja suha. A ta suhota je bila zaželena, pridobljena z neznanjskimi težkocami. Saj leži ta zemlja za meter in še več nižje kot morje. Dvojnata črta nasipov in obrežnih utrjb jo varuje spričo morja, a to še ne zadošča, ker se deževnica ne odteka v morje. Zatorej delujejo dan in noč, leto in dan velikanske črpalne postaje, ki prevajajo vodo iz tisočev prekopov dežele skozi cevi na drugo stran nasipov.

Holandci lahko na tri načine povzročijo povenenj: prebodejo nasipe, da odpro zatvornice in da ustavijo črpalke. Vsako od teh sredstev zadošča, da bi se vsa dežela spremenila v neizmerno močvarjo. Vsi trije načini skupaj pa bi Holandsko pokrili povprečno z 2 m debelo vodeno odejo, v kateri bi utonilo vsako vozilo, pa tudi največji tank. Samo jug, od Maastrichta do Tilburga, bi ostal izven vode, v sredi dežele pa zvišani bregovi prekopov, železniške proge, obcestni nasipi in pa mostovi.

Na teh črtah je holadska armada ustaljena. Država ima tri obrambne črte: mejo samo, ki je pe le nekaka predstraža; dalje severnojužna črta Mozele, Ljsele in Julijanega prekopa, kateri se na jugu dotika belgijske obrambne črte, Albertovega prekopa. In slednjič je še tretja, stoletja stara tradicionalna obrambna črta svobodnih Nizozemcev: sostav prekopov od južnega konca Zunderskega jezera, čez Ren, mimo Utrechta in Hertogenboscha do južnega Viljemovega prekopa in do belgijske meje. Zadaj so dobro zavarovani in nezavzetni Amsterdam, Rotterdam in Den Haag.

Pa pozimi? Kako se Holandska varuje, kadar so prekopji, močvirja in poplavljeni travniki pokriti z ledom?

Severno morje ne zamrzne, pa če je še taka huda zima. Ren in Mozela ne zamrzeta, razen v izjemno hudih zimah, kakršne so le vsakih 50 let enkrat. Odprta jezera in odprti veletoki pa povzročijo, da je tudi večina prekopov odprtih. Pa drugo, male vodice, potoki, preplavljeni pašniki in barje? Na teh pa ni led nikoli tako debel, da bi prenesel tanka, tovarne automobile in topove. Mimo tega pa ne bi vojakov ali holandskega prebivalstva ničesar zadržalo, da ne bi ledenih plasti razbili ali s streli raztreščili.

Zveza Holandske z vodo je nepremagljiva. Saj je voda prevečkrat nasprotnica prebivalcev in je kruta sovražnica kmetov, pastirjev in mornarjev. Vendar pa utegne biti tudi njih prijateljica in zaveznica in njih najhujše orožje. Holandci se zavedajo pomena vode za svojo državo in ji zvesto zaupajo. Tisoč let se jim je ta zveza obnesla in tudi dandanes se morejo zanesti na to zaveznico.

Danske zastave počastijo nemške mrtve pomorščake, ki so se ponesrečili na danski obali, ko je njih barka zadela na mino.

L I S T E K

Boleslav Prus — Vinko Lovšin :

Lajna

»Kako neki?...« je zaklicala deklica žalostno. »Saj ako sama sebe ne vidim, potem ne sme biti ničesar v ogledalu... In ona, ki je v ogledalu, ali ona mene vidi, ali ne vidi?...«

Mati se je razjokala in zbežala iz sobe. Najljubša zabava pohabljenke je bila ta, da je prijemala male predmete in jih spoznavala.

Nekega dne ji je prinesla mati porcelanasto punčko, lepo oblečeno za en rubelj. Deklica je ni izpuštila iz rok, ampak se je venomer dotikala njenega noska, ustec, oči in se z njo igrala.

Spat je šla zelo pozno in vedno mislila na svojo punčko, katero je položila v škatlo in ji postlala z vato.

Ponoči je zbudil mater šum in šepet. Dvignila se je v postelji, užgala svečo in opazila v kotu svojo hčerko, že oblečeno, ki se je igrala s punčko.

»Kaj pa delaš, dete?« je zaklicala. »Zakaj ne spiš?«

»Saj je vendar že dan, mama,« je odvrnila pohabljenka.

Zanjo sta se zliła noč in dan v eno in bila vedno...

Polagoma se je začel utiskati spomin vidnih občutkov v deklici. Rdeča črešnja je bila za njo gladka, okrogla in mehka. Bleščec novce je bil za njo trd in zvenec krožec, na katerem so bili nekaki znaki vtisnjeni. Vedela je, da je soba večja od nje, hiša večja od sobe, ulica od hiše. Toda vse to se je nekako skrčilo v njeni predstavi.

Njena pozornost se je osredotočila na tip, vonj in sluh. Njeno lice in roke so postale tako občutljive, da je čutila hlad že nekaj decimetrov od stene. Oddaljeni dogodki so pa na njo delovali eamo po sluhu. Priluškovala je po cele dni.

Poznala je drsajoč korak vratarja, ki je govoril s piskajočim glasom in pometal dvorišče. Vedela je, kdaj gre kmeteki »lajterni« voz, kdaj kočija — in kdaj težek voz za emeti.

Najmanjši šum, zapiranje, prepah ali sopara ni ušlo njeni pazljivosti. Z nepojmljivo bistrostjo je doznavala te male pojave in naredila svoje zaključke.

Nekoč je mati poklicala služkinjo. »Ni Jane,« je rekla pohabljenka, sedeč kot navadno v kotu. »Je šla po vodo.«

»Kako pa ti to veš?« jo je mati začudeno vprašala.

»Kako?... Saj vendar vem, da je vrgla vrč iz kuhinje, potem pa je odšla na drugo dvorišče. Deklica je čutila pomanjkanje utisov in je začela kopneti.

Dovoljeno ji je bilo hoditi po veej hiši in to jo je nekoliko pomirilo. Stopila je na vsaki kamen na dvorišču, dotaknila se je vsakega žleba in poseode. Največje veselje pa je imela — ko je smela iti na dva popolnoma različna svetova: v klet in na podstrešje.

V kleti je bil hladen zrak in vlažne stene. Prtajen ropot z ulice je prihajal od zgoraj; drugi glasovi so pa izginili. To je bila za slepo revico noč.

Na podstrešju, posebno v okenecu, je bilo čisto drugače. Tam je bilo več ropota, kakor v sobi. Pohabljenka je slišala ropot voz z več ulic; tu so

se zbrali glasovi iz cele hiše. V obraz ji je pihljala topla eapica. Slišala je žvrgolenje ptičev, lajanje psov in šelest drevja iz sosednjega vrta. Tu je bil za njo dan...

Pa ne samo to. Na podstrešju je češče sijalo solnce kakor v sobi in kadar je obrnila deklica v sonce oči, se ji je zdelo, da nekaj vidi. V domišljiji so se ji vzbujale scenice postav in barv, toda tako nerazločne in lezne, da se ni mogla ničesar spominjati.

V tem času se je mati dogovorila s svojo prijateljico in se preselila v hišo, v kateri je stanovjal gospod Tomaž. Obe ženski sta bili veseli novega stanovanja, za slepo pa je bila ta sprememba prava nečreča.

Deklica je morala sedeti v sobi. Na podstrešje in v klet ni smela hoditi. Ni slišala ptičev, niti drevja, na dvorišču pa je vladala strašna tišina. Nikoli niso semkaj prihajali starinarji, niti lončevci, niti smetarji. Niso pustili prihajati ženekam prepevati pobožnih pesmi, niti dedu, da bi igral na klarinet ali lajnaruju na lajno.

Njena edina zabava je bila, kadar je gledala v sonce, ki sicer ni vedno enakó svetilo in se je kmalu skrilo za hišami.

Deklica je začela znova kopneti. Shujšala je v nekaj dneh, na obrazu pa se je pokazal izraz pobožnosti in otrplosti, kar je na gospoda Tomaža tako čudno vplivalo.

Smilila se mu je, ko je hotela pohabljenka slišati vedno drugačne glasove. A v hiši je bilo vedno tako tiho.

»Uboji otroki!« je nekajkrat šepnil gospod Tomaž, ko je opozoval ubogi stvor.

»Ko bi mogel za njo kaj storiti?« si je mislil, ko je videl, da je otrok vedno bednejši in da od dne do dne hira.

Dogodilo se je ta čas, da je imel eden pravnikov prijateljev tožbo in oddal kakor navadno v pregled akte njemu s prošnjo za nasvet. Čeprav ni bil gospod Tomaž več pri sodišču, je vendar

znal kot izkušen praktik pokazati pravo smer razprave in podati koristnih pojasnil advokatu, kate-rega je sam izbral.

Pričujoča zadeva je bila zelo zamotana. Čim bolj se je gospod Tomaž zaglabljal v akte, tem bolj se je razburjal. V vpkokojencu se je vzbudil stari odvetnik. Nič več ni hodil iz stanovanja, ni se brigal, ali je zbrisan prah v salonu; zaprt v svoji pisarni je samo prelistaval dokumente in notiral.

Zvečer je prišel stari pravnikov lakaj z vsakdanjim sporočilom. Javil je, da je gospa doktorjeva odpotovala z otroci na letovišče, da se je pokvaril vodovod, da je imel vratar Anton nastop e etražarjem in da je odšel za en teden — v zapor. Končno je vprašal: ako ne želi gospod državni videti na novo sprejeteja vratarja? ...

Toda pravnik je sklonjen nad papirji kadil cigaro, spuščal kolobarje dima in se na zvestega služabnika niti ozrl ni.

Drugi dan je gospod Tomaž še vedno sedel pri aktih; okoli dveh je sneedel obed in zopet sedel. Njegova rdeča lica in negovani zalisci, na kartirskih prevlekah sobnih sten, so spominjali na »studijo iz narave«. Mati pohabljenke in njena »stanovalka so pri pletenju nogavic, občudovale pravnika in govorile, da je še čvrt vedovec, ki ima navado, da od jutra do večera dremle nad pisalno mizo.

Medtem pa pravnik ni popolnoma dremal, čeprav je mižal, ampak premišljeval zadevo.

Posestnik X. je l. 1872. zapisal svojemu nečaku, sestrinemu sinu posestvo, l. 1875. — drugemu nečaku, bratovemu sinu, pa zidano hišo. Bratov sin je trdil, da je bil posestnik X. l. 1872. norec, sestrin sin je pa dokazoval, da je X. znorel šele l. 1875. Mož rodne sestre pokojnika je celo trdil, da je X. že l. 1872. in 1875. delal kakor norec, da pa je bil vse svoje imetje še l. 1869. 4. j. v času popolne zavesti, zapisal sestri.

(Dalje.)

Drobne novice

Koledar

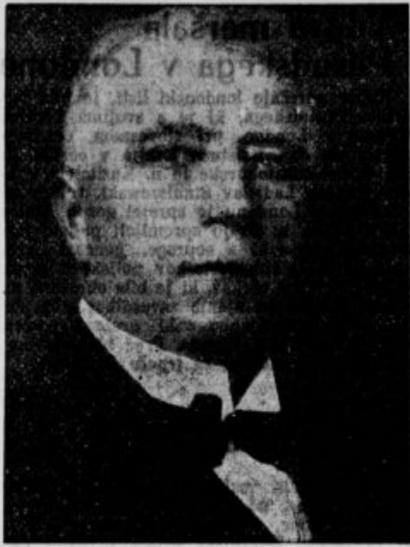
Četrtek, 9. novembra: Teodor (Božidar) mučenec.
Petek, 10. novembra: Andrej Avelin, spoznavalec; Trifon, mučenec.

Novi grobovi

† V Ljubljani je umrla ga. Marija Palma. Pogreb bo v petek 10. novembra iz hiše žalozi Karlovska cesta 20 na pokopališču k Sv. Križu. Naj v miru počiva! Zaljubljen naš iskreno sožalje!
† V Rogaski Slatini je mirno v Gospodu zaspa gospa Rozi Ogrizek, soproga hotelirja in posestnika. Pokopali jo bodo v petek ob 3 popoldne. Zaljubljen naš iskreno sožalje!

+ Ivan Čerňič

V noči od ponedeljka na torek je umrl, kakor smo že poročali, na svojem domu v Ljubljani, Hrvaški trg 4, g. Ivan Čerňič, zavarovalni potnik Vzajemne zavarovalnice, prednik tretjerredne skupščine ljubljanske in podpredsednik Vincencijske konference pri Srcu Jezusovem. — Rodil se je 4. maja 1871 v Orlih. Zbolel je v maju 1938. Vdan v svojo božjo je dočrpel 7. novembra 1939.

Pokojni g. Čerňič je bil mož dela in molitve. Njegova glavna služba je bila zavarovalni potnik Vzajemne zavarovalnice. Bil je prvi zunanji delavec te zavarovalnice. V najlepših moških letih je vstopil v službo in sicer 1. decembra 1900 — torej pred 39 leti. S svojo veliko poštreno delavnostjo je bistveno pripomogel, da je mlado drevesce Vzajemne zavarovalnice pogrnalo korenine, ki je iz njih vzrastle sedanji največji in najuglednejši slovenski zavarovalni zavod. Naša slovenska tla so bila v onih časih zastupljena po tujerodnih zavarovalnicah. G. Čerňič se je s fanatično ljubeznijo oprijel dela za zavod. Ko je že bolezen segala po njem, ni klonil, še vedno si ga videl na ulici, na cesti in na stezah, peš in na kolesu. Težko bi bilo najti vas, kjer bi ga ne bili ljudje poznali. A ga niso poznali le kot skrajno poštrenovalnega potnika zavarovalnice, temveč tudi kot odlično krščanskega moža in preudarnega svetlovalca v vseh življenjskih okoliščinah.

Svoj prosti čas je poseval ljubezni do bližnjega in katoliškimi organizacijam. Bil je delovni član Vincencijske konference pri Srcu Jezusovem v Ljubljani in njen podpredsednik od njene ustanovitve leta 1931 dalje. Delovni član v pravem pomenu besede. Iskal je ubožce, pripravil jih pri sebah, če treba tudi zagovarjal in opravičeval, da je dosegel zanje skromno podporo. Najtežje primere, ki jih je imela konferenca, je z veseljem prevzel in je storil vse, da je celil tudi dušne rane, ki jih tako pogosto zadaja pomanjkanje časnih dobrin. — Od mestne občine mu je bila tudi poverjena služba ubožnega očeta za šempeterski okraj. To službo je opravljal z ljubeznijo karitativnega delavca.

Pokojnik je bil tudi vnet član tretjega reda sv. Frančiška. Ko je dozorel v moža, je v njegovem srcu dozorel tudi sklep, zapisati se v tretji red. Dopolnil je ravno 25 let, ko je zaprosil za sprejem v red. Bil je zvest pri tretjerrednih zadevah, četudi je bil spočetka bolj sam med moškimi člani. Po njegovi zaslugi ima zdaj ljubljanski tretji red lepo armado mož med svojimi člani. Pri vseh tretjerrednih prireditvah je bil vedno med prvimi. Zato je tudi dolgo vrsto let opravljal službo prednika.

Svojo moč je žrpal iz tesne povezanosti z Bogom, iz svoje posebne ljubezni do presv. božjega Srca. Ljubil je svojo domačo cerkev in jo je vedno imenoval »naša«. Ob pobožnostih tretjega reda se je zatekal v redovno frančiškansko cerkev, s posebnim zaupanjem pa je hitel v cerkev Srca Jezusovega, kjer se je vsako jutro združeval z Bogom pri sv. obhajilu. Vsako leto je preskrbel može, ki so pomagali pri velikonočni procesiji pri cerkvi Srca Jezusovega. Bil je resnično mož molitve in dela, zato tudi moč neupogljivega katoliškega značaja in najboljši družinski oče.

Sredi dela se je zgrudil na bolniško posteljo, ki ga je dolgo držala priklenjenega. Na bolniški postelji je prosil Boga in tudi drugim se je priporočal, naj molijo, da bi mogel vdano trpeti. Naj nam nebo pošlje še mnogo takih globoko vernih mož!

Pogreb bo danes ob 3 popoldne od pokojnikovega doma, Hrvaški trg 4. Naj počiva v miru!

Osebnosti

— **Iz vojaške službe.** Upokojeni so: Konjeniški brigadni general Dušan M. Dodič, int. polkovnik Josip Luckars, peh. stotnik I. razr. Hugo Egerdorfer, topniški podpolkovnik Nenad Prica in redov. obmejnih čet Karlo Blej. — **Prevedena eta v aktivno službo** rezervni topniški stotnik IV. razr. Vladislav Terzin in v sanitetno stroko rez. peh. podporočnik dr. Franjo Verner. — **Napredoval je za pisarja v VIII. pol. skupini arhivski uradnik Josip Cimerman.** — **V rezervo je preveden po potrebi službe armiški general in minister v pokojju Ljubomir M. Marič.** — **Odklikovani so z redom belega orla 5. razr. peh. podpolkovnik Ante**

Sedmak; s kolajno za vojaške vrline peh. podnarednik Vilim Losonci; z zlato kolajno za vestno službovanje poročnik fregate Tomo Grisožono in s srebrno kolajno mornariški narednik — vodnik III. razr. Rudolf Gričar.

— **Avtorizacijski izpit je opravil pri gradbenem ministru v Beogradu 6. t. m. g. inž. Ferjan Marjan iz Ljubljane.** Iskreno čestitamo!

— **Vsa prosvetna društva opozarjamo na drugo okrožnico,** ki smo jo razposlali pred nekaj dnevi. Vsebuje namreč spremembe glede ugodnosti polovične vožnje za občni zbor in za narodno-obrambni tečaj. Okrožnici smo priložili tudi prijave za udeležence narodno-obrambne tečaja, ki se bo vršil 15. t. m. Veako društvo naj smatra za svojo dolžnost, da bo njihova fara zastopana na tem važnem tečaju vsaj z enim udeležencem. Vodstva prosvetnih društev, zlasti častito duhovščino, prosimo, naj podpre naša prizadevanja za čim lepo udeležbo na tečaju. Da lahko pravočasno izvršimo vse priprave, so nam nujno potrebne pravočasne prijave, ki ste jih prejeli z zadnjo okrožnico. Izpolnite jih čimprej in odpošljite vsaj do 12. t. m. — **Prosvetna zveza v Mariboru.**

— **Socialno-zdravstvena akcija pri Sv. Vidu pri Ptuj.** Higieniski zavod iz Ljubljane je priredil in župniji Sv. Vid pri Ptuju higieniko razstavo, ob večerih pa zdravstvena poučna predavanja in sicer od 20. do 26. oktobra v Sv. Vidu za spodnji del župnije, za zgornji del župnije pa na Selah od 26. do 31. oktobra. Župljani so s svojo številno udeležbo pokazali zanimanje za to koristno akcijo ter bi bilo želeli še več takih in podobnih kulturnih obiskov. Zaščitni sestri sta obiskali družine z dojenčki in bolniki ter razdelili med najrevnejše matere veliko opreme za dojenčke in drugih koristnih darov, ki jih je omogočilo Društvo prijateljev Slovenskih gorc. Ob zaključnem večeru je imel predavanje banovinski zdravnik iz Ptuja g. dr. Mrgole. Župljani se vsem iskreno zahvaljujejo.

— **Brezplačno zdravljenje konj, ki so oboleli na vojaških vajah.** Ban dravske banovine g. dr. Marko Natlačen je odredil, da bodo državni in banovinski veterinarji brezplačno zdravili one konje v dravski banovini, ki so bili letos na vojaških vajah in so tam oboleli. To svojo odredbo je gospod ban izdal na prošnjo vseh bivših narodnih poslancev JRZ.

— **Poslovni odbor banovinskega turističnega sveta je imel dne 7. novembra t. l. svojo 13. redno sejo,** ki ji je predsedoval predsednik tega odbora Trstenjak Dragotin, načelnik oddelka za trgovino, obrt in industrijo kr. banke uprave. Dnevni red seje je obsegal tudi tele samostojne referate, ki so jih podali banovinski referenti za turizem Sottler, Šoštarčič in Vodopija, i. e. o vprašanju priprav za zimsko turistično sezono 1939-40 in poletno sezono 1940, o pomanjkljivosti turistično-propagandne delavnosti. — **Načeto je bilo tudi vprašanje financiranja potreb turizma vobče.** — Spričo aktualnosti, važnosti in obsežnosti snovi bo poslovni odbor nadaljeval razprave o nekaterih področjih na prihodnji seji. Vobče je stališče, ki ga je zavzel poslovni odbor do vseh aktualnih vprašanj turizma spričo vladajočih izrednih razmer: **Vzdržati in se v prehodno poslabšani konjunkturi tembol pripraviti za povečane naloge po zopetni konsolidaciji mednarodnih političnih prilik.** V ta namen je treba s turistično delavnostjo — seveda ob primerni racionalizaciji in varovanju največje štedljivosti — nadaljevati, osredotočiti se zlasti na notranji turizem in mobilizirati potrebna denarna sredstva.

— **Pri zaprtju, mošnjah v prebavi,** vzemite zjutraj še na prazen želodec en kozarec naravno »Franz-Josef« grenčice.

— **Izjava.** Z ozirom na poročilo v »Slovenščini« št. 252 z dne 3. novembra t. l. o »delavsko kmečkem gibanju in tozadnem zborovanju pri »Levu« v nedeljo, 29. oktobra, izjavljam, da sem le slučajno brez vabila prišel na omenjeno zborovanje in nimam z navedenim »delavsko kmečkim gibanjem« v Sloveniji nikake zveze. — **Hrastnik Rado,** učitelj, Gor. Logatec.

— **Pomemben izum za olajšanje vožnje s tricikli.** Kdor gleda, kako vozijo po Ljubljani modernizirane mlekarice na triciklih in kako se mučijo v manjših klancih, ta je gotovo že kdaj pomislil, da bi bilo bolj prijetno za mlekarice, če bi imele na triciklih kake prestave, ki bi omogočale lažjo vožnjo. Isto velja za vse tricikle raznih vrst, ki razpošiljajo blago strankam na domove. S tem se je tudi že dalj časa pečal g. Aleksander Petričič, major v p. Ljubljana VII., podaljšek Aleševčeve 40, in je napravil posrečen izum, ki bo omogočil, da se bodo dali pri isti hitrosti tricikli voziti s precej manjšim naporom. Izum je zelo posrečen in razmeroma enostaven, tako da pride v poštev za vse večje mehanične delavnice in tovarne, ki se pečajo z izdelovanjem tovornih tricikov. Kdor bi se za izum zanimal, naj se javi na navedeni naslov izumitelja.

— **Bolne noge so pričetek hiranja telesa.** Neguj noge s **SANOPEDOM,** da jih ohraniš zdrave. — **Glavna zaloga:** drogerija Jantigaj, Ljubljana, Krekov trg.

— **Prezemanje železniške proge v Medmuru.** Zagrebški »Jutarnji list« poroča iz Čakovca: Odposlanci ljubljanske in zagrebske železniške direkcije so v ponedeljek pregledali železniško progo Čakovce—Kotoriba v dolžini 35 km, Čakovce—Dolnja Lendava v dolžini 22 km in Čakovce—Mancinec v dolžini 9 km. Na teh progah je usluženih okrog 300 Slovencev, od uradnikov so samo trije Hrvti. Prezemanje se je začelo med obema direkcijama in posameznimi sekcijami. Osebe na teh progah bo zaenkrat ostalo na svojih mestih. Od uradnikov in zvanikov bodo premešene osebe, ki so nepotrebne ali pa, ki so se preveč ekvipirale proti koristim tamkajšnjega ljudstva. Če bo kdo izmed Slovencev prošil za premeščenje v Slovenijo, se bo to zgodilo, na izpraznjena mesta pa bodo prišli Hrvti. Zvanikov lahko takoj prošijo za premeščenje v Slovenijo, njihova mesta pa bodo zasedli v prvi vrsti tisti medmureški Hrvti, ki so uslužbeni na progah v Sloveniji. Upokojenci tudi prevzame zagrebsko železniško ravnanje.

— **Tri zavitke manufakturnega blaga je izgubil dne 3. novembra ob 10 zvečer od Škofelce do Šmarja Achacij Murn.** Trebča vas 26. Kdor je blago našel naj ga izroči bližnji orožniški postaji ali pa ljubljanski policiji proti nagradi. Voznik Murn je siromašen, vendar pa odgovarja za izgubljeno blago. — **Razburljiva avtomobilska vožnja.** Predvčerajšnjim je pri Domžalah ustavljen nekega avtoizvoščka mož in se domnil, da ga bo ta prepeljal za 150 din v Ljubljano, kjer ima nujne opravke. Šoferju se je to zdelo popolnoma naravno, pa je naložil moža in ga peljal proti

Ljubljani. Med vožnjo pa je začel potnik govoriti precej zmedeno in šele tedaj je šofer spoznal, da vozi duševno bolnega človeka. Precej vroče mu je bilo, ko je pripeljal v Ljubljano in takoj pri prvem stražniku se je ustavil in izročil potnika stražniku. Na srečo mu potnik ni napravil nobene škode v avtomobilu in od veselja nad tem, je izvošček odpeljal, ne da bi sploh zahteval kako odškodnino za vožnjo.

Po državah

— **Hrvatsko romanje v Rim.** Jutri, v petek popoldne bodo odpotovali iz Zagreba hrvaški romarji v Rim. Vodil jih bo nadškof dr. Stepić in spremljevali jih bodo hrvaški škofovi. V Rimu se bodo poklonili sv. očetu papežu Piju XII. in ga prosili, da proglasi Hrvača blaženega Nikola Tavlića za svetnika vse katoliške Cerkve. Romarjev se je prijavilo 150 iz raznih krajev. Romarji bodo poklonili sv. očetu kip bl. Nikola Tavlića, ki ga je izdelal hrvaški kipar prof. Ivo Kerdić.

— **Tragična smrt mladega jadranskega letalca.** V Osijeku so v torek pokopali mladega osješkega jadranskega letalca Emila Nanaja, ki se je v nedeljo ponesrečil z jadralskim letalom na osješkem letališču. Nanaj se je dvignil z jadralskim letalom precej visoko v zrak, potem pa je izpustil, kakor je ugotovila komisija, krmilo iz rok. Letalo je nato v strmem padcu strmoglavilo na zemljo. Nanaj si je pri padcu zlomil hrbtenico in je ostal mrtev pod rusevinami letala. Pogrebu mladega letalca je prisostvovala velika množica osješkega občinstva.

— **Sava, Kolpa in Una naglo naraščajo.** Iz Siska poročajo, da je vodostaj Save in Kolpe v stalnem naraščanju. V torek je bila gladina Save že 6 metrov nad normalo, gladina Kolpe pa celo 694 cm. Vode pa še zmerom naraščajo in resno grozijo s povodijo. Reka Una pa je v svojem spodnjem teku že na nekaterih krajih prestopila bregove in se razlila iz korita. Ako bo Una še naprej naraščala s takšno naglico, se je bati katastrofalnih povodij. — Pri Slavonkem Brodu je gladina Save že 565 cm nad normalo in tudi tu je prebivalstvo v strahu pred povodnjem.

— **Premog za Italijo.** V šibeniško pristanišče je priplulo sedem italijanskih motornih ladij, ki bodo naložile premog in ga odpeljale v Italijo. Tudi italijanski parnik »Ana Capanna« je priplul v Šibenik. Nanj bodo naložili les iz Šipadovih skladišč, ki ga v Italiji vedno bolj primanjkuje.

— **Novo ljudske šole v Belgradu.** Belgrajski časopis poročajo, da se je v Belgradu po svetovni vojni vedno kazala velika potreba po graditvi novih poslopij za ljudske in druge šole. Belgrajska občina je vsako leto stavila v preračun v ta namen večje vsote. Kljub temu pa je vprašanje novih ljudskih šol vedno bolj pereče zaradi velikega razvoja mesta samega kakor tudi zaradi tega, ker se je število prebivalcev v Belgradu v zadnjih letih neverjetno povečalo. Zato je belgrajska občina sklenila prihodnje leto zgraditi kar deset poslopij za ljudske šole. Župan si je že ogledal kraje, kjer bodo stale nove šole.

— **Novo palače Državne hipotekarne banke.** Nedavno je Državna hipotekarna banka izročila svojemu namenu novo palačo v Zemunu, kjer je sedaj glavna podružnica te banke za vse Srem. Te dni pa so začeli graditi novo palačo Državne hipotekarne banke v Pančevu, kjer bo glavna bančna podružnica za vse Banat.

— **Vihar nad Dubrovnikom.** Preteklo nedeljo je divjal hud vihar nad okolico Dubrovnika, posebno v Konavljah. Vihar je povzročil ogromno škodo po vinogradih in sadonosnikih. Na poljih župana Bogišića iz Konavlj je s ceni škoda na 100.000 dinarjev.

— **V primorskih krajih bodo sadili več tobaka.** Finančni minister dr. Šutej je odločil, da se bo pridelovanje tobaka razširilo na vse primorske kraje, kjer se že svoj čas sadili tobak. Tako bodo smeli odsej tobak saditi po vsej občini Drniš, dalje v šibeniški občini ter o rajonu tobačne postaje v Sinju. Tudi v barekem okraju bodo smeli v prihodnje saditi tobak.

— **Žena pogrnala tri roparje v beg.** Poveljnik orožniške postaje v Pazariću pri Gospiću Janez Šeškar, ki je najbrž po rodu Slovenec, je pred kratkim huje obol in se je moral zateči v gospiško bolnišnico. Doma je ostala sama žena s tremi otroci. V eni zadnjih noči je ženo prebudil jok enega od otrok. V tem pa je zaslišala iz kuhinje tudi neko ropotanje. Pogumna ženska je prijel službeni samokres svojega moža, prižgala luč in odšla v kuhinjo. Tu je zagledala tri zakrknane roparje, ki so se ravno pripravljali, da bi začeli stikati po stanovanju. Kp so roparji zagledali žensko z revolverjem v roki, so jadrno posekali skozi okno in zbežali. »Hotela sem streljati za njimi«, je drugi dan pripovedovala pogumna ženska, »toda bala sem se, da mi poide municija in v tem primeru bi bila brez obrambe, ako bi se roparji vrnili.« Ženska je ostala vso noč čuječa in je strážila stanovanje z revolverjem v roki. Zjutraj šele je stopila iz hiše in povedala o razburljivem nočnem dogodku.

— **S kameno sodo je hotela odvaditi moža piti.** Pred okrožnim sodiščem v Veliki Kikindi se je morala te dni zagovarjati kmetica Piroška Poharkovič, ki je na nenavaden način poskušala svojega moža odvaditi pijače. Ko je neke noči Poharkovič prišel domov precej nadelan, se vlegel v posteljo in zaspal, mu je Piroška zšla v odprta usta raztopino kamene sode. Silna bolečina je seveda moža prebudila in najbrž tudi streljala. Ves v eni sapi je stekel sredi noči na orožniško postajo, kjer je naznanil svojo ženo, da ga je hotela zastrupiti. Pred sodiščem se je Piroški posrečilo prepričati sodnike, da ni imela namena svojega moža zastrupiti, ampak da ga je na ta način le hotela odvaditi pijače. Piroška je bila oproščena. Ni pa znano, ali je njena radikalna kura imela pri možu kakšen uspeh.

— **Kmetje prišli in zvezali kokoške tatove.** V Koprivniškem Ivancu so ponoči prišli na dvorišče posestnika Šimna Selajca tri neznanji možki, ki so kradli kokoši. Ko je posestnikov sin z domačini šel pogledat na dvorišče, ga je eden izmed tatov ustrelil v nogo, nakar so vsi trije skušali pobežati. Domačin pa se je posrečilo prijeti vse tri tatove z desetimi ukradenimi kurami vred. Kmetje so tatove zvezali in jih izročili orožnikom.

— **Bela ciganka.** Nenavadno življenjsko usodo si je izbrala bogata kmetica Ana Šukrić iz Sikirevcv pri Djakovem. Ze deset let se potika z neko cigansko skupino po Slavoniji in deli z njo vse redke radosti in čisto trpljenje, kljub temu, da bi se ji doma lahko lepo godilo, saj je med drugim za doto dobila tudi 20 jehov plodne zemlje. — Ana se je še kot mlado dekle poročila z revnim kmetom, čeprav so njeni starši nasprotovali tej ženitvi. Zakon pa ni bil srečen, kajti Ani, ki je bila navajena življenja v izobilju, mož ni mogel nuditi vsega, kar si je pozelela. Slednjic se je ločil od nje in Ana se je vrnila domov k staršem. Toda tu ni vzdržala dolgo. Nekoga dne je spoznala cigana, v katerega se je tako zagledala, da je pobegnila z njim. Ko je njen mož umrl, se je s ciganom poročila in tedaj je postala članica ciganske družine. V desetih letih, odkar se je to zgodilo, je Ana v vseh ozirih postala ciganka in jo ni sram beračiti po hišah in morda tu pa tam tudi kaj ukrasti. Ničče danes v njej ne bi več spoznal hčerke enega najbožatejših slavonških kmetov v Sikirevcih pri Djakovem.

Ljubljana, 9. novembra

Gledališče

Drama: Četrtek, 9. novembra: »Antigona«. Red Četrtek. — Petek, 10. novembra: »Neopravičena ura«. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol. — Sobota, 11. novembra: »Kozarec vode«. Red A. — Nedelja, 12. novembra ob 15: Pikica in Tonček. Mladinska predstava. Izredno znižane cene od 14 din navzdol. Ob 20: »Striček Vanja«. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol.

Opera: Četrtek, 9. novembra: »Figarova svatba«. Premiera. Premierni abonma. — Petek, 10. novembra ob 15: »Trubadur«. Dijaška predstava. Globoko znižane cene. — Sobota, 11. novembra: »Pri belem konjičku«. Izven. Znižane cene od 30 din navzdol. — Nedelja, 12. novembra ob 15: »Gluhača Matere božje«. Izven. Znižane cene od 30 din navzdol. Ob 20: »Kjer skrjanček zvrgolik«. Izven. Znižane cene od 30 din navzdol. — Ponedeljek, 13. novembra: Plesni večer Maksa Kurbosa in Irene Litvinove, članov Ballets Russe de Monte Carlo.

Radio Ljubljana

Četrtek, 9. novembra: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 12 Igračke (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.02 Radijski smrel — 14 Poročila — 18 Koncert Radijskega orkestra — 18.40 Slovensčina za Slovence (dr. R. Kolarič) — 19 Napovedi, poročila — 19.20 Nacionalna ura: Telovadno predavanje — 19.40 Objave — 19.50 Deset minut zabave — 20 Kitara in klavir (Prek Stanko, Eiletz Rafael) — 20.45 Reprodukcijski koncert simfonične glasbe — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Lahka glasba (Radijski orkester).

Drugi programi

Četrtek, 9. nov. Belgrad: 19.40 Vokalni koncert, 20 Humor, 21 Narodne pesmi — Zagreb: 20 Vokalni koncert, 20.30 Klavir, 21 Zabavni koncert — Sofija: 19 Orkestralni koncert, 20.15 Vokalni koncert, 20.45 Klavir, — Ankara: 19.15 Orkestralni koncert, 21 Jazz — Beromünster: 21 Orkestralni koncert — Budimpešta: 19.25 Orkestralni koncert, 20.55 Klavir, 22 Plesna glasba, 23.25 Ciganski orkester — Bukarešta: 20.15 Simfonični koncert — Hilversum: 20.15 Orkestralni koncert, 21.30 Sekstet — Stockholm-Hörby: 19.30 Kabaret, 20.20 Predavanje o francoski revoluciji, 22.15 Nordska glasba — Trst-Milan: 17.15 Brazilski koncert, 21 Operetna gl. — Rim-Bari: 21 Igra — Florenca: 21 Opera — Andre Chénier — Reykjavik: 21.40 Instrumentalni koncert — Riga: 20.15 Martinovanje — Sottens: 20 Pisan spored, 20.30 Vokalni koncert, 21.55 Sonate.

Predavanja

Bežigracji. Drevi bo predavanje v Mavričevi dvorani. Predava g. župnik v. Zakrajšek o Ameriki. Ker bo predavanje nad vse zanimivo, pridite in pripeljite s seboj prijatelje.

Društvo absolventov drž. trgovskih v Ljubljani vabi vse svoje člane in prijatelje društva na predavanje, ki ga bo imel g. prof. Ivan Rudolf o temi: »Vojna in gospodarstvo«. Predavanje bo v četrtek dne 9. novembra ob 20 v restavraciji pri »Sestici«.

Prireditve in zabave

Kam gremo na Martinovanje? Dne 11. nov. ob 20 priredi »Stavbna zadruga Bežigradskega doma Martinov večer v dvorani hotela Metropol (Miklič). Pridite, spored bo pester in zabaven. Vsi dobrodošli.

Frančiškanska prosveta vljudno vabi vse članstvo, da se polnoštevilno udeleži skupnega prosvetnega večera, ki bo v petek ob 8 v frančiškanski dvorani, posvečen svetogoreški Materi božji. Člani uživajo znižano vstopnino 1 din, če se izkažejo z izkaznico v blagajni.

Prosvetno društvo Trnovo priredi v soboto, 11. novembra v društveni dvorani za člane in po njih vpeljane goste »Martinov večer« s pestrim sporedom.

Ljubljanska filharmonija priredi v petek, 17. t. m. v unisoni dvorani simfonični koncert, pri katerem bo sodeloval klavirski virtuos g. A. Trost. Dirigent g. M. Šijanec.

Sestanki

Fantovski odsek Ljubljana-Siška ima svoj redni sestanek v četrtek, 9. t. m. ob 8. Stari in mladi, vsi pridite!

F. O. Ljubljana-mesto ima drevi ob pol 7 redno odborovo sejo in ob 8 sestanek z zanimivim predavanjem g. prof. Terčelja.

Lekarne

Nočno službo imajo lekarne: mr. Sušnik, Marjini trg 5; mr. Kuralt, Gosposvetska c. 4 in mr. Bohinec ded., Rimska c. 31.

Poizvedovanja

Malj prstan se je našel na vlaku od Rakeka do Ljubljane. Dobi se v trgovini L. Tomšič, Sv. Petra cesta 38.

Anekdota

Angleški državnik Cromwell je dal kovati nov denar, na katerem je bil na eni strani napis »Bog«, na drugi strani pa napis »Anglija«. Ko je Cromwell pokazal novi kovanec kralju, je ta pomislil: »Zmajal v glavo.«
»Ali Vašemu Veličanstvu ne ugaja?« je vprašal Cromwell.
»O, ugaja, ugaja,« je odvrnil kralj, »samo to me moti, da Bog kaže Angliji hrbet.«

V čtivo zaverovana: »Ali ne diši po plinu, dragi moj?«

LJUBLJANA

1 Sv. Gora pri Gorici praznuje leto 400 letni jubilej. V ta namen je poročalo na tisoče Slovencev na to znamenito božjo pot. Tega zgodovinskega dogodka se bo spomnila Prosvetna zveza na svojem VI. prosvetnem večeru v petek 10. novembra ob 8 v franciskanski dvorani. Spored je sledeči: 1. Svetogorska romarska pesem, poje zbor franc. prosvete. 2. Svetogorski materi, deklamacija. 3. Dr. Ivo Cernik, odvetnik, bo podal zgodovino sv. Gore in razgled s sv. Gore v besedi in sliki. Predavanje je opremljeno s egiptičnimi slikami. — Predprodaja vstopnic pri Prosvetni zvezi, Miklošičeva 7 in v trgovini Sfiligoy na vogalu Franciskanske ulice.

1 Odbor FO Sv. Peter poziva vse člane, da se gotovo udeležijo pogrebu pok. g. Iv. Čerčiča skupno s Prosveto. Zbirališče ob tri četrti na 3 na Hrvaškem trgu. — Zvečer ob 8 pa ima odsek sestaneke s predavanjem. Udeležba obvezna!

1 Vincencijeva konferenca Srca Jezusovega vabi delovne člane kakor tudi svoje podpirance, da se udeležijo danes popoldne ob 3 pogreba dolgoletnega podpredsednika konference gosp. Ivana Čerčiča. Zbirališče pred hišo žalosti Hrvatski trg 4.

1 Zahvala. Namesto venca na grob blagopokojnega v. g. Ivana Čerčiča je darovala za reveže Vincencijeva konferenca Srca Jezusovega rodbina g. Franca Čerčiča 100 din. V isti namen sta darovala g. Rada in Lujo Šubert 100 din v počastitev spomina svojega strica g. I. Čerčiča. V imenu revežev se konferenca za plemenite darove najprijetneje zahvaljuje.

1 Za rajne člane Stolne prosvete se opravi ev. maša v petek, 10. novembra ob 6 pri glavnem oltarju v stolnici. Uljudno vabljeni člani in članice Stolne prosvete in vsi prijatelji rajnih!

1 Vsem, ki se zanimajo za esperanto, obveščamo, da se prične esperanteki tečaj drevi ob 8 v prostorih Slomškove družbe, Aleksandrova c. 10 (levo dvorišče I. nadst.). Učnina nizka. Prijavi se lahko še vsakdo.

1 Jegličevci V nedeljo, 12. t. m. ob 8 zvečer bo običajni (stanislavski) društveni družabni večer v srebrni dvorani »Uniona«. Prav lepo vabljeni vsi mladi in stari! — Odbor.

1 Idrijski krožek vabi na »Zlikrofov večer« v soboto, 11. novembra ob 20 v gostilni Vidmar na Sentjakobskem trgu. Vabljeni vsi rojaki in prijatelji.

1 Brat pok. prof. dr. Vrhovca 85-letnik. Prav na današnji dan 9. novembra pred 85 leti je zagledal luč sveta Andrej Vrhovec, brat pokojnega zgodovinarja in prof. Ivana Vrhovca. V hiši št. 46 na Poljanah se je rodil v stari in znani Grumovi rodbini. Grumov Andrej je mnogo pretrpel v svojem življenju. Služil je vojake pri 17. pešpolku in se je leta 1878 udeležil okupacije Bosne in Hercegovine na strani avstrijske vojske. Je še vedno čil in krepka ljubljanska grča. Danes na ekromem način obhaja 85-letnico rojstva v krogu že odraslih sinov in hčera, vnukov in drugih sorodnikov. Segava pripoveduje, kako se nekaj stari Ljubljančani živeli. Sam upa, da bo učal kar 9 križev. Bog ga ohrani še zdravega!

1 Nogavice, rokavice — Karničnik — Nebotičnik.

1 Živahen krompirjev trg. V letošnji krompirjevi sezoni je bil včerajšnji trg prvič najživahnejši in bogato založen s krompirjem. Na trg je bilo včeraj pripeljanih do 30 velikih voz krompirja z okoli 25.000 kg. Kmetje so trdo držali cene. Že 3 tedne so cene stalne. Včeraj je bil krompir kljub veliki izbiri po 1.45 do 1.50 din/kg. Kmetje so najraje videli, da so krompir kar cel voz prodali kakemu odjemalcu. Ljudje, ki so ekušali kupiti po eno vrečo, so morali dostikrat plačati višje cene. Nekki kmet je zahteval za krompir celo 1.60 din/kg. Na Sv. Petra nasipu je bilo včeraj tudi do 15 voz lepih zeljnatih glav, ki so bile po 1 din in še več glava, po teži pa so plačevali glave po 0.75 din za kg. Zelje je bilo kmalu vse pokupljeno.

1 Ribničani s suho robo že hodijo po mestu in razprodajajo svoje res dobre lesene izdelke. Bliža se zima, dela ni več na polju, pa so zopet prišli običajni krošnjarji prodajati robo, ki jo sedaj v zimskih mesecih ves dan izdeluje ponekdo vsa družina. Tudi prve prodajalce obsejalnikov, ki jih prav tako izdelujejo revne, a podjetne družine na Dolenjskem, že srečavamo po ljubljanskih ulicah. Prav verjetno je, da jih bo s časom še več in da bodo ponujali svojo robo vseskozi do spomladi.

1 Ljubljanski spomeniki v zimski obleki. Začetek tega tedna so dobili ljubljanski spomeniki, ki so bolj občutljivi za mraz in za zmrzal, zopet svoje zaščitne hišice. V teh bodo spomeniki prezimili v nemotenem zimskem spanju. Prvič letos je dobil hišico tudi Kraljev kip na Muzejskem trgu.

1 Spravljanje snega po mestnih cestah in ulicah. Mestno poglavarstvo opozarja na predpise mestnega cestnega reda in na dolžnosti, ki jih morajo opraviti hišni lastniki ali najemniki ter posestniki stavbišč in zemljišč pri spravljanju snega s hodnikov in pešpotov. Mestni cestni red namreč v § 75. določa naslednje: Kadarkoli zapade sneg, je dolžan lastnik, oskrbnik, hišnik ali najemnik hiše, stavbišča ali drugih zemljišč ob cesti skidati sneg s hodnika ali pešpota ob vsej dolžini posestva. Če zaradi snega polzi, ali kadar se napravi poledica, morajo posestniki takoj posuti hodnik s peškom, pepelom ali žaganjem. Kadar pa zapade sneg ali se napravi poledica ponoči, mora biti opravljeno smaženje in posipanje hodnikov in pešpotov vsaj do 7 jutraj. Pri neprestanem snegu se mora hodnik ali pešpot osnažiti večkrat na dan in posipati tako, da ni navernosti za pešce. Sneg in led je prepovedano odmetavati v odtočne kadumje ali tik ob robnik, na rešetke požiralnikov in na tramvajsko progo. Z dvorišč

spravljenege snega in ledu ni dovoljeno odkladati na cestah, temveč ga je treba zvoziti v vodo ali na odložene prostore. Sneg, ki sam zdrči ali ga pomečejo s strehe, morajo hišni posestniki ali druge odgovorne osebe nemudoma na svoje stroške zvoziti s ceste. Ob južnem vremenu in v obče, kadar se sneg in led taja, je treba hodnike in pešpote po potrebi večkrat na dan osnažiti luž in blata. Posestniki naj posebno upoštevajo izrecno opozorilo, da mestno cestno nadzorstvo s svojimi delavci ne spravlja snega s hodnikov in ne posipa proti poledici hodnikov ob zasebnih posestvih, in sicer brez izjeme nikjer, torej niti pri javnih posestvih, niti pri cerkvenih posestvih, niti pri občinskih posestvih. Odvažanje in odmetavanje snega v vodo je dovoljeno le na onih prostorih in bregovih ob vodi, ki bodo za odlaganje snega pripravljene in označeni s posebnimi značkami.

1 Lahkomiselni delavec. Te dni je ljubljanska policija prejela delavca, ki je bil že ves čas, odkar gradijo veliko Batovo palačo, zaposlen pri delu na stavbi. V zadnjem času imajo obrtniki mnogo posla z instalacijami in tako je neki ključavničar pri instalacijah potreboval tudi precejšnje množine cina in svinca. Da ga mu ni bilo treba sproti nositi v stavbo, ga je spravil kar v klet stavbe. Delavec je to skladišče svinca v kleti zapazil ter je začel polagoma odnašati po 6 kg težke bloke svinca. Vsako popoldne, ko mu je žena prinesla kosilo, ji je

MARIBOR

Prvi prevozi sezoncev prijavljeni

Vprašanje zamenjave nemških mark je spet urejeno — Pri prihodu v Maribor bodo dobili delavci kruh in topla jedila

Sredi meseca novembra nastopi vsako leto čas za povratek naših ptic selivk — sezonskih delavcev, ki prihajajo s težkega dela v tujini spet nazaj v domovino. Največ jih zaposluje Nemčija, kamor jih je spomladi odpotovalo skoraj 12.000, od tega dobrih 10.000 iz Prekmurja. Povratek sezoncev v domovino je za njihove domače in za vso pokrajino, v kateri imajo svoje domačije, velik dogodek. Z njim prihaja v te kraje tudi denar, katerega so si v tujini zaslužili s krvavimi žulji. Povratek sezoncev pa predstavlja tudi za naše izseljenske in obmejne oblasti poseben problem, ki zadaja vsako leto precej preglativ.

Posebne težave so nastopile zaradi povratka sezoncev letos in sicer predvsem zaradi zamenjave nemške valute. Sezoni iz Nemčije pošljejo večino zaslužka domov potom banke ter dobe potem marko izplačano pri nas po klirinškem kurzu. Za ostanek, katerega ne morejo poslati domov, pa si v Nemčiji nakupijo potem razne predmete, katere morejo uvoziti v državo brez carine. Prejšnja leta so naši sezoni kupovali s tem ostanekom najraje obleko, odkar pa imajo v Nemčiji samo blago iz lesne volne, kupujejo rajše kolesa. Mnogi si kupijo tudi pisalni stroj. Kolo in pisalni stroj lahko doma še najlaže spravijo v denar. Nekaj gotovine pa vzamejo tudi s seboj, ker jo potrebujejo na poti za živež. Transporti iz severne Nemčije do naše meje se vlečejo in se zapravi na njih precej mark. Čez mejo smejo vzeti samo 10 mark nemškega denarja v srebru. Te marke potem v Mariboru zamenjajo v dinarje, da imajo sredstva za nadaljevanje vožnje, ki jo dobijo po znižanih voznihi. Ker pa je kurz srebrne nemške marke pri nas sedaj izredno nizek — znaša komaj nekaj dinarjev, so bili sezoni zelo prizadeti pri zamenjavi. V poletju jim je bila odobrena zamenjava srebrnih mark pri obmejnih poslovalnicah »Putnikac« po primernem kurzu, naenkrat pa je bila ta ugodnost spet ukinjena, ker je nemška banka, ki bi morala prevzeti po dogovoru zamenjane nemške srebrne marke, naenkrat ustavila prevzem. Zato je bilo umljivo veliko razočaranje sezoncev, ki so zadnje čase prihajali v manjših skupinah v domovino, ker niso mogli na naših mejah menjati zadnjih ostanek zaslužka po primernem kurzu. Na razne intervencije pa je sedaj Narodna banka spet pooblastila Putnikove poslovalnice v Mariboru in na Jesenicah, da lahko kupujejo od vsakega sezonskega delavca na podlagi potnega lista in objave naše Borze dela do 10 srebrnih mark pa ceni 13.30 dinarjev za marko. To je že zelo ugodna cena, ki bo sezoncem omogočila, da si z zamenjavo mark preskrbe sredstva za nadaljevanje vožnje domov.

Prvi transporti sezonskih delavcev so v Mariboru prijavljeni za 15. november. Potem bo prihajalo do božiča vsak teden po nekaj transportov. Letos se sezonski delavci vračajo s posebnim veseljem v domovino. Prihajajo iz države, ki preživlja težko krizo zaradi vojnih razmer ter je morala svoje notranje življenje urediti po silno strogih predpisih. Razmere, v katerih so živeli letos sezonski delavci, so bile težke. Zlasti prehrana je bila slaba. Zategadelj bodo še posebno veselo presenečeni, ker jih bo pri povratku čakalo na meji toplo kosilo z obilnim kosom kruha. Naše izseljenske oblasti bodo pripravile v Mariboru na kolodvoru skupno prehrano vsakega transporta. Postavili bodo na kolodvoru poljsko kuhinjo, ki bo za vsak transport posebej po-

Največja tragedija naše dobe - nepozabna MARIA STUART
UPORNICA Krasni posnetki iz Italije, iz londonskega muzeja voščenih lutk itd.
 Težka drama o borbi nežnega ženskega srca. Film o ženi, ki je s svojo borbenostjo poboljšala položaj evropske žene!

Katarina Hepburn v prekrasnem filmu borbe in trpljenja za pravico in enakovrednost žensk. Ta film je vzbudil svoj čas veliko senzacijo po vsem kulturnem svetu!
 Predstave ob 16., 19. in 21. uri
KINO UNION Telef. 22-21

spustil v cekar blok svinca, ki ga je odnesla domov. Ker sam ni imel časa, je šla tudi žena prodajat svince, in je nekemu trgovcu s starim železom ponudila 12 blokov svinca. Trgovec je dal svince prepeljati v trgovino in izplačal zanj 270 din, delavec pa je bil med tem že aretiran. Zgubil je takoj službo in je zaradi nepoštenosti neprimerno huje kaznovan že z izgubljenjo službo, kakor pa s kaznijo, ki ga bo še zadela.

1 Sorodniku je poneveril 1000 din. Neki bivši trgovec, ki živi pri svojem svaku v Ljubljani, je šel po svakovem naročilu dvignit 500 din posojila na zavarovalno polico. Svak je namreč že dolga leta redno plačeval življenjsko zavarovanje za 65.000 din, pa je nujno potreboval denar. Bivši trgovec je v resnici dobil posojilo, vzel je celo 1000 din in zavil z njimi in zavarovalno polico vred v gostilno, odkoder ni našel prej domov, dokler se ni iznebil tisočaka in dokler ni izgubil zavarovalne police. Šele ljubljanski policiji se je posrečilo, da je zopet našla zavarovalno polico.

nekaj dni pa je dobila od Vidica pismo, v katerem zahteva 2000 din, drugače pa bo objavil svoja dognanja v časopisju. Ker na pismo ni dobil odgovora, je še nekajkrat pisal, zadnjemu pismu pa je celo priložil zbadljivo pesem, češ da bo obelodanjena v časniku, če ne dobi denarja. Nato pa je bila zadeva prijavljena sodišču ter je Vidic prišel na zatožni klopi zaradi izsiljevanja. Obsojen je bil na 6 mesecev strogega zapora in na 2 leti izgube častnih pravic.

Gledališče
 Četrtek, 9. nov. ob 20: Plesni večer Kürbos-Litvinova. Izven. — Petek 10. novembra: Zaprti (Gostovanje v Celju.)

Celje
 c Odsotnega predstojnika mestne policije v Celju zastopa do 1. decembra okrajni podnačelnik g. Roya.
 c Za tajnika ravnateljstva na celjski državni realni gimnaziji je bila sprejeta Celjanka gđ. Šparhaklova.

c Referent za obvezno telesno vzgojo na celjski mestni občini je postal atletski rekorder gosp. Feri Pleteršek.

c Pevsko društvo Celjski zvon — moški zbor ima drevi ob 8 redno pevsko vajo.

c Uradne ure knjižnice Delavske zbornice v Celju so za stranke vsak delavnik od 10 do 12 dopoldne in od 5 do 8 zvečer, ne samo do 6 kakor je to narobe povedal tiskarski škrtar v naši nedeljski številki.

c V celjski bolnišnici je umrla 78 letna zasebnica Plojber Marjeta iz Zavodne pri Celju. Naj v miru počival!

c O gradnji poslopja Okrožnega urada v Celju. Pred dnevi so se mudili zaradi gradnje prepotrebnege poslopja OUZD v Celju generalni direktor Suzorja g. Matjašič, direktor g. Korac, inž. Auer, vsi iz Zagreba, predsednik ravnateljstva OUZD v Ljubljani ravnatelj inž. Sodja Jože, ravnatelj dr. Bohinjec, namestnik šef-zdravnika dr. Trtnik in dr. Kuhelj. Gospodje so pregledali prostor, kjer naj bi se zgradila palača, naker je bil na mestnem poglavarstvu razgovor. Razgovoru sta prisostvovala direktor Šubic in inž. Pristovšek. Do sedaj je bilo govora že o treh mogočih variantah. Da bi se zadeva čimprej rešila, je bilo sklenjeno, da bo OUZD predložil mestnemu svetu predlog, da se zaenkrat zgradi vogalna stavba z 1 nadstropjem, ker je na razpolago le poldrug milijon dinarjev. OUZD pa bi se zavezal, da v teku 10 let zgradi še drugo nadstropje.

skrbela dovolj porcij dobre in tečne hrane, kakršne naši sezoni v tujini gotovo niso videli. Razvesilil pa jih bo tudi naš dober kruh, saj je tisti, ki ga prinašajo iz tujine s seboj, da ga pokažejo svojem, skoraj neužit.

m Lep umetniški baletni večer bodo imeli priliko videti Mariborčani v četrtek 9. t. m. ki ga priredita člana in solista največje svetovne baletne skupine Ballets de Monte-Carlo, Irena Litvinova in Max Kürbos. Na programu izbrana dela velikih mojstrov kot: Beethoven, Chopin, Sibelius, Straus in dr. Ker je to edino goštevovanje umetnikov v mariborskem Narodnem gledališču, na ta večer posebno opozarjamo. Vstopnice se dobe v predprodaji pri gledališki blagajni.

m Ljudski oder v Mariboru priredi v nedeljo 12. oktobra v režiji g. Petra Maleca dramo »Prva legija«, ki je povsod doživela prav velik uspeh.

m Izobraževalno društvo v Koških ima v nedeljo ob 6 svojo društvo sv. mašo. Popoldne ob 3 pa bo predavanje o narodnem in verškem buditelju A. M. Slomsku.

m Martinova nedelja bo prihodnja nedelja 12. t. m. V vinorodnih štajerskih krajih se ta praznik slovesno obhaja. Sv. Martin krščuje vinski mošt ter ga izpremlinja v vino. Tudi v Mariboru se obelaja številna »martinovanja« v soboto in v nedeljo.

Perilo - nogavice

pri „LAMA“, Jurčičeva ul. 4 (prost ogled)

m Posestne spremembe. Zadnje čase je bilo v Mariboru izredno veliko sprememb posesti. Kupili so: trgovec Josip Tscharre od hišne posestnice Karoline Paternoli hišo Gosposka ul. št. 17 in Slomškova trg 2 za 745.000 din; Olga Smucer, zasebnica iz Pleternice pri Požegi od posestnika Franca Francekoviča hišo Metelkova št. 23 za 200.000 din; Olga Mravljag, zasebnica v Mariboru od posestnika Kurta Wolkensteina (točasno v Londonu) vilo v Kosarjevi ulici za 290.000 din; slaščičar Emanuel Ilich od posestnice Franciške Crepinko hišo z vrtom Gregorčičeva 7 za 170.000 din; mestna občina mariborska od Alojza Fajdige hišo Cvetlična 30 z vrtom za 89.400 din; Kvas Amalija, soproga klobučarja, od posestnice Terezije Cvikel hišo v Einspillerjevi ulici 20 za 60.000 din; Joško Maležič, uradnik MP, od posestnika Josipa Stauderja dve parceli v Koroškem predmestju za 49 tisoč din; Brunsteiner Rudolf, šef davčne uprave v Ribnici na Dolenjskem, od Šumer Matka vrtno parcelo v Koroškem predmestju za 27.144 dinarjev; Marija Tičar, soproga obč. uradnika, od banovinske Vinarske in sadrske šole parcelo na Pristavi za 60.000 din; Obersnel Adolf in Angela Ratajce, uslužbenca del. drž. žel. v Mariboru, od posestnika Franca Guliča parcelo v Magdalenskem predmestju za 14.041 din; Ivan Petek od mestne občine mariborske parcelo na Rosenbergovem posestvu za 22.220 dia.

m Dve nesreči — povzročile govodi. V Kneza Kocjla ulici se je splašila krava, ki jo je gnal vničar Maks Ferš z Meljskega hriba. Ferš je vlekel žival za vrvi, pri tem pa je padel in prav tedaj je pripeljal mimo tovrni avtomobil, ki je Ferša povozil. Dobil je hude poškodbe na levi roki. — Na gornjeradgonski postaji so nakladali žvino, pa se je težak bik zvalil na 39-letnega hlapca Martina Majerja ter mu zlomil levo nogo. Oba ponesrečena sta bila pripeljana v mariborsko bolnišnico.

m Obsojen izsiljevalec. Pred malim senatom mariborskega okrožnega sodišča se je vršila včeraj zanimiva razprava. Zagovarjal se je 35-letni zasebni uradnik Avgust Vidic iz Ljubljane zaradi svojevrstnega izsiljevanja. Dne 18. avgusta t. l. je prišel Vidic v Makole ter se oglašil v tovarni gospe Kubihtove. To podjetje je znano kot zelo socialno ter so delavci s svojim položajem zelo zadovoljni. To najbrž Vidicu ni bilo znano, ker je na podlagi domnevanih razmer v tovarni zasnoval svoj načrt. Predstavil se je namreč tovarnariki kot »delegat« vplivne delavske organizacije, ki ga pošilja v Majšperk z naročilom, da preišče razmere v tovarni. Z raznimi dopisi te organizacije se je legitimiral, poleg tega pa je imel še legitimacijo, da sme pobirati oglase za »Delavsko politiko«. Nato je pripovedoval, kako ima informacije od zelo vplivnih ljudi, da so razmere v tovarni na slabem glasu. Z lastnico tovarne se je potem podal na okrajno glavarstvo v Ptuj, kjer so bila celo neka pogajanja. Na povratku v Majšperk pa je med pogovorom prikrito namignil, da bi bil pripravljen zatisniti oči ter bi bila vsa preiskava ustavljena, če bi dobil on primerno odškodnino. Lastnica tovarne na to ni pristala, čez

Najnovejša poročila

Hrvatski romarji v Rim
 Zagreb, 8. nov. b. V petek ob 12.40 odpo-tuje pod vodstvom zagrebskega nadškofa dr. A. Stepinca v Rim skupina hrvatskih romarjev. Z dr. Al. Stepincem grede nadškof dr. Sarič in škofje Njaradi, dr. Srebrnič, dr. Burič, Jeronim Mileta in dr. Bonefačič. Dr. Sarič potuje najprej na Dunaj, odtod pa v Rim. V Rimu bo nadškof dr. Stepinac prebral deklaracijo katoliškega episkopata Jugoslavije, v kateri bodo naprosili sv. očeta, da blaženega Nikola Taveliča proglasi za prvega hrvatskega svetnika.

Nemško vojno brodogve v Botnijskem zalivu

Helsinki, 8. nov. t. Današnje časopisje poroča, da so opazovalci danes prvič opazili enote nemškega vojnega brodogva, in sicer so se gibale po Botnijskem zalivu med ritcem Saland in švedsko obalo.

Za Romunijo, Grčijo in Turčijo

Curih, 8. nov. b. Dopisnik »Basler Nachrichten« poroča iz Budimpešte, da sta general Wewel in general Weygand obiskala Ankaro zato, da se sklene vojna zveza s Turčijo, ki bi dopolnila francosko-angloško-turško garancijsko pogodbo. Po tej pogodbi bi Anglija ustanovila v Siriji in Libanonu armado 100.000 mož za najhitrejših operacij z mehaniziranim in motoriziranim orožjem. Ta armada bo ves čas vojne v strogi pripravljenosti, da bi v potrebi takoj priskočila na pomoč Romuniji, Grčiji in Turčiji, če bi bila katera izmed teh držav napadena. Sestavljanje te armade je v polnem teku in so posamezne enote že na določenih mestih.

Drobne novice

Pariz, 8. nov. t. Poročilo francoskega vojnega poveljstva poroča, da so se sovražnosti na meji poostrole. Zlasti topništvo na nekaterih točkah deluje čimdalje huje.

London, 8. nov. t. Večerni nemški tisk besno napada današnji govor lorda Halifaxa, ne samo njegova izvajanja v govoru, ampak tudi njega osebo.

Pariz, 8. nov. t. Danes popoldne je imel predsednik vlade Daladier daljši razgovor z generaloma Gamelinom in Georgesom.

Železniška nesreča

Celje, 8. novembra.
 Danes ob 18.15 je peljal sofer Avgust Kunaj osebni avtomobil, last tovarnarja Weinbergerja, proti tovarni, da bi ga spravil v garažo. Vračal se je namreč s tovarnarjeve njive, kamor je peljal šefa g. Weinbergerja. Na železniškem križišču pa je treščil v tovarni vlak ki je vozil proti Celju. Vlak je vlekel osebni avtomobil 100 m daleč, skoraj do tovarne, in ga močno poškodoval. Vlakovodja je ustavil vlak, ker bi se sicer pripetila še hušja nesreča. Soferju se sicer ni pripetilo nič hujšega, dobil je le hude rane na levi roki. Na kraj nesreče so kmalu prišli celjski reševalci z reševalnim avtomobilom in potegnili avtomobil g. Weinbergerja s tira, soferja Kunaja pa so prepeljali v celjsko bolnišnico.
 Današnja nesreča je ponoven dokaz, kako nujno so potrebne zapornice na savinjski železnici, ker ta nesreča ni bila prva, ki se je letos zgodila.

Berlin je obdan z žarometi zaradi nevarnosti letalskih napadov.

Okrožnica papeža Pija XII.

»Summi Pontificatus«

Vsi, ki stopajo v Cerkev, naj bodo kakršnega koli rodu in jezika, naj vedo, da imajo v božji hiši, kjer vlada Kristusov zakon in njegov mir, enake sinovske pravice. Po teh načelih enakosti Cerkev posveča veliko skrb vzgoji domačega duhovništva in da postopoma pomnoži število domačih škofov. Da bi temu našemu pojmovanju dali tudi zunanji izraz, smo izbrali bližajoči se praznik Kristusa Kralja, da na ta dan na grobu apostolskih prvakov povzdignemo v škofovo dostojanstvo dvanajst zastopnikov najrazličnejših narodnosti in rodov. Sredi takih nasprotij, ki trga in razganjajo družino človeštva, naj bi ta naš korak služil v slovesen dokaz vsem našim po svetu razkropljenim sinovom, da duh, nauk in dela Cerkev nikdar ne morejo biti drugačna kot nauk apostola narodov, ki je učil: »Oblecite novega človeka, ki se obnavlja k spoznanju, po podobi njega, ki ga je ustvaril; tukaj ni več ne Grka ne Judo, ni obrežanec ne neobrežanec, ni dijak ne Scita, ni sužnja ne svobodnega, ampak je vse in v vsem Kristus« (Kol 3, 10-11).

Zaveštesvoljnega bratstva, kakor jo učil in goji krščanstvo, nikakor ne nasprotuje ljubezni do lastne domovine in ponosu na njeno slavno preteklost, tudi ne ovira njenega napredka in ne slabi njenih upravičenih zahtev, saj prav krščanstvo učil, da je v delih ljubezni od Boga samega postavljen red, da moramo bolj ljubiti tiste, s katerimi nas družijo posebne vezi, in tem pred vsemi pomagati. Sam božji Učenik nam je dal zgled, kako je treba domačo zemljo bolj ceniti, ki je jokal nad bližnjim razdejavanjem svetlega mesta. Toda domoljubje ne sme zapirati srca pred vseobčo krščansko ljubeznijo, ki vidi tudi druge in blagor drugih v prijazni miroljubnosti.

To je tisti čudoviti nauk o ljubezni in miru, ki je toliko doprinesel za napredek kulture in vere. Glasniki, ki so ga, prežeti nadnaravno ljubezni, oznanjali, niso samo rahljali zemljo in zdravili bolezni, ampak so predvsem blažili in oblikovali življenje in ga dvigali k božjim višavam in ga povzdignili prav do vrhov svetosti, od koder se vse vidi v božji luči; gradili so spomenike in svetišča, ki še danes kažejo, do kakšnih sinjih višin se more povzpeli krščanski geni, še bolj pa so v ljudeh, učeh in preprostih, močnejših in slabotnih, gradili žive templje božje in mladike iste trte, ki je Kristus; ohranili so prihodnjim rodovom zaklade davne umetnosti in modrosti, predvsem pa so jim odprli neprecenljive zaklade večne modrosti, ki bratsko družijo in sklepajo ljudi v nadnaravno občestvo.

Tudi oblast mora biti pod oblastjo

Castiti bratje, če je pozaba medsebojne ljubezni, ki edina more pogasiti požar sovraštva, zgladiti spore in nasprotja in tako utrditi mir, za složno sožitje narodov vir največjih nesreč, ni narodom v vsej človeški družini kakršnegakoli rodu nič manj pogubna zmoča, ki svetno oblast razrešuje vsakega ozira in odvisnosti od Najvišjega, iz katerega kot iz prapočela in vrhovnega gospodarja izhaja posameznik in človeška družba; in ki svetno oblast odvezuje vsake vezi na kakršnekoli višji zakon, ki kot iz pravila izhaja od Boga, dajoč ji neomejeno svobodo in prepuščajoč jo samovolji in nestalni sodbi, ki se ravna le po zahtevah in koristih posameznega primera. Ko je tako zavrnena božja veljava in božja postava, si svetna oblast v neizogibni posledici prilasča vrhovne, no bene zakonu podvržene pravice, ki priložijo samo Stvarniku samemu; postavi se na Njegovo mesto in povzdigne državo ali skupnost za najvišji smoter življenja, za vrhovni vidik pravnega in pravnega reda in tako odpravi vsak priziv na naravno natekla ali krščansko vest.

Seveda pa si nečemo prikrivati, da se vplivi zmotnih načel k ereči ne pokažejo takoj v vsej svoji daljnosežnosti, in v glavnem zato ne, ker je krščanski duh, v katerem so zrastle narodi, še vedno globoko vkoreninjen v srcih, čeprav vočkrat nezavedno. Kljub temu pa ne smemo pozabiti, da je vsak družabni red, ki sloni na človeških postavah, ki črpa svoje nagibe zgolj iz zemškega in oslanja svojo moč samo na zunanja sredstva, bistveno pomanjkljiv.

Kjer so zatajili odvisnost človeškega prava od božjega, kjer se ni mogote obrniti drugam kot na nestalna pravila zgolj zemške oblasti, kjer vlada samovolja, ki jo usmerja in omejuje le koristnost, tam čisto zanesljivo tudi človeško pravo v najodločilnejših trenutkih izgubi moralno moč in ker to ni, v takih trenutkih ni več priznano in ne more terjati žrtve.

Res je, da tudi oblast, ki sloni na takih trhljih in krhkih podstavah, v kakih ugodnih okoliščinah more kdaj doseči zunanje uspehe, da površen opazovalec strmi nad njimi; toda pride čas, ko udari neizprosni zakon in se podere vse, kar je stalo na očitnem ali prikritem prepadu med svetnim, zgolj zunanjim uspehom in notranjo silo nravi in poštenja. Ta prepad pa zazija vedno, kadar svetna oblast ne prizna ali zavre gospodstvo vrhovnega Zakonodavca, ki je dal vladarjem oblast, pa ji je določil tudi meje.

Tudi svetna oblast je po volji Stvarnika (kakor modro učil Naš veliki prednik Leon XIII. v okrožnici »Immortale Dei«), da ureja družabno življenje po določilih nekega reda, ki je v splošnih načelih neizpremenljiv, da človeku v tem življenju olajšuje pot do telesne, razumske in pravne popolnosti in da mu pomaga doseči nadnaravni namen.

Vzvišena pravica in poslanstvo države je torej, da podpira in uravnava zasebno in posamezno delavnost v narodnem življenju, da vse skladno usmerja v splošno blaginjo; o tej pa ne morejo odločiti svojevoljni pojmi, tudi se konec koncev ne more meriti po materialnem uspehu družbe, ampak po skladnem razvoju in naravnih izpolnitvi človeka, kateremu je Stvarnik družbo namenil kot sredstvo.

Gledati državo kot smoter in namen, kateremu se mora vse podrediti in mu služiti, pa je resnični in trajni blaginji narodov le v škodo. Do tega pa pride, bodisi da država dobi tako neomejeno oblast kot roka naroda, rodu, ali družabnega razreda, bodisi da si jo država sama prilasti kot neodvisen gospodar, ne da bi ji jo kdo izročil.

Če pa si država sama prevzame in prisvoji zasebno pobudo, more, ker jo vodijo zapletena in mnogovrstna notranja pravila, ki ji sicer varujejo le dosego njenih lastnih namenov, biti pogubna, kar škoduje tudi javni blaginji, ker je zdrknila z naravnega področja zasebno pobude, ki je odgovorna.

Pomen družine za preroditev človeštva

Tudi družina, prva in bistvena celica družbe, je po tem pojmovanju v nevarnosti, da bi je

gledali le pod vidikom narodne moči in da se pozabi, da je človek in družina po naravi pred državo in da je Stvarnik obema dal sredstva in pravice in jima določil njuno poslanstvo, primerne njunim naravnim potrebam.

Tudi vzgoja novega rodu po teh nazorih ne more voditi k uravnovešenemu, skladnemu razvoju telesnih in duševnih sil, ampak k enostranskemu oblikovanju tistih civilnih čednosti, ki so po splošni sodbi potrebne za dosego javnih uspehov; tiste čednosti pa, ki dajo družbi dih plemenitosti, medsebojnega spoštovanja in človekoljubja, bi ostale zanemarjene, češ, da zatirajo polet mladine.

V pretresljivi jasnosti nam stopajo pred oči nevarnosti, ki se jih bojimo, da bodo prišle nad ta in prihodnji rod zaradi preziranja, zmanjševanja in postopnega okrnjevanja pravic družine. Zato hočemo biti zvesti branitelji teh pravic, v polni zavesti, da nam to dolžnost nalaga Naša apostolska služba. Nihče stisk našega časa, bodisi zunanjih bodisi notranjih, materialnih ali duhovnih, s vsemi neštetiimi udarci tako bridko ne čuti kot majhna in vzvišena celica družine. Tega trdega življenja, krutega bremena revščine, rastočega pomanjkanja in vsakdanjega utrjevanja, kakršnega ni okušala nobena doba pred nami, kateremu pa niti ni mogoče uvideti pravega razloga in stvarne potrebe, v resnici ni mogoče več prenašati brez poguma, z eno besedo, brez obudovanja vrednega junaštva. Kdor ima kot dušni pastir priliko gledati v duše, pozna tihe solze mater in topo žalost tolikih očetov, neštete bridkosti, o katerih ne govori in ne more govoriti nobena statistika, in zaskrbljenim obrazom vidi, kako se to trpljenje kopiči čimdalje bolj, in čuti, da uničevalne in razdiralne sile preže v ozadju in čakajo, da izrabijo to trpljenje v svoje temne namene. Nihče, ki gleda z odprtimi očmi, ne more v takih izrednih razmerah, ki danes vladajo po svetu, državi odrekati primeroma širših, izjemnih pravic, da bi mogla narodu prisrčiti na pomoč. Toda od Boga postavljeni moralni red tudi v takih okoliščinah zahteva, da se toliko bolj resno in vestno in pod vidikom obte blaginje premoti vprašanje dovoljenosti in stvarne upravičenosti takih izrednih ukrepov.

Na vsak način pa, kolikor težje žrtve zahteva država od posameznikov in družin, toliko bolj svete in nedotakljive morajo biti pravice vesti. Država more zahtevati blago in kri, nikdar pa ne duše, ki jo je Bog odrešil. Naloga, ki jo je Bog zaupal staršem, da skrbje za telesni in duhovni blagor svojih otrok in da lepo rastejo v verskem duhu, te naloge jim nihče ne more odvzeti, to bi bila strašna krivica.

Gotovo pa mora ta vzgoja gledati tudi na to, da bo mladina kdaj znala razumno, zavestno in s ponosom izpolnjevati tiste dolžnosti plemenitega domoljubja, ki priznava zemski domovini vso dolžno mero ljubezni, vdanosti in sodelovanja.

Zgrešena in prava vzgoja

Po drugi strani pa bi bila vzgoja, ki pozablja ali, še huje, namenoma noče voditi mladino k nadzemski domovini, krivica zoper mladino samo, krivica zoper neomajne dolžnosti in pravice krščanske družine; taka vzgoja je zašla in tudi zaradi naroda in države bi jo bilo treba vrniti na pravo pot. Tistim, ki ne nosijo odgovornosti, bi se taka vzgoja morda zdela kot vir sile in poleta; v resnici pa bi bilo uprav nasprotno, žalostne posledice bi to izkazale. Zalitev »Kralja nad kralji in Gospoda nad gospodi« (1 Tim 6, 15; Raz 19, 16), ki ga zagreši brezbarvna ali krščanskemu duhu protivna vzgoja, preobrnitev tistega »pustite otročičem, naj prihajajo k meni« (Mr 10, 14) bi prinesla najbolj trpke sadove. Država pa, ki razbremeni razboljena in ranjena srca krščanskih očetov in mater skrbi in jim vzpostavi njihove pravice, s tem samo pospešuje svoj lastni notranji mir in si polaga temelje za srečno bodočnost. Duše otrok, ki jih Bog daje staršem in je pri krstu Kristus položil na nje svojo kraljevsko roko, so sveti zaklad, ki ga božja ljubezen nad vse silno varuje. Isti Kristus, ki je dejal, »pustite otročiče, naj prihajajo k meni«, je tudi — kljub svojem usmiljenju in dobroti — zagrozil strašno gorje vsem, ki pohižujejo njemu najljubše. Katero pohižvanje pa je za rodove bolj pogubno in bolj trdovratno kot vzgoja mladine, ki vodi stran od Kristusa, »resnice, poti in življenja« in slednjije pripelje do očitnega ali prikritega odpada od Kristusa? Ta Kristus, od katerega so pehali in še pehajo mlade rodove, pa je isti, ki je od svoje večnega Očeta prejel vso oblast v nebesih in na zemlji. On ima v svoji mogočni roki usodo držav, ljudstev in narodov. On skrajšuje in podaljšuje življenje, On daje in zadržuje rast, uspeh in veličino. Od vsega, kar je na zemlji, samo duša ne pozna smrti. Vsaka vzgoja, ki ne prizna in ne išla svetih vezí krščanske družine, ki jih brani sveta božja postava, in jih razdira, vzgoja, ki zapira mladini pot do Kristusa, da ne bi »pesele za jemala vode iz studencev Zveličarjevih« (Iz 12, 3), ki odpad od Kristusa in Cerkev povzdiguje v znamenje zvestobe do naroda ali določene družabnega razreda, vsaka taka vzgoja si sama sebi piše sodbo in prišel bo čas, ko bo bridko občutila resničnost prerokove napovedi: »Vsi, ki gredo od Tebe, bodo zapisani na tla« (Jer 17, 13).

Krščanski nazor o razmerju med narodi

Zmotni nazori, ki priznavajo državi neomejeno oblast, niso, častili bratje, pogubni samo za notranje življenje narodov, za njihov napredek in za pospeševanje njihove blaginje, ampak škodujejo tudi razmerju naroda do naroda; ker pretrgajo skupnost nadnaravne družbe, izpodmaknejo pravo narodov tla in mu vzamejo veljavo, odpro pot kršitvam z ene in z druge strani in tako otežkočajo medsebojno razumevanje in mirno sožitje.

Človeški rod pa, kakorkoli je že po naravnem, od Boga danem redu razdeljen v družabne skupine, narode ali države, ki so vse druga od druge glede njihove notranje organizacije neodvisne, ga vendar vzajemne pravne in pravne vezi družijo v veliko občestvo narodov, ki je naravnano v dobro vseh in urejeno po posebnih zakonih, ki varujejo skupnost in pospešujejo napredek.

Pač ne bo nikogar, ki bi ne videl, kako je ta od nikoder odvisna oblast države v očitnem nasprotju z notranjim, naravnim zakonom; tudi je očitno, da ta nazor vse zakonito urejene zadeve, ki vežejo narode drugega na drugega, brez odgovornosti prepušča sodbi oblastnikov in tako onemogoča pravo edinstvo in uspešno medsebojno sodelovanje.

(Dalje.)

KULTURNI OBZORNİK

Ob napovedi Ušeničnikovih Izbranih spisov

Jugoslovanska knjigarna je napovedala monumentalno izdajo Ušeničnikovih »Izbranih spisov« v šestih zvezkih, ki bodo začeli izhajati takoj z mesecem januarjem 1940 ter bodo do prihodnjega božiča že vsi v rokah svojih naročnikov. Vsek slovenski izobraženec mora biti te napovedi vesel, še posebej pa katoliški, saj pomeni Aleš Ušeničnik višek slovenske katoliške filozofije, tiste »filozofiae perennis«, ki naj usmerja naše duhovno življenje v vseh panogah udejstvovanja, da bo v skladu z božjim razodetjem, pa vendar zmožno sodobnega kulturnega ustvarjanja. Aleš Ušeničnik, naš prvi predsednik društva Akademije znanosti in umetnosti, je danes že klasik in njegova izbrana dela bodo spadala v knjižnico slovenskega človeka kot dela drugih velikanov duha na najrazličnejših področjih. Strogi in natančni filozof je bil Ušeničnik vse svoje življenje, toda kljub znanstveni fundaciji njegovih spisov, je njegov jezik tako izbrusen, tako slovenski in jeder, da ga razume vsakdo in ga uživa z naslado ter so nam njegovi spisi že zaradi jezika in zaradi jasnosti misli naravnost osvetočujoče duhovno branje. Največja filozofija se ob jasnih mislih da izraziti preprosto in sočno: in to je odlika Ušeničnika, ki je nima vsakdo. Zato bodo njegovi spisi prav tako za učenjake kakor za povprečne izobražence, vsak bo lahko spoznal v njih oni svet, ki ga je oblikoval Ušeničnik vse življenje: lepoto in resničnost krščanskega svetovnega nazora, kakor se kaže v borbi z duhom teme in posvetitja. Štiridesetletno naporno delo brez prestopa in oddiha je rodilo veliko število odličnih razprav, esejev, ki vsi posegajo odločno v zmedo njegovega časa z vidika teologije, sociologije, literature, predvsem v filozofije kot apologija krščanskega duha v sodobnem življenju. Skromen do skrajnosti v svojem življenju je stal vedno na najvišjem vrhu urejenega mišljenja ter »sub specie aeterni« vrhu nehanje ljudi. Kot sodrudič Mahničevega Rimskega katolika, kot urednik Katoliškega obzornika in Casa, kar je bil nekaj desetletij, je dajal smer slovenski katoliški javnosti v vseh sodobnih narodnih trenjih ter se zato brati njegove spise pravi »spremljati duhovno življenje vseh zadnjih štiridesetih let«. Že zato bodo njegovi spisi vredni branja že iz kulturno zgodovinskega stališča, še bolj pa iz tega razloga, da se v bodočnosti vzdrži kljub vsem nadaljnjemu razvoju katoliške misli zveza s tradicijo, z najvišjim naponom katoliške misli naše preteklosti. Sedaj, ko bodo te razprave zbrane v posebnih knjigah, bodo postale trden temelj za vsako nadaljno katoliško filozofsko misel pri Slovencih.

Kakor vidimo iz prospekte, ki ga pošilja Jugoslovanska knjigarna na naslove svojih odjemalcev, bo izdaja Izbranih spisov obsegala šest debelih zvezkov po 300 strani, ki vsi skupaj v prednaročbi

stanejo 300 din, kar je vsekakor izredno nizka cena za tako izbrano zrno velikega misleca. Uredništvo spisov je prevzel avtor sam, ki ne bo spisov na slepo pretiskaval iz starejših letnikov svojih revij, temveč bo svoje misli dopolnjeval, izpopolnjeval, tudi popravljal in ter to in ono tudi znova pojasnjeval, tako da bodo ti spisi tudi v miselnem in ne samo jezikovnem oziru predstavljali njegovo zadnjo stilizacijo, kar bo dalo spisom še posebno vrednost. Kakor je videti iz razpisa, bo I. zv. obsegal eseje, ki se tičejo vere, pravosti in kulture; II. zv. našega časa in krščanstva, misli, volje in dejanja ter umetnosti; III. zv. filozofov in njih misli, filozofskih problemov in raznih »svetozorov« slovenskih filozofov; IV. zv. Boga, Kristusa, religije in življenja sploh, vsebujejo tudi apologetične misli ter sodbe o metapsiholoških »znanostih«. V. zv. bo govoril o avtoriteti, o narodu in narodnosti ter o socialnih vprašanjih, zadnji, VI. zv. pa o katoliški renesansi, o nasprotnih tokovih ter nekaj portretov oz. esejstev, tičočih se literarnih borb pri nas (Prešeren, Aškerc, Cankar).

To je vsebina napovedanih zvezkov, med katerimi ni Ušeničnikovih Učbenikov ali kako drugače knjižno izdanih del (Naša načela, Um die Jugoslaven, Sociologija, Knjiga o življenju itd.). To bo 6 zvezkov njegovih »raztresenih udov«, ki jih bo avtor sam znova preletel, prevejal in podal tako, da bodo rabna tudi za rod, ki dorasča. Tako bo Ušeničnik polemičar in glossator dnevnih borb še enkrat aktualen in kot tak v Izbranih spisih vedno pripravljen povedati za vsak čas svojo besedo in s svojo ostro mislijo ločiti zrno od plev. Ločiti v načelu, v filozofski misli, iz katere potem sledi dejanja. Toda v začetku je — misli!

Prepričani smo, da bo vsak slovenski, predvsem pa katoliški izobraženec, še posebej pa slovenski duhovnik, ki je šel skozi šolo njegove brušene misli, pa tudi katoliška inteligenca in državi, z veseljem segla po tej priloženi in se prijavila za naročnika Ušeničnikovih Izbranih spisov. Pa tudi vsi drugi, ki zasledujejo delovanje človeške misli, se bodo veliko naučili pri njegovem jasnem mišljenju, vezbanem ob filozofiji sv. Tomaža, še posebej pa ob njegovem jeziku, ki je v vsakem pogledu klasičen, dvakrat klasičen v primeri z drugimi slovenskimi znanstvenimi jeziki.

Jugoslovanska knjigarna pa se ne bo z izdajo Ušeničnikovih del samo oddolžila idealu z gibanja, iz katerega je tudi sama zrastle, temveč je storila veliko kretno, da si je v sedanjem težkem času postavila nalogo izdati novega slovenskega klasika-publiscista ter s tem dala ceno tudi dobremu revalnemu delu, ki po navadi zemre v naših listih in revijah, čeprav ima v sebi toliko življenjske moči tudi za bodoče rodove. td

Klavirski koncert Ig. Friedmana

Pri svetovnih reproductivnih glasbenikih ni redek primer, da jim je do velikega slovesa in popularnosti pripomoglo bolj virtuožno obvladane tehnike kot njih duhovna kapaciteta v globokem in iskrenem oživljanju v umetnine velikih tvorcev. Poljski pianist Ignac Friedman spada po svojem slovesu nedvomno v vrsto svetovnoznanih umetnikov; a pri njem ni samo blesk briljantne in virtuozone igre ono, kar je vzbudilo pri nas neprikrito občudovanje — iz vseh del, ki smo jih slišali na njegovem koncertu, je bilo možno spoznati v njem zrelega umetnika, pri katerem so izvajane skladbe v dolgi dobi koncertnega udejstvovanja že zdavnaj dobile svojo dokončno ustaljeno obliko, in ki zato s toliko večjim mojstrstvom oblikuje neposredno še čudovito izdelane detaje v njih, a vendar vedno v skladu s celoto. Ta uravnovešenost med celoto in detajlom, ki spreminja vso mrtvo materijo notacije do zadnje podrobnosti, do najmanjšega elementa v en sam živ organizem, pa more biti le plod zrelega duha, velikega mojstrstva.

Posebna značilnost Friedmanove igre, mehki, včasih bodesebno pretehtani udar njegovih prstov z neštetiimi najfinejšimi nijansami je ozko povezan z osnovno usmerjenostjo njegovega duha v dobo zgodnje romantike (Chopin, Schumann, Liszt), ki je bila razvidna že iz izbire programa.

Taka osnovna usmerjenost je pri vsakem reproductivnem umetniku že nekako nujno dana, saj je pri njegovem delu, ki ima za cilj čim bolj ekvivalentno podobo originala, oživljeno iz mrtve, zapise materije, potrebna vsaj podobna sila ustvarjanja in analognost duha z ustvarjalcem samim. Tako je sorodno tvornim umetnikom tudi izvajajočim stavljen za njih osnovno usmerjenostjo duha neka meja, ki jo v izjemnih primerih prebije le ogromna obsežnost duha največjih med njimi. Tako so se med pianisti razvili specialisti za poedine komponiste ali stile posameznih dob (n. pr. Backhaus za Beethovna in tudi Bacha, Gieseking za francoske impresioniste, Lamond za Schumanna in Brahmsa itd.). Friedman je znan predvsem kot interpret Chopina, čigar dela so tvorila tudi na koncertu največji del programa (Nocturne op. 55., Poloneza-fantazija, 2 mazurki, 3 etude). Chopina oblikuje Friedman z izredno fino, na drugi strani pa je izrazilo poudaril tudi ritmični element v njegovih plesnih formah in nam tako osvetlil Chopina s strani, ki je večkrat neupravičeno prezrta in je bila zato za nas dokaj nova. A zdi se mi, da zna ritmični in melodični element v najbolj dovršeni obliki uravnovesiti le slovenski duh velikega pianista Brajlovskega. — V etudah pa je izredna virtuoznost Friedmana, ki skoraj ne pozna več tehničnih zaprek, prešla že v tako bravuroznost, da so se posamezne linije v zvoku že zabrisale in pričele izgubljati svojo muzikalno izrazitost.

Namesto prvotno določene uvodne točke, Busonije klavirske obdelave Bachove Ciacone, nam je Friedman zaigral tri manjše skladbe: Mozartov Rondo v a-molu, Hummlor rondo v es-duru in Haydnove varijacije v f-duru. Mojstrsko obliko Mozartovega Dondo-ja je znal Friedman s subtilno plastiko, rekel bi s porazdeltljivo svetlobe in sence-dovršeno oživiti, v Hummlorov Rondo-ju je bil glavni poudarek na virtuoznosti, Haydnove Variacije, nekaj prehod med starejšo formalistično in Beethovnovno variacijsko obliko, so bile zopet dokaz, kako se muzikalna forma pod mojstrsko roko preljuje v čudovito povezanost živnega organizma. — Za Chopinom je sledila še Schumannova Fantazija v c-duru z močnim dramatičnim poudarkom, nato pa Lisztova skladba: Venezia e Napoli. Ker so Schumannova dela po svojem duhu nam Slovanom najbolj tuja, in tudi omenjena Lisztova skladba ni med najbolj reprezentativnimi deli tega avtorja, je imel koncert za nas nekaj medel zaključek, ki ga je pa Friedman zabral po želji navdušenega občinstva s številnimi dodatki, ki so vsi dokazovali visoko stopnjo njegove tehnike in njegovo romantično usmerjenost. dr. W.

Pred premiero Mozartove »Figarove svačbe«

Nocoj bo v Operi premiera Mozartove opere »Figarove svačbe«, ki je po vsej svoji zasnovi in izvedbi eno izmed umetniško najvišjih stojišč del svetovne operne literature. Nastala je l. 1785 na Dunaju ter sta jo libretist in komponist ustvarila v picilih nekaj tednih. Vsebinsko se je libretist, abbé Lorenzo da Ponte naslonil na znano Beaumarchaisovo vsevilgno, ki jo je tudi po njej imenoval »Le nozze di Figaro«. Z našega slovenskega literarno zgodovinskega vidika je zanimivo, da je isto delo služilo za osnovo tudi prvemu našemu odrskemu delu, ter da poteka baš letos 150 let, odkar nam je Linhart podaril svoj »Ta vesel dan ali Matiček se ženje«.

Vsebinska stran nam slika na eni strani borbo grofovskega služabnika Figara in sobarice Suzane zoper grofovo samopašnost, katere bi grofa tudi grofica rada odvadila. Grof se je sicer odrekel starodavnim pravic prvih noči, ker mu je pa Suzana zelo všeč, je ne bi rad čar tako dal Figaru za ženo. Figaro skuje načrt, kako bi grofa vendarle nadmodril. Predvsem vzbudi z anonimnim pismom in njem ljubosumnost, češ da se pač Kerubin nekam preveč čmuka okrog grofice. Ko grof iztakne Kerubina še pri Suzani, se ga hoče odkrižati s tem, da mu podeli častniško službo. Kerubin bi moral takoj na pot. — V drugem dejanju Suzana in grofica Kerubina zdrži, ter ga hoče preobleči v žensko, da bi tako zvečer nastavili past grofu. Pri tem poslu pa ju zasači grof. Kerubin uide skozi okno, nevedno situacijo pa reši Figaro. Grof se opraviči grofici zaradi sumničenja, Figaru pa le še ne dovoli ženitve, češ da je treba še počakati na sodbo sodnikov, zaradi tožbe dr. Bartolove gospodnje Marceline, ki je posodila Figaru 2000 piastrov proti obljubi, da jo vzame za ženo, če bi ji ne mogel vrniti denarja. Pred očiščem pa se izkaže, da je Figaro Marcelinin in dr. Bartolov nezakonski sin, tako da grofu zavoljo Suzane spet spodleti. Vendar še ne odneha. Zato se grofica domeni s Suzano, naj povabi grofa zvečer na sestanek v park, kamor pojde ona, preoblečena v Suzanino obleko. V tem pa se poloti ljubosumnost še Figara, ki misli, da bi Suzana vendarle kaj uganila imeti z grofom. Zato obleče Suzana grofično obleko. Pri vseh komičnih situacijah, ki tako v temi nastanejo, dobita ljubosumnost in zalezovanje svoje plačilo, Figaru in Suzana pa končno dovoljenje za poroko.

Uprizoritev »Figarove svačbe« sta pripravila kapelnik dr. Danilo Švara in šef-režiser Opere Ciril Debevec. O glasbeni strani dela nam je dr. Švara nanizal v razgovoru sledeče misli:

»Katera je najboljša Mozartova opera, v tem vprašanju se križata v glavnem dve sodbi: Don Juan ali pa Figaro. Če je že don Juan noblednejši, ima pa zato Figaro v sebi obilo vedrine, svežosti, živahnosti, temperamenta in ljubkosti, zaradi česar je to od božanskega Mozartovega glasbenega genija navdahnjeno delo izmed številnih ostalih najpopolnejše in najbolj izvajano. Človek prav za prav niti ne ve, kam naj bi zagrabil, da bi pokazal najlepši biser v nizu glasbenih točk, ki jih »Figarova svačba« vsebuje. Že v prvem dejanju oha uvodna dueta — pardon, pozabil sem uverturo vseh uvertur, kot jo je nazval neki veliki dirigent! — nato obe Kerubinovi, obe grofici, obe Suzanini ariji ter Figarova in Bartolova arija, to so solo točke, ki po vsej svoji invenciji, čustvu in iskrenosti prekašajo druga drugo. Tudi ansambli, ki jih je v tej operi precej — da omenim le oba močnata finala drugega in četrtega dejanja — veljajo še danes za mojstrski vzor vsem glasbenim tvorcem. Filigrano pisani orkester, ki izredno duhovito spremlja, slika in podčrtava dejanja na odru, nam kaže nedoseženo stopnjo te edinstvene opere. Zal naša publika, skoraj bi rekel kot edina v Evropi, premalo pozna, cenil in ljubi Mozartovo glasbo, ki pa jo je mogoče prav spoznati in vzljubiti le po večkratnem poslušanju.

Načrte za novo dekoracijo je po režiserjevi zasnovi naredil inž. arh. E. Franz. Izdelava pa jih je gledališka slikarna pod vodstvom Skrudnega. V glavnih vlogah bodo nastopili naši najboljši in najmarljivejši pevci in pevke, tako da lahko upamo, da bo nocojnja premiera za ljubitelje resne glasbene tvorbe pravi užitek.

Hacetov pajdaš obsojen na 3 leta robije

Ljubljana, 8. novembra. Pred malim kazenskim senatom se je danes pojavil krepak, širokopleč, srednje velik fant, star 32 let. Jože Sitar, rojen na Jeranovem pri Kamniku. Obtožen je bil dveh večjih vlomov. Je znanec in pajdaš tolovaja Haceta, s katerim se je poznal že 5 let. Haca še vedno straši po naših krajih, sedaj se je preselil v zeleno Stajersko. Oborožen je do zob.

Jože Sitar je bil prijatelj Rudolfa Avpiča in s tem sta zagrešila dva vlomna na Gorenjskem, ki sta jima prinesla bogat plen. Potepala sta se po raznih krajih in hribih. Rudolf Avpič je pozneje storil žalostno smrt. Letos 12. avgusta ga je našel neki posestnik v Gameljnih mrtvega, zakopanega globoko v seno na svojem kozolecu. Sodna komisija je ugotovila, da je truplo ležalo v senu najmanj 3 tedne. Avpič je imel na sebi samo spodnje hlače in srajco. Pozneje so dognali identiteto mrtvega. Sprava je bil Jože Sitar močno osumljen, da je najbrž on ubil Rudolfa Avpiča. Razni znaki pa kažejo, da ga je ubil tolovaj Anton Haca, ker sta zagrešila skupno več ropov in vlomov in Haca se najbrž po nekem večjem vladu sprla. Haca je raz zahajal v neko znano gostilno pod Šmar-

no goro. Tam je imel svojo zaupnico in ljubico. Jože Sitar in Rudolf Avpič sta po noči dne 23. maja letos na Pristavi pri Trliču popolnoma oplenila in izpraznila trafiko vdova po invalidu Uršule Zavrl. Revi sta odnesla vso zalogo raznih cigaret in drugih tobačnih izdelkov v skupni vrednosti 2685 din. Čez nekaj dni sta nato vrnili pri posestniku Andreju Lombarju na Golniku. Ko so bili domači na polju pri delu, sta vdrila v hišo in jo vso prevrnili. Odnesla sta Lombarjevim nad 14.000 din gotovine in več hranilnih knjižic v vrednosti nad 170.000 din. Knjižice sta vrgla proč in so jih pozneje našli. Orožniki so Sitarja prijeli. Ta pa je teh vlomov obdolžil nekega Jožeta Preka, ki je bil aretiran, a je bil pozneje pred sodiščem oproščen, ker se je izkazalo, da je nedolžen. Sitar je orožnikom pobegnil, ko jim je v gozdu kazal, kam je skrnil velik zaklad. Odsel je v Nemčijo.

Ob povratku v naše kraje je bil naposled aretiran. Pred malim senatom je Jože Sitar vse prostodušno priznal in opisal, kako je z Avpičem vladil. Bil je zaradi obeh vlomov obsojen na 3 leta in 2 meseca robije. Sitar: »Sprejemem kazni. Proti se ne bom uprl. Sitar: »Sprejemem kazni. Proti se ne bom uprl.

Športni kotiček

SLON SAMBO

(131) Filipu ni bilo kar nič dobro pri srcu. Toda na noben način ni hotel povedati, da mu je Tukan pomagal. Gorski duh ga je vnovič zaprl in rekel: »Zdaj si pa kaj drugega izmisli o tem, kako si dobil čepico nazaj!« Ves žalosten in potrjen je ostal Filip spet v svoji ječi in je preudarjal, kako bi mogel zbežati.

132) Ko je gorski duh preiskoval svoje kraljestvo, je srečal roparskega ptiča. »Kam pa bi rad kralj ptičev?« ga je pozdravil. »K tebi,« je odvrnil, »da se pritožim. Našel sem bil čepico. Veliki Tukan naj bi bil pazil nanjo, a namesto tega jo je izgubil!« — »Haha,« se je zagrohotal gorski duh, »zdaj pa tudi vem, kdo je hotel mojemu jetniku pomagati, da bi pobegnill«

ŠPORT

Reorganizacija hrvatskega športa

Važni sklepi hrvatskih športnikov, ki posegajo tudi v ostali šport v državi

Medtem, ko so postali hrvatski športniki izredno agilni in stalno zasedajo ter sklepajo o novo nastali situaciji v športnem gibanju, se mi Slovenci še nismo zganili. Stojimo ob strani, kakor da bi nas vse skupaj nič ne brigalo. Že zadnjič sem opozoril, da se moramo pripraviti, da nas čas ne dohiti, toda izgleda, da ni nič zaleglo. Človeku se ne hote vsiljuje misel, da smo se Slovenci že tako prilagodili vlogi podrejenec, da bi kar radi še naprej prenašali, da nas komandirajo športniki iz Zagreba ali Beograda. Preje smo imeli vedno toliko povedati kako smo zastopali v športu, sedaj, ko se nam odpira pot v boljše bodočnost, ko si bomo takorekoč sami rezali kruh tudi na športnem polju, pa spimo spanje pravičnega in se ne moremo ali pa nočemo zganiti.

Kako važno bi bilo za nas, da si stvorimo vsaj začasni vrhovni forum vsega slovenskega športa kaže zadnja konferenca »Hrvatske športne sloge«, kjer so bili pripravljene dalekosežni sklepi, ki se tudi slovenskega športa tičejo. Saj ne zamerim bratom Hrvatoma, da hočejo iz te situacije potegniti čim več koristi zase, toda razumeti ne morem slovenskih športnikov, da ne dvignejo svojega glasu in se potegnejo tudi oni za svoje pravice sedaj, dokler je še čas. Pogledimo samo izvešček iz debate, ki se je razvila na konferenci hrvatskih zastopnikov športa.

Banska oblast mora biti absolutni gospodar za športne organizacije, ki delujejo na njenem področju in ji ne more biti vseeno kako delujejo športne organizacije za celo državno področje, ki imajo svoje sedeže izven banovine Hrvatske. Stališče »Hrvatske športne sloge« je, da bo kompetenca banke oblasti čim večja, dalje da se ministarstvo za telesno vzgojo naroda in šola za telesno vzgojo v Beogradu radi prevelikih stroškov ukine, v kolikor bi se morala vzdrževati iz skupnih sredstev. Glede 100 milijonov dinarjev, ki so določeni za stadion v Beogradu, se zahteva, da se prenese oni del Hrvatoma, ki odgovarja banovini Hrvatski z ozirom na športno moč in bi bilo vsekakor več kakor 30%. Dalje se je govorilo o osnovenju hrvatskega olimpijskega odbora, ki bi pomagal jugoslovanskemu olimpijskemu odboru, o včlanjenju Hrvatskega Junaka v Hrvatsko športno slogo, o izdajanju skupnega hrvatskega športnega glasila itd.

Postopanje hrvatskih športnikov, ki je postalo po osnovenju banovine Hrvatske izredno intenzivno, nas sili v to, da se tudi slovenski športniki čim prej prebudimo. S tem seveda nikakor ni rečeno, da bi morali iti Slovenci na celi črti po istih stopinjah kakor Hrvatje; toda začeti je treba, ker čas hiti in zato moramo hiteti tudi mi. I. K-er.

Dirka na Večni poti

Po dveh neuspešnih poskusih prireditelj dirko na Večni poti radi vremenskih neprilic, se je prireditelj odločil, da priredi v nedeljo, 12. t. m. dirko v neokrnjenem obsegu. Športna komisija prireditelja sporoča, da se radi bistvenih sprememb, ki so nastale od prvotnega termina pa do danes, sprejemajo še naknadne prijave vozačev do petka, 10. t. m. do 18. Na podlagi teh zaključnih prijav bo prireditelj razporedil razpisane kategorije.

Nemška smučarska garda že trenira

Na terenih okrog Kreuzbecka pri Garmisch-Partenkirchenu se je že zbrala nemška smučarska elita — moški kakor ženske — in trenira prav pridno. Med udeleženci je vsa prva nemška garnitura, med katerimi sta tudi brat in sestra Christl in Rudi Cranz.

Punčec na šestem mestu

Ranglist v teniskem športu je bilo objavljenih že vse polno. Tudi se te liste precej razlikujejo, vendar najdemo običajno med prvo desetorico vedno ene in iste ljudi. Sedaj so spet Amerikanci prišli s svojo listo najboljših teniških igralcev sveta in so posadili našega Punčeca na šesto mesto, kot edinega evropskega igralca, katerih ne dobiemo v desetorici najboljših. V tej listi so sami Amerikanci (izvzemši našega Punčeca, ki zavzema častno šesto mesto) poleg dveh Avstralcev, ki sta na drugem in tretjem mestu. Poljakinja Jedrejškova je med ženskami na petem mestu.

Rogaški Slatini je bil kot dolgoletni pevec odlikovan od Južnoslovenske pevske zveze z zlato svetinjo. Ko odhaja še mlad v pokoj, mu želimo, da bi užival pri svojem Sv. Florjanu še mnogo zdravih in krepkih let!

Kamnik

Elektrifikacija Nevelj in Vrhpolja je veljala 80.000 din. Ta denar so zbrali interesi sami in so ga tudi že plačali. V obeh vaseh velike kamniške občine je napeljala elektriko v hiše 60 gospodarjev, na katere odpadejo sorazmerno stroški v znesku 80.000 din. S tem so vaščani dokazali velik smisel za napredek, saj se niso ustrašili velikih stroškov. Moramo tudi zabeležiti, da so Kamničani prav postrani gledali elektrifikacijo Nevelj, češ, župan Nande Novak je doma iz Nevelj, zdaj bo pa svojim sovaščanom napeljal elektriko na breme vsega Kamnika. Nevljani pa so lahko veseli, da so svojo elektriko sami plačali in jim Kamničani niso dodali niti dinarja. Kaj ko bi Kamničani malo manj zabavljali, pa rajši posnemali vaščane pri plačevanju obveznosti.

Medvode

Občinski odbor Rdečega križa v Medvodah sporoča svojim članom in prijateljem društva, da bo v nedeljo, 12. novembra 1939 ob pol 11 (po službi božji) v ljudski šoli v Preski predavanje »O strupenih plinih in kako se ščitimo pred njimi«, ki ga bo imel g. dr. Justin, sanitetni polkovnik v pokoj.

Iz Julijske krajine

Kakor smo že poročali, je bil g. Fran Malalan, župnik in dekan osapeki, interniran za tri leta. Nastanjen je v Abrucih v provinci Aquila. Sedaj doznavamo, da bo osirotelo osapsko župnijo upravljal g. Fran Zlobec, ki je bil dosedaj kaplan v Postojni.

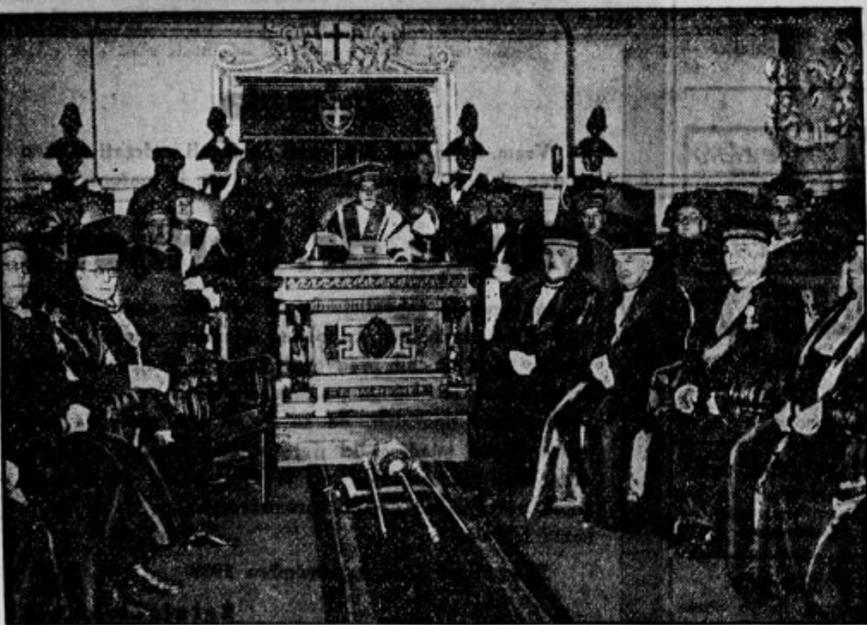
Jesenice

Kino Krekov dom predvaja v petek, 10. nov. ob 8 zvečer pevski film »Carobna igra«, v soboto, dne 11. nov. ob 4 pop. matineja (cene znižane); ponavlja se film »Carobna igra«, zvečer ob 8 glasbeni film »Zalostinka«. Pri vseh predstavah izbrani dodatki.

Knjižnica Prosvetnega društva je odprta vsak dan razen nedelje od 8 zjutraj do 12 in od 2 do 6 zvečer. Bogata izbira tudi novih knjig leposlovnih, znanstvenih in zabavnih vsebin, zato pridno segajte po lepem berilu. Knjižnica je v trgovini Krekov dom.

Rogaška Slatina

Karel Fišer stopil v pokoj. Konec preteklega meseca je stopil v pokoj na lastno prošnjo gosp. Karel Fišer, dolgoletni komandir orožniške postaje v Rogaški Slatini. Lani dne 30. oktobra se je srečal z Abrahamom. Rodom iz Vojnika pri Celju se je kmalu preselil s svojimi starši v Ljubno v Savinjski dolini, kjer je preživel mlada leta. V orožniško službo je stopil septembra 1912, a v Rogaški Slatini ga že vidimo januarja 1913. Voja leta je preživel večinoma na frontah. Naporno orožniško službo je opravljal potem na raznih postajah in spoznal tako skoraj vso Stajersko. Služboval je v Rogatu, v Cirkovcah, pri Sv. Urbanu, v Moškaneh, na Ptujski gori, v Grobelnem, v Zetalah, drugič v Rogaški Slatini leta 1926, tretjič pa od 1932 do svoje upokojitve. Povsod se ga ljudje spominjajo z veliko ljubeznijo, saj je bil vedno in povsod ves v službi slovenskega ljudstva in je posebno kot komandir v raznih krajih službovanja storil ljudem mnogo dobrega. V službi in izven nje je rad ustregel in pomagal. V Rogaški Slatini se je društveno mnogo udejstvoval kot pevec in je s svojim močnim basom rad pomagal kjer koli je bilo potrebno. Ob priliki letošnjega pevskega festivala »Slogec v

V Rimu so vpricho ministra Grandija otvorili novo sodno leto. V sredi predsednik, sodnik d'Amelio.

Arnold Fredericks

27

Svetlobni znaki

Detektivski roman. — Priredil Fr. Kolena.

Ko je zapustila hišo, se je usedla v voz in je naročila šoferju, da jo zapelje v oni del ver-saillske ceste, kjer so jo, po Valentinovi izpovedi, posadili v avto, potem ko je bila v oblasti zločincev. Gracija je menila, da je tu izhod vsej nejasni zadevi.

Duval je bil kmalu popolnoma dober in sedaj je želel, da mu pustijo vstati; prav tako odločno je hotel začeti zopet z delom. Način, kako so ga v tej stvari prevarili, ga je spravil skoraj v obup. Poklicena spretnost, na katero je Stapleton stavil ves svoj up, ko da ga je sedaj zapustila. Čutil se je ponižanega in pa osramočenega. Tri dni je dela in ni dosegel ničesar. To mu ni dalo miru.

Verjel je Stapletonovi razlagi o tem, da so ga čuti varali, ko je mislil, da je videl ženo. Stvar si je pojasnil s tem, da je gdč. Goncourt tako zelo slična Graciji, medtem ko on, Duval, res vedno le nanjo misli. Udarec, ki ga je zadel v glavo, je dogodke, ki so se odigrali neposredno pred napadom in po njem, precej zatemnili. Izbil je iz glave to epizodo in se je z novimi močmi lotil dela.

Dozvedalo se mu je, da je našel do sedaj le eno pomembno sled: in to je cigareta z zlatim koncem, ki jo je pobral v livadi Bois de Boulogne. To sled bo zasledoval, dokler ne pride do končnega uspeha.

Zdravniki mu je zalepil rano na glavi in je odšel, nakar je Duval izpil požirek angleškega žganja in se je potem usedel k Stapletonu, k pisalni mizi. Na novo je začel niti vse posamezne točke otrokovega ugrabljenja, za katere je vedel. Glasno je mislil in je zaupal vse Sta-

pletonu, ker so njegove misli tako dobile najlažje določno obliko.

»G. Duval, hitreje boste morali delati,« je dejal mrzlo bankir. »Storil sem potrebno, da bo otrok jutri zvečer tukaj.«

»Hočete torej izplačati razbojnike?«

»Da.«

»Kako?«

»Tega ne povem. Dovolj ste mi že prekrizali načrte. Niti vi, niti redarstvo niste dosegli ničesar. Gdč. Goncourt ve, kaj nameravamo storiti, dala pa je besedo, da ne poseže vmes. Ako hočete kaj doseči, potem se mora to jutri zvečer do osmih zgoditi.«

»Dobro. Postopal bom temu ustrežajoče.«

»Kaj hočete storiti?«

»V tem trenutku ne vem. Mislim pa, da moram priti na to, kdo kadi take cigarete z zlatim tulcem.«

Vzel je iz žepa najdeno polovico cigarete, jo položil na mizo pred sebe in jo zamisljeno gledal. Stapletonu se je zehalo.

»Kake vrste so? Exquisites?«

»Da. Odkod jih poznate?«

Bankir se je smejal.

»To je zelo enostavno. Moja žena kadi take cigarete.«

Detektiv je hitro dvignil glavo.

»Res? Gotovo jih je prinesla s sobo iz Amerike?«

»Tako je.«

Duval je v mislih začel naštevati osebe, ki so lahko kadile pred njim ležečo cigareto. Sedaj že ni mislil na to, da bi Valentin moč-pripril v poštev. Njegova navzočnost v Crarjinem avtomobilu prejšnji večer je pričala, da izsiljevalci nima nič skupnega.

Ostane gospa Stapleton. Duval je govoril z njo — in je videl njeno bol. Bil je vsi poznavalec ljudi, ko pa da bi za trenutak mislil, da je hlinjena.

Kdo je se? Sedaj se mu je hitro porodila

neka misel. Čudil se je, da že prej ni mislil na to. Pestunja! Natančno se je spominjal na slednje, ki jih je videl v Newyorku in njeni sobi na pisalni mizi.

»Je Mari Lanahan doma?« je vprašal Stapletona.

»Da. Zakaj vprašate?«

»Ali bi bili tako prijazni in bi jo poklicali?«

»Stapleton je brez besede pritisnil na pisalni mizi na gumb električnega zvonca. Čez nekaj minut je hišna ženska poklicala pestunjo, Mari Lanahan je bila preplašena od boli in strahu.«

Duval ji je velel, da se usede in ji je stavil nekaj vprašanj z ozirom na otrokovo ugrabljenje, ki so bila v resnici brez pomena.

Dekle je odkritosrčno odgovarjalo, videlo pa se je, da se že ne počuti dobro.

Naenkrat je Duval vstal, potegnil Stapletona v stran in ga tiho prosil, da pestunjo zaradi v knjižnici. On preišče njeno sobo.

»Saj jo je policija že natančno preiskala.«

»Vem. Toda jaz moram to še enkrat storiti. V nekaj trenutkih bom gotov.«

Stapleton je prikamal.

»Tukaj vas počakam, g. Duval,« je dejal. »Mari, vi tudi počakajte!«

Soba pestunje je bila v tretjem nadstropju, v zadnjem delu stavbe. Duval jo je lahko našel, ker mu je neka druga služkinja pri tem pomagala.

Ko je Duval stopil v sobo, je bil le na eno stvar radoveden. Takoj je šel k peči, vzel z nje dve vazi, ki sta imeli obliko steklenice in ju je močno stresel. V eni je slišal lahek ropot. Obrnil jo je na dlan. Iz nje se je vsul kup prahu in nekoliko na pol pokajenih cigaret. Z zadovoljnim smehom je stresel vse nazaj v vazo in je zopet šel v knjižnico.

»Mari, sedaj lahko greste,« je dejal.

Ko je bilo dekle zunaj, se je obrnil detektiv k Stapletonu.

»Mari Lanahan sama je kadila cigarete, katere konec sem našel v travi,« je dejal.

»Dobro! No in potem?« Zdelo se je, ko da to dejstvo za bankirja nima nikakega pomena.

»Bredovno jih je ukradla vaša gospe.«

»Mogoče. Toda to še ne pomeni ničesar.«

»Ne. Nastane pa vprašanje: zakaj je dala ono tobačnico Valentinu in zakaj ga je pozneje opozorila, da cigarete uniči?«

»Za to nimam razlage.«

»In zakaj so bile pozneje te cigarete Valentinu ukradene, ako sem prav razumel stvar?«

»Tega pa že nikakor ne morem razumeti. Kam merite s tem?«

»G. Stapleton, imam neko mnenje, toda sedaj ga vam še ne morem povedati. Povejte pa mi, kje je bil danes zvečer Franc?«

»Na obisku pri nekem sorodniku v nekem predmestju.«

»Res? Potem bi rad pregledal tudi njegovo sobo.«

»Prosim! Bojim pa se, da ničesar ne najdete v njej. Policija jo je temeljito pregledala.« Vstal je. »Pojdite, grem z vami!«

Šoferjeva soba je bila v najvišjem nadstropju. Imela je dve okni, ki sta bili vrezani v poševno podstrešno streho. Duval je opazil, da je skozi eno razgled nad sosednimi hišami notri du Avenue du Bois de Boulogne. Iz drugega okna se vidi na jug, in sicer daleč po vsem Passy.

Stapleton ni bil vajen hoje po stopnicah in je sedaj sopol ter se usedel na posteljo.

»Ne morem si predstaviti, kaj upate tukaj najti, g. Duval,« je moljkal.

Detektiv ni odgovoril, marveč je začel z natančnim preiskovanjem sobe. Takoj v začetku je zbudila njegovo pozornost navadna električna žepna svetilka, ki je ležala na umivalniku. Duval jo je dvignil in skrbno pregledal.

Sprejema sijajno na vseh valovih ves dan

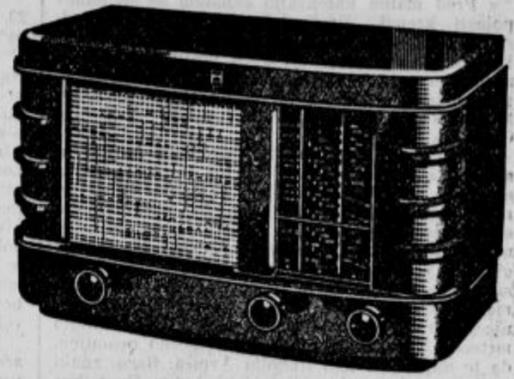
PHILIPS SUPER 206

Vsakomur dajemo možnosti, da si nabavi radio svetovne znamke in svetovnega slovesa

Cena 2950 din

Poslušajte in prepričajte se o kvalitetah tega prejelnika

PHILIPS

MALI OGLASI

V malih oglasih velja vsaka beseda 1 din; ženitovanjski oglas 2 din. Debelo tiskane naslovne besede se računajo dvojno. Najmanjši znesek za mali oglas 15 din. — Mali oglasi se plačujejo takoj pri naročilu. — Pri oglasih reklamnega značaja se računa enokolonska, 3 mm visoka petična vrstica po 3 din. — Za pismene odgovore glede malih oglasov treba priložiti znamko.

Službe iščejo

Fant s trg. šolo
star 22 let, vojaščine prost, išče nameščenja. Ponudbe na upr. »Slovenca« pod Miren 17464.

Steklarski pomočnik
mlajši, z enoletno prakso v trgovini, išče zaposlitve takoj. — Ponudbe v upravi »Slovenca« pod »Sposoben 17442«. (a)

Inteligentna gospodična
pisarniško izveščana ter vajena samostojnega gospodinjstva, želi kakršne koli namestitve. Ponudbe na upr. »Slovenca« pod »Zmožna«.

Pouk

Sedmošolec
prav dober dijak, reven, išče instrukcije. Honorar malenkosten. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 17528. (r)

Službodobe

Mesarski pomočnik
se sprejme za takojšnji nastop. — Slavko Podboj, Ribnica 69, Dolenjska. b

Urarski pomočnik
vesten, se sprejme. Ev. zaradi bolezni oddam v najem obrt na prometnem kraju Gorenjske. — Naslov v upravi »Slov.« pod št. 17.582. (b)

Elektromonter
mlajša moč, dobi takoj službo. Ponudbe upravi »Slovenca« pod »Zanesljiv pri hišnih instalacijah« 17.631. (b)

Pomočnika
strokovno dobro izurjenega, sprejme renomirana trgovina z železnicno v Ljubljani. Ponudbe na upr. »Slovenca« pod št. 17406. — Tudi kmetijski fant, pošten in trezen, vajen konj, dobi službo pod gornjim naslovom.

Sobarico in dekle
za vsa gospodinjstva dela, ki zna nekoliko kuhati in se želi izučiti dobro kuhati — sprejem. Plača 200 din, obleka in predpasnik. Nastop dne 15. novemb. 1939. Marija Zwilling, Zdenčina pri Zagrebu. (b)

Vajenci

Vajenec
za trgovino z meš. blagom se sprejme. Prednost imajo iz okolice Izanske ali Dolenjske c. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 17.651. (v)

Razno

Premog
koks, drva nudi **I. Pogačnik**
Ljubljana, Bohoričeva 5
telefon 20-59
Postrežba brezhibna

šivalni stroj sešije vse za Vas in za Vašo deco. Prepotraben je torej v Vašem gospodinjstvu. Na ugodna mesečna odplačila! **Veletrgovina Ign. Vok**
Ljubljana, Tavčarjeva ulica 7

Pohištvo

Stanovanjsko opravilo
staro, dobro ohranjeno, prodam. — Požar Ivanka, Ljubljana, Poljanski nasip 10/II., desne stopnice.

Stanovanja

ODDAJO:
Trisobno stanovanje
lepo, kompletno, oddam takoj ali s 1. decembrom mirni stranki. Streliška ulica 26. (c)

Stanovanje
eno sobo, malo sobo in kuhinjo, oddam z decembrom v Orlovi ulici 7. c

Sobo in kuhinjo
oddam takoj ali s 15. novembrom. Vel. čolnarska ulica 15, Grebenc. (c)

Poizvedbe

Zlato damsko uro
zapešno, sem izgubila 7. nov. med pol 4. in 5. uro v Tivoliju. Poštenega najditelja prosim, da jo prinese v upravo »Slovenca« proti nagradi. (e)

Gospode duhovnike

vijudno obveščamo, da dobe za župne urade potrebne tiskovine v podružnici Jugoslovanske knjigarne v Kranju, Majdičeva hiša, sodniša.

Izšla je **DRUŽINSKA PRATIKA ZA LETO 1940**
in se že dobiva pri vseh veletržcih in v knjigarnah. Na to posebno opozarjamo manjše trgovine po deželi in sejmarije. /// Cena kljub večji obsežnosti nespremenjena ista. **Vse zahteva pratiko s podobo sv. Družine!**

ZAHVALA. Ob težki izgubi, ki nas je zadel s smrtjo našega ljubega očeta, brata, gospoda **Vinka Hudovernika**
ravnatelja Mestne hranilnice v Radovljici v pokoju
emo prejeli mnogo dokazov iskrenega sočutja, zakar izrekamo našo najglobljejo zahvalo. Posebej se zahvaljujemo gg. zdravnikom, čistiti duhovščini, vsem darovalcem cvetja in vsem, ki so ga spremili na njegovi zadnji poti.
Radovljica, 8. novembra 1939. **Zalujoči ostali.**

+

V neizmerni žalosti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem žalostno vest, da je danes ob 6. uri zjutraj, po kratki mučni bolezni, nehalo biti srce naši nad vse skrbni, predobri in ljubljani materi, svakinji in teti, gospe **Rozi Ogrizek**
soprog hotelirja in posestnika v Rogaški Slatini
Pogreb nenadomestljive pokojnice bo v petek, dne 10. novembra 1939 ob 3. uri popoldne izpred hiše žalosti v Rogaški Slatini.
Rogaška Slatina, dne 11. novembra 1939.
Julij Ogrizek, soprog;
Erik, Ani, Hilda, Ernest, Silva, otroci;
Zofija Kolb roj. Ogrizek, svakinja.

Kupimo

Vsakovrstno **zlato kupuje**
po najvišjih cenah
CERNE, juvelir, Ljubljana
Wolfova ulica št. 3

Denar

Kompanjona (-ko)
sprejem v dobro idejo podjetje s 4—6 tisoč din. Ponudbe upravi »Slov.« pod »Dober zaslužek« — 17.653. (d)

Smrekove hmeljevke
od 6 m naprej kupujem. Ponudbe upravi »Slov.« pod »Hmeljevke« 17.612.

Vsakovrstno zlato
srebro in briljante kupuje vsako količino po najvišjih cenah
A. Božič, Ljubljana
Francišanska ulica 3.

Prodamo

Najugodnejši nakup
moških oblačil nudi
Prešker, Sv. Petra c. 14,
Ljubljana.

Otroške vozičke
najugodnejše kupite pri **BANJAI, Ljubljana, Miklošičeva 20.** (l)

Jabolka
po din 1.75 za kg naprodaj. Lottspetch, Rimske Toplice. (l)

Prima suhe češplje
bosanske, zaboji 10 kg 57 din, vreče 50 kg 220 din, prima jedra 10 kg 200 din, franko voznina, razpošilja G. Drechsler, Tuzla. (l)

Patent »Kraljica pečice«
ki se naloži le enkrat dnevno in gori ves dan, je v zalogi v vseh velikostih pri A. Semenič in drug, železnina, Ljubljana, Miklošičeva cesta 15, telefon 22-21. (l)

Posestva

Vila in parcela
naprodaj, Zaloska c. 23. Poizve se: dr. Iv. Krivo, Gubnišče 6, p. Skofljica.

Enonadstropno hišo
v surovem stanju s parcelo 650 m² ugodno prodam na periferiji mesta Ljubljane. Poizve se Vodovodna, trgovina Pezdin št. 67. (p)

Čas je zlato
pa tudi dobra reklama v **SLOVENCU.**

Auto-motor

Kupim
motorno kolo, avto, pisalni stroj, radio. — Ing. Cizerl, Čopova 10. (k)

Več motornih koles
avtov in pisalnih strojev zelo poceni naprodaj. — Aero, Kolodvorska 18. f

Majhen avto
strisedežni, dobro ohranjen, moderne oblike, najrajši kabriolet, tudi limuzino, kupim. Ponudbe na podružn. »Slov.« Jesenice pod št. 17.637. f

Zahvala

Vsem, ki so nam kakorkoli pomagali vzdržati strašen udarec ob izgubi naše ljubljene soproge in matere, gospe **Minke dr. Šorlijeve**
se najiskrenejše zahvalujemo. V največjo uteho nam je bila zlasti tako nepričakovano številna udeležba prijateljev še iz sončnih predvojnih časov in krajev, tovarišic in tovarišev iz njenega prejšnjega poklica, a posebej še preljubezniv domislek, da se je od nje poslovila tudi vrsta šolske mladine, ki ji je ostala mila do zadnjega diha. Vsa njena zadnja pot je bila, kakor da si jo je sama naročila, in zadnje spremstvo, kakor da si ga je sama izbrala.
Maribor, dne 8. novembra 1939.
Zalujoči ostali.

+

Umrla nam je nasa srčno ljubljena mama, stara mama in lastica, gospa **Marija Palme**
Pogreb nepozabne pokojnice bo v petek, dne 10. novembra 1939 ob pol 3 popoldne iz hiše žalosti Karlovska cesta 20 na pokopališče k Sv. Križu.
Ljubljana, dne 8. novembra 1939.
Globoko zalujoči:
Josip, Ferdinand, Franc, sinovi; Marija, Ana por. Verhovc, hčerki, in ostalo sorodstvo.

LJUBLJANA

I Sv. Gora pri Gorici praznuje leto 400 letni jubilej. V ta namen je poročalo na tisoče in tisoče Slovencev na to znamenito božjo pot. Telega zgodovinskega dogodka se bo spomnila Prosvetna zveza na svojem VI. prosvetnem večeru v petek 10. novembra ob 8 v franciskanski dvorani. Spored je sledeči: 1. Svetogorska romarska pesem, poje zbor franc. prosvete. 2. Svetogorski materi, deklamacija. 3. Dr. Ivo Cernik, odvetnik, bo podal zgodovino sv. Gore in razgled s sv. Gore v besedi in sliki. Predavanje je opremljeno s skriptičnimi slikami. — Predprodaja vstopnic pri Prosvetni zvezi, Miklošičeva 7 in v trgovini Stiličoj na voglu Franciskanske ulice.

I Odbor FO Sv. Peter poziva vse člane, da se gotovo udeležijo pogreba pok. g. Iv. Cerniča skupno s Prosveto. Zbirališče ob tri četrti na 3 na Hrvatskem trgu. — Zvečer ob 8 pa ima odsek cestanek s predavanjem. Udeležba obvezna!

I Vincencijeva konferenca Srca Jezusovega vabi delovne člane kakor tudi svoje podpirance, da se udeležijo danes popoldne ob 3 pogreba dolgoletnega podpredsednika konference gosp. Ivana Cerniča. Zbirališče pred hišo žalosti Hrvatski trg 4.

I Zahvala. Namesto venca na grob blagopokojnega g. Ivana Cerniča je darovala za reveže Vincencijeva konferenca Srca Jezusovega rodbina g. Franca Cerniča 100 din. V isti namen sta darovala ga. Rada in Lujo Šubert 100 din v počastitev spomina svojega strica g. I. Cerniča. V imenu revežev se konferenca za plemenite darove najpriščneje zahvaljuje.

I Za rajne člane Stolne prosvete se opravi sv. maša v petek, 10. novembra ob 6 pri glavnem oltarju v stolnici. Uljudno vabljeni člani in članice Stolne prosvete in vsi prijatelji rajnih!

I Vsem, ki se zanimajo za esperanto, obveščamo, da se prične esperanteki tečaj drevi ob 8 v prostorih Slomškove družbe, Aleksandrova c. 10 (sekcijski dvorišče I. nadst.). Učnina nizka. Prijavi se lahko še vsakdo.

I Jegličevci V nedeljo, 12. t. m. ob 8 zvečer bo običajni (stanislavski) društveni družabni večer v srebrni dvorani »Uniona«. Prav lepo vabljeni vsi mladi in stari! — Odbor.

I Idrjski krožek vabi na »Žiljkrofov večer« v soboto, 11. novembra ob 20 v gostilni Vidmar na Sentjakobskem trgu. Vabljeni vsi rojaki in prijatelji.

I Brat pok. prof. dr. Vrhovca 85-letnik. Prav na današnji dan 9. novembra pred 85 leti je zagledal svet Andrej Vrhovec, brat pokojnega zgodovinarja in prof. Ivana Vrhovca. V hiši št. 46 na Poljanah se je rodil v stari in znani Grumovi rodbini. Grumov Andrej je mnogo pretrpel v svojem življenju. Služil je vojske pri 17. pešpolku in se je leta 1878 udeležil okupacije Bosne in Hercegovine na strani avstrijske vojske. Je še vedno čil in krepka ljubljanska grča. Danes na ekromen način obhaja 85-letnico rojstva v krogu že odraslih sinov in hčera, vnukov in drugih sorodnikov. Segajo pripoveduje, kako so nekdanji stari ljubljanci živeli. Sam upa, da bo učakal kar 9 križev. Bog ga ohrani še zdravega!

I Nogavice, rokavice — Karnišnik — Nebotičnik.

I Živahen krompirjev trg. V letošnji krompirjevi sezoni je bil večerajšnji trg prvič najživahnejši in bogato založen s krompirjem. Na trg je bilo večeraj pripeljanih do 30 velikih voz krompirja z okoli 25.000 kg. Kmetje so trdo držali ceno. Že 3 tedne so cene stalne. Večeraj je bil krompir kljub veliki izbiri po 1.45 do 1.50 din kg. Kmetje so najraje videli, da so krompir kar cel voz prodali kakemu odjemalcu. Ljudje, ki so skušali kupiti po eno vrečo, so morali dočetrkat plačati višje cene. Neki kmet je zahteval za krompir celo 1.60 din kg. Na Sv. Petra nasipu je bilo večeraj tudi do 15 voz lepih zeljnatih glav, ki so bile po 1 din in še več glava, po teži pa so plačevali glave po 0.75 din za kg. Zelje je bilo kmalu vse pokupljeno.

I Ribničani s suho robo že hodijo po mestu in razprodajajo svoje res dobre lesene izdelke. Bliža se zima, dela ni več na polju, pa so zopet prišli običajni krošnjari prodajati robo, ki jo sedaj v zimskih mesecih ves dan izdeluje ponekod vsa družina. Tudi prve prodajalce obelšalnikov, ki jih prav tako izdelujejo revne, a podjetne družine na Dolenjskem, že srečavamo po ljubljanskih ulicah. Prav verjetno je, da jih bo s časom še več in da bodo ponujali svojo robo vseskozi do spomladi.

I Ljubljanski spomeniki v zimski obleki. Začetek tega tedna so dobili ljubljanski spomeniki, ki so bolj občutljivi za mraz in za zmrzal, zopet svoje zaščitne hišice. V teh bodo spomeniki prezimili v nemotenem zimskem spanju. Prvič letos je dobil hišico tudi Kraljev kip na Muzejskem trgu.

I Spravljanje snega po mestnih cestah in ulicah. Mestno poglavarstvo opozarja na predpise mestnega cestnega reda in na dolžnosti, ki jih morajo opraviti hišni lastniki ali najemniki ter posestniki stavbišč in zemljišč pri spravljanju snega s hodnikov in pešpotov. Mestni cestni red namreč v § 75. določa naslednje: Kadarkoli zapade sneg, je dolžan lastnik, oskrbnik, hišnik ali najemnik hiše, stavbišča ali drugih zemljišč ob cesti skidati sneg s hodnika ali pešpota ob vsej dolžini posestva. Če zaradi snega polzi, ali kadar se napravi poledica, morajo posestniki takoj posuti hodnik s peskom, pepelom ali žaganjem. Kadar pa zapade sneg ali se napravi poledica ponoči, mora biti opravljeno snajenje in posipanje hodnikov in pešpotov vsaj do 7 jutraj. Pri neprestanem snegu se mora hodnik ali pešpot osnažiti večkrat na dan in posipati tako, da ni nevarnosti za pešce. Sneg in led je prepovedano odmetavati v odtokne kadunce ali tik ob robnik, na rešetke požiralnikov in na tramvajsko progo. Z dvorišč

spravljenega snega in ledu ni dovoljeno odkladati na cestah, temveč ga je treba zvoziti v vodo ali na odkazane prostore. Sneg, ki sam zdrči ali ga pomečejo s strehe, morajo hišni posestniki ali druge odgovorne osebe nemudoma na svoje stroške zvoziti s ceste. Ob žurnem vremenu in v obče, kadar se sneg in led taja, je treba hodnike in pešpote po potrebi večkrat na dan osnažiti luž in blata. Posestniki naj posebno upoštevajo izrecno opozorilo, da mestno cestno nadzorstvo s svojimi delavci ne spravlja snega s hodnikov in ne posipa proti poledici hodnikov ob zasebnih posestvih, in sicer brez izjeme nikjer, torej niti pri javnih posestvih, niti pri cerkvenih posestvih, niti pri občinskih posestvih. Odvažanje in odmetavanje snega v vodo je dovoljeno le na onih prostorih in bregovih ob vodi, ki bodo za odlaganje snega pripravljene in označeni s posebnimi značkami.

I Lahkomiselni delavec. Te dni je ljubljanska policija prejela delavca, ki je bil že ves čas, odkar gradijo veliko Batovo palačo, zaposlen pri delu na stavbi. V zadnjem času imajo obrtniki mnogo posla z instalacijami in tako je neki ključavničar pri instalacijah potreboval tudi precejšnje množine cina in svinca. Da ga mu ni bilo treba sproti nositi v stavbo, ga je spravil kar v klet stavbe. Delavec je to skladišče svinca v kleti zapazil ter je začel polagoma odnašati po 6 kg težke bloke svinca. Vsakga opoldne, ko mu je žena prinesla kosilo, ji je

MARIBOR

Prvi prevozi sezoncev prijavljeni Vprašanje zamenjave nemških mark je spet urejeno — Pri prihodu v Maribor bodo dobili delavci kruh in topla jedila

Sredi meseca novembra nastopi vsako leto čas za povratek naših ptic selivk — sezonskih delavcev, ki prihajajo s težkega dela v tujini spet nazaj v domovino. Največ jih zaposluje Nemčija, kamor jih je spomlad odpotovalo skoraj 12.000, od tega dobrih 10.000 iz Prekmurja. Povratek sezoncev v domovino je za njihove domače in za vso pokrajino, v kateri imajo svoje domačije, velik dogodek. Z njim prihaja v te kraje tudi denar, katerega so si v tujini zaslužili s krvavimi žulji. Povratek sezoncev predstavlja tudi za naše izseljenske in obmejne oblasti poseben problem, ki zadaja vsako leto precej preglavice.

Posebne težave so nastopile zaradi povratka sezoncev letos in sicer predvsem zaradi zamenjave nemške valute. Sezoni iz Nemčije pošljejo večino zaslužka domov potem banke ter dobe potem marko izplačano pri nas po klirinškem kurzu. Za ostanek, katerega ne morejo poslati domov, pa si v Nemčiji nakupijo potem razne predmete, katere morejo uvoziti v državo brez carine. Prejšnja leta so naši sezoni kupovali s tem ostanekom najraje obleko, odkar pa imajo v Nemčiji samo blaga iz lesne volne, kupujejo raje kolesa. Mnogi si kupijo tudi pisalni stroj. Kolo in pisalni stroj lahko doma še najlaže spravijo v denar. Nekaj gotovine pa vzamejo tudi s seboj, ker jo potrebujejo na poti za živče. Transporti iz severne Nemčije do naše meje se vlečejo in se zapravi na njih precej mark. Če mejo smejo vzeti samo 10 mark nemškega denarja v srebru. Te marke potem v Mariboru zamenjajo v dinarje, da imajo sredstva za nadaljevanje vožnje, ki jo dobijo po znižani voznini. Ker pa je kurz srebrne nemške marke pri nas sedaj izredno nizek — znaša komaj nekaj dinarjev, so bili sezoni zelo prizadeti pri zamenjavi. V poletju jim je bila odobrena zamenjava srebrnih mark pri obmejnih poslovalnicah »Putnik« po primernem kurzu, naenkrat pa je bila ta ugodnost spet ukinitvena, ker je nemška banka, ki bi morala prevzeti po dogovoru zamenjane nemške srebrne marke, naenkrat ustavila prevzem. Zato je bilo umljivo veliko razočaranje sezoncev, ki so zadnje čase prihajali v manjših skupinah v domovino, ker niso mogli na naših mejah menjati zadnjih ostankov zaslužka po primernem kurzu. Na razne intervencije pa je sedaj Narodna banka spet pooblastila Putnikove poslovalnice v Mariboru in na Jesenicah, da lahko kupujejo od vsakega sezonskega delavca na podlagi potnega lista in objave naše Borze dela do 10 srebrnih mark pa ceni 13.30 dinarjev za marko. To je že zelo ugodna cena, ki bo sezoncev omogočila, da si z zamenjavo mark preskrbe sredstva za nadaljevanje vožnje domov.

Prvi transporti sezonskih delavcev so v Mariboru prijavljeni za 15. november. Potem bo prihajalo do božiča vsak teden po nekaj transportov. Letos se sezonski delavci vračajo s posebnim veseljem v domovino. Prihajajo iz države, ki preživlja težko krizo zaradi vojnih razmer ter je morala svoje notranje življenje urediti po silno strogih predpisih. Razmere, v katerih so živeli letos sezonski delavci, so bile težke. Zlasti prehrana je bila slaba. Zategadelj bodo še posebno veselo presenečeni, ker jih bo pri povratku čakalo na meji toplo kosilo z obilnim kosom kruha. Naše izseljenske oblasti bodo pripravile v Mariboru na kolodvoru skupno prehrano vsakega transporta. Postavili bodo na kolodvoru poljsko kuhinjo, ki bo za vsak transport posebej po-

Največja tragedija naše dobe - nepozabna MARIA STUART
UPORNICA Krasni posnetki iz Italije, iz londonskega muzeja voščenih lutk itd.
Težka drama o borbi nežnega ženskega srca. Film o ženi, ki je s svojo borbenostjo poboljšala položaj evropske žene!

Katarina Hepburn v prekrasnem filmu borbe in trpljenja za pravico in enakovrednost žensk. Ta film je vzbudil svoj čas veliko senzacijo po vsem kulturnem svetu!
Predstave ob 16., 19. in 21. uri
KINO UNION Telef. 22-21

spulstil v cekar blok svinca, ki ga je odnesla domov. Ker sam ni imel časa, je šla tudi žena prodajat svinca, in je nekemu trgovcu s stari železom ponudila 12 blokov svinca. Trgovec je dal svinca prepeljati v trgovino in izplačal zanj 270 din, delavec pa je bil med tem že aretiran. Zgubil je takoj službo in je zaradi nepoštenosti neprimerno huje kaznovan že z izgubljenjo službo, kakor pa s kaznijo, ki ga bo še zadel.

I Sorodniku je poneveril 1000 din. Neki bivši trgovec, ki živi pri svojem svaku v Ljubljani, je šel po svakovem naročilu dvigniti 500 din posojila na zavarovalno polico. Svak je namreč že dolga leta redno plačeval življenjsko zavarovanje za 65.000 din, pa je nujno potreboval denar. Bivši trgovec je v resnici dobil posojilo, vzel je celo 1000 din in zavil z njimi in zavarovalno polico vred v gostilno, odkoder ni našel prej domov, dokler se ni iznebil tisočaka in dokler ni izgubil zavarovalne police. Šele ljubljanski policiji se je posrečilo, da je zopet našla zavarovalno polico.

nekaj dni pa je dobila od Vidica pismo, v katerem zahteva 2000 din, drugače pa bo objavil svoja dognanja v časopisju. Ker na pismo ni dobil odgovora, je še nekajkrat pisal, zadnjemu pismu pa je celo priložil zbadljivo pesem, češ da bo obelodanjena v časniku, če ne dobi denarja. Nato pa je bila zadeva prijavljena sodišču ter je Vidic prišel na zatožno klop zaradi izsiljevanja. Obsojen je bil na 6 mesecev strogega zapora in na 2 leti izgube častnih pravic.

Gledališče
Četrtek, 9. nov. ob 20: Plesni večer Kurbos-Litvinova. Izven. — Petek 10. novembra: Zaprti. (Gostovanje v Celju.)

Celje
c Odsotnega predstojnika mestne policije v Celju zastopa do 1. decembra okrajni podnačelnik g. Reya.
c Za tajnico ravnateljstva na celjski državni realni gimnaziji je bila sprejeta Celjanka gđ. Sparhaklova.

c Referent za obvezno telesno vzgojo na celjski mestni občini je postal atletski rekorder gosp. Feri Pleteršek.

c Pevsko društvo Celjski zvon — moški zbor ima drevi ob 8 redno pevsko vajo.

c Uradne ure knjižnice Delavske zbornice v Celju so za stranke veak delavnik od 10 do 12 dopoldne in od 5 do 8 zvečer, ne samo do 6 kakor je to narobe povedal tiskarski škrat v naši nedeljski številki.

c V celjski bolnišnici je umrla 78 letna zasebnica Plojber Marjeta iz Zavodne pri Celju. Naj v miru počiva!

c O gradnji poslopja Okrožnega urada v Celju. Pred dnevi so se mudili zaradi gradnje prepotrebne poslopja OUZD v Celju generalni direktor Suzorja g. Matjašič, direktor g. Korač, inž. Auer, vsi iz Zagreba, predsednik ravnateljstva OUZD v Ljubljani ravnatelj inž. Sodja Jože, ravnatelj dr. Bohinjec, namestnik šef-zdravnika dr. Trtnik in dr. Kuhelj. Gospodje so pregledali prostor, kjer naj bi se zgradila palača, kakor je bil na mestnem poglavarstvu razgovor. Razgovoru sta prisostvovala direktor Subic in inž. Pristover. Do sedaj je bilo govora že o treh mogočih variantah. Da bi se zadeva čimprej rešila, je bilo sklenjeno, da bo OUZD predložil mestnemu svetu predlog, da se zaenkrat zgradi vogalna stavba z 1 nadstropjem, ker je na razpolago le podruži milijon dinarjev. OUZD pa bi se zavezal, da v teku 10 let zgradi še drugo nadstropje.

c Razočaranje po proslavi. Pod tem naslovom je poročala Delavska politika v soboto 4. novembra o proslavi 10 letnice obstoja tekstilne tovarne »Metka« v Celju in pravi, da so proslavo aranžirali tisti, ki vedo, zakaj so to storili. Na vse grde očitke dopisnika »Delavske politike« odgovarjamo v imenu vseh, ki so zaposleni v tovarni »Metka«. Nismo sklenili prirediti proslave samo na pobudo uradništva, mojstrov in predelavcev, res pa je, da smo to sklenili delavci skupno z namenom, da pripravimo svojemu šefu malo presenečenje. Nikdo ni bil prisiljen k prispevku. Najnesramnejša je trditev, da je delavstvo dobilo po proslavi manjšo plačo in da mu je bilo zagroženo z opustom. Podjetnik nam je dal dela prost dan ob priliki proslave. Naš delodajalec se je izkazal plemenitega in socialno mislečega kakor vedno, saj nam je za sedanje težke razmere razdelil lepe nagrade in še posebej nagradil matere. Delavci zavračamo in obojamo klevete »Delavske politike« in zahtevamo pojasnila za to grdo nerresnico.

c Res, zelo resen pomislek je izzvala nedeljska poplava na Glaziji, ki jo je povzročila Sušnica, ko je pregnala z igrišča igralce in prijatelje »nogoborce«. Nekemu gospodu, kateremu je voda zaradi polzeva hoje prišla v čevlje, je šinil v glavo »resen pomislek«, da bo treba pred začetkom gradnje palače dobro pretehati nevarnost prihajanje vode v kletne prostore nove justične palače. Ta »resen pomislek« je priobličil večerajšnje »Jutro« izpod peresa navdušenega člana SK Celja in Sokola, ki imata pri tem najbolj resno pomisleke. Čudimo se le, da je ta gospod s tem »resnim pomislekom« prišel šele sedaj na dan, saj je Sušnica že tolikokrat poplavlila Glazijo in preprečila že mnogo tekem.

cNov most gradi mestna občina v podaljšku Komenskega ulice blizu okoliške šole čez potok Koprivnico. Do sedaj je bila tam le brv za pešce, vsak vozni promet pa je bil nemogoč. Novi most bo uporaben za enotirni prehod in prevoz.

Ptuj
Osebnosti. Kakor smo izvedeli, odide v kratkem na novo službeno mesto okrajni glavar g. dr. Janko Vidic, ki je na lastno prošnjo prestatviljen v Kranj. V Ptuj pa je prestatviljen iz Ljutomera okrajni glavar g. dr. Farčnik. — Po službeni potrebi je prestatviljen na kraljevskega bansko upravo okrajni podnačelnik ptujskega okraja g. Karel Prah.

Dramsko društvo igra jutri, v petek, Kreftovo veseligo »Malomeščanic« pod režijo g. Žička. Začetek ob 8 zvečer v mestnem gledališču. Predprodaja vstopnic v glavni zalogi tobaka na Slovenskem trgu.

Požar v Skorbi na Dravskem polju. Dravsko polje bo letos brezdvomno doseglo rekord pri požarih. Saj skoraj ne mine teden, da ne bi bila kje vsaj dva požara. Ljudstvo je zaradi tega že čisto zbegano in v velikem strahu za svoje domove. Ponekod stražijo vse noči gospodarska poslopja, ki so sedaj polna poljskih in drugih pridelkov, kakor tudi stanovanjske hiše, da jih ne bi zažgala zločinske roka, ki mora biti edina kriva za vso gorje med ubogim ljudstvom. Niso še dobro ugasnila pogorišča na Hajdini, že je zapel rdeči petelin te dni na gospodarskem posloppu posestnika Kolariča Jerneja v Skorbi 46. Zgorelo je gospodarsko poslopje, ki je obstajalo iz živinskega hleva, skednja, kleti, parne in drvarnice. Uničeno je tudi vse orodje, razni gospodarski stroji, 4000 kg sena, 2000 koruze in druge stvari. Živino so k sreči rešili. Skupna škoda znaša nad 30.000 din. Kolarič pa je bil zavarovan za 20.000 din. Na kraj požara so takoj prihitali gasilci iz Gorečje vasi, ki so rešili, kar se je rešiti dalo, in ogenj lokalizirali, da se ni razširil še na druge stavbe. Vzrok požara ni znan, mislijo pa, da je bil ogenj podtaknjen, ali pa ga je zanetil potnik, ki je pri Kolariču prenočeval in je vrgel iz neprevidnosti ogorek cigarete ali pa cigare v seno.

Berlin je obdan z žarometi zaradi nevarnosti letalskih napadov.

Okrožnica papeža Pija XII.

»Summi Pontificatus«

Vsi, ki stopajo v Cerkev, naj bodo kakršnega koli rodu in jezika, naj vedo, da imajo v božji hiši, kjer vlada Kristusov zakon in njegov mir, enake sinovske pravice. Po teh načelih enakosti Cerkev posveča veliko skrb vzgoji domačega duhovništva in da postopoma pomnoži število domačih škofov. Da bi temu našemu pojmovanju dali tudi zunanji izraz, smo izbrali bližajoči se praznik Kristusa Kralja, da na ta dan na grobu apostolskih prvakov povzdignemo v škofovo dostojanstvo dvanajst zastopnikov najrazličnejših narodnosti in rodov. Sredi tolikih nasprotij, ki trgajo in razganjajo družino človeštva, naj bi ta naš korak eluziji v slovesen dokaz vsem našim po svetu razkropljenim sinovom, da duh, nauk in dela Cerkve nikdar ne morejo biti drugačna kot nauk apostola narodov, ki je učil: »Oblecite novega človeka, ki se obnašlja k spoznanju, po podobi njega, ki ga je ustvaril; tukaj ni več ne Grka ne Judo, ni obrezanega ne neobrezanega, ni dinjaka ne Scita, ni sužnja ne svobodnega, ampak je vse in o vsem Kristus« (Kol 3, 10-11).

Zavest vseljega bratstva, kakor jo učil in gojil krščanstvo, nikakor ne nasprotuje ljubezni do lastne domovine in ponosu na njeno slavno preteklost, tudi ne ovira njenega napredka in ne slabi njenih upravičenih zahtev, saj prav krščanstvo učil, da je v delih ljubezni od Boga samega postavljen red, da moramo bolj ljubiti tiste, s katerimi nas družijo posebne vezi, in tem pred vsemi pomagati. Sam božji Učenik nam je dal zgled, kako je treba domačo zemljo bolj ceniti, ko je lokal nad bližnjim razdejanjem svetega mesta. Toda domoljublje ne sme zapirati srca pred vseobčo krščansko ljubeznijo, ki vidi tudi druge in blagor drugih v prijazni miloboljivosti.

To je tisti čudoviti nauk o ljubezni in miru, ki je toliko doprinesel za napredek kulture in vere. Glasniki, ki so ga, prežeti nadnaravne ljubezni, oznanjali, niso samo rahljali zemljo in zdravili boleznijo, ampak so predvsem blažili in oblikovali življenje in ga dvigali k božjim višavam in ga povzdignili prav do vrhov svetosti, od koder se vse vidi v božji luči; gradili so spomenike in svetilnice, ki še danes kažejo, do kakšnih sinjih višin se more povzpeli krščanski genij, še bolj pa so v ljudeh, učeni in preprosti, mogočih in slabotnih, gradili žive templje božje in mladike iste trte, ki je Kristus; ohranili so prihodnjim rodovom zaklade davne umetnosti in modrosti, predvsem pa so jim odprli neprecenljive zaklade večne modrosti, ki bratsko družijo in sklepa ljudi v nadnaravno občestvo.

Tudi oblast mora biti pod oblastjo

Častiti bratje, če je pozaba medsebojne ljubezni, ki edina more pogasiti požar sovraštva, zgladiti spore in nasprotja in tako utrditi mir, za složno sožitje narodov vir največjih nesreč, ni narodom v vsej človeški družini kakršnegakoli rodu nič manj pogubna zmošta, ki svetno oblast razreže vsakega ozira in odvisnosti od Najvišjega, iz katerega kot iz prapočela in vrhovnega gospodarja izhaja posameznik in človeška družba; in ki svetno oblast odvezuje vsake vezi na kakršnekoli višji zakon, ki kot iz pravzlega izhaja od Boga, dajoč ji neomejeno svobodo in prepuščajoč jo samovolji in nestalni sodbi, ki se ravna le po zahtevah in koristih posameznega primera. Ko je tako zavrnena božja veljavnost in božja postava, si svetna oblast v neizogibni posledici prilasta vrhovne, ne bene zakonu podvržene pravice, ki pritečejo samo Stvarniku samemu; postavi se na Njegovo mesto in povzdigne državo ali skupnost za najvišji smeter življenja, za vrhovni vidik pravnega in pravnega reda in tako odpravi vsak priziv na naravna načela ali krščansko vest.

Seveda pa si nečemo prikrivati, da se vplivi zmotnih načel k ereči ne pokažejo takoj v vsej svoji daljnosežnosti, v glavnem zato ne, ker je krščanski duh, v katerem so zrastle narodi, še vedno globoko vkoreninjen v srcih, čeprav večkrat nezavedno. Kljub temu pa ne smemo pozabiti, da je vsak družbeni red, ki sloni na človeških postavah, ki črpa svoje nagibe zgolj iz zemškega in oslanja svoje moč samo na zunanja sredstva, bistveno pomanjkljiv.

Kjer so zatajili odvisnost človeškega prava od božjega, kjer se ni mogoče obrniti drugam kot na nestalna pravila zgolj zemске oblasti, kjer vlada samovolja, ki jo usmerja in omejuje le koristnost, tam čisto zanesljivo tudi človeško pravo v najdoločnejših trenutkih izgubi moralno moč in ker to ni, v takih trenutkih ni več priznано in ne more terjati žrtve.

Res je, da tudi oblast, ki sloni na takih trilih in krhkih podstavah, v kakih ugodnih okoliščinah more kdaj doseči zunanje uspehe, da površen opazovalec strmi nad njimi; toda pride čas, ko udari neizprosni zakon in se podere vse, kar je stalo na očitnem ali prikritem prepadu med svetnim, zgolj zunanjim uspehom in notranjo silo naravi in poštenja. Ta prepad pa zazija vedno, kadar svetna oblast ne prizna ali zavira gospodstvo vrhovnega Zakonodavca, ki je dal vladarjem oblast, pa ji je določil tudi meje.

Tudi svetna oblast je po volji Stvarnika (kakor modro učil Naš veliki prednik Leon XIII. v okrožnici »Immortale Dei«), da ureja družabno življenje po določilih nekega reda, ki je v splošnih načelih neizpremenljivi, da človeku v tem življenju olajšuje pot do telesne, razumske in pravne popolnosti in da mu pomaga doseči nadnaravno namen.

Vzvišena pravica in poslanstvo države je torej, da podpira in uravnava zasebno in posamezno delavnost v narodnem življenju, da vse skladno usmerja v splošno blaginjo; o tej pa ne morejo odločati svojevoljni pojmi, tudi se konec koncev ne more meriti po materialnem uspehu družbe, ampak po skladnem razvoju in naravni izpolnitvi človeka, kateremu je Stvarnik družbo namenil kot sredstvo.

Gledati državo kot smoter in namen, kateremu se mora vse podrediti in mu služiti, pa je resnični in trajni blaginji narodov le v škodo. Do tega pa pride, bodisi da država dobi tako neomejeno oblast kot roka naroda, rodu, ali družabnega razreda, bodisi da si jo država sama prilasti kot neodvisen gospodar, ne da bi ji jo kdo izročil.

Če pa si država sama prevzame in prisvoji zasebno pobudo, more, ker jo vodi zapletena in mnogovrstna notranja pravila, ki ji sicer varujejo le dosego njenih lastnih namenov, biti pogubna, kar škoduje tudi javni blaginji, ker je zdrknula z naravnega področja zasebne pobude, ki je odgovorna.

Pomen družine za preroditev človeštva

Tudi družina, prva in bistvena celica družbe, je po tem pojmovanju v nevarnosti, da bi je

gledali le pod vidikom narodne moči in da se pozabi, da je človek in družina po naravi pred državo in da je Stvarnik njuno sredstvo in pravice in jima določil njuno poslanstvo, primerno njunim naravnim potrebam.

Tudi vzgoja novega rodu po teh nazorih ne more voditi k uravnovešenemu, skladnemu razvoju telesnih in duševnih sil, ampak k enostranskemu oblikovanju tistih civilnih čednosti, ki so po splošni sodbi potrebne za dosego javnih uspehov; tiste čednosti pa, ki dajo družbi doli plemenitosti, medsebojnega spoštovanja in človekoljubja, bi ostale zanemarjene, češ, da zatirajo polet mladine.

V pretresljivi jasnosti nam stopajo pred oči nevarnosti, ki se jih bojimo, da bodo prišle nad ta in prihodnji rod zaradi preziranja, zmanjševanja in postopnega okrnjevanja pravice družine. Zato hočemo biti zvesti branitelji teh pravice, v polni zavesti, da nam to dolžnost nalaga Naša apostolska služba. Ničče stisk našega časa, bodisi zunanjih bodisi notranjih, materialnih ali duhovnih z vsemi neštetiimi udarci tako bridko ne čuti kot majhna in vzvišena celica družine, Zato trdimo, krutega bremena revščine, rastočega pomanjkanja in vsakdanjega utrjevanja, kakršnega ni okušala nobena doba pred nami, kateremu pa niti ni mogoče videti pravega razloga in stvarne potrebe, v resnici ni mogoče več prenašati brez poguma, z eno besedo, brez občudovanja vrednega junaštva. Kdor ima kot dušni pastir priliko gledati v duše, pozna tihe solze mater in topo žalost tolikih očetov, neštete bridkosti, o katerih ne govori in ne more govoriti nobena statistika, in zaskrbljenim obrazom vidi, kako se to trpljenje kopiči čimdalje bolj, in čuti, da uničevalne in razdiralne sile preže v ozadiju in čakajo, da izrabijo to trpljenje v svoje temne namene. Ničče, ki gleda z odprtimi očmi, ne more v takih izrednih razmerah, ki danes vladajo po svetu, državi odrekati primeroma širših, izjemnih pravice, da bi mogla narodu priskočiti na pomoč. Toda od Boga postavljeni moralni red tudi v takih okoliščinah zahteva, da se toliko bolj resno in vestno in pod vidikom obče blaginje premotri vprašanje dovoljnosti in stvarne upravičenosti takih izrednih ukrepov.

Na vsak način pa, kolikor težje žrtve zahteva država od posameznikov in družin, toliko bolj svete in nedotakljive morajo biti pravice vesti. Država more zahtevati blago in kri, nikdar pa ne duše, ki jo je Bog odrešil. Naloga, ki jo je Bog zaupal staršem, da skrbje za telesni in duhovni blagor svojih otrok in da lepo rastejo v verskem duhu, te naloge jim nihče ne more odvzeti, to bi bila strašna krivica.

Gotovo pa mora ta vzgoja gledati tudi na to, da bo mladina kdaj znala razumno, zavestno in s ponosom izpolnjevati tiste dolžnosti plemenitega domoljubja, ki priznava zemski domovini vso dolžno mero ljubezni, vdanosti in sodelovanja.

Zgrešena in prava vzgoja

Po drugi strani pa bi bila vzgoja, ki pozablja ali, še huje, namenoma noče, voditi mladino k nadzemski domovini, krivica zoper mladino samo, krivica zoper nečimrno dolžnost in pravice krščanske družine; taka vzgoja je zašla in tudi zaradi naroda in države bi jo bilo treba vrniti na pravo pot. Tistim, ki ne nosijo odgovornosti, bi se taka vzgoja morda zdela kot vir sile in poleta; v resnici pa bi bilo uprav nasprotno, žalostne posledice bi to izkazale. Zalitev »Kralja nad kralji in Gospoda nad gospodi« (1 Tim 6, 15; Raz 19, 16), ki ga zagreši brezbravna ali krščanskemu duhu protivna vzgoja, preobrnitev tistega »pustite otročičem, naj prihajajo k meni« (Mr 10, 14) bi prinesla najbolj trpke sadove. Država pa, ki razbremenjena razboljena in ranjena srca krščanskih očetov in mater skrbi in jim vzpostavi njihove pravice, s tem samo pospešuje svoj lastni notranji mir in si polaga temelje za srečno bodočnost. Duše otrok, ki jih Bog daje staršem in je pri krstu Kristus položil na nje svojo kraljevsko roko, so sveti zaklad, ki ga božja ljubezen nad vse silno varuje. Isti Kristus, ki je dejal, »pustite otročičem, naj prihajajo k meni«, je tudi — kljub svojemu usmiljenju in dobroti — zagrozil strašno gorje vsem, ki pohujšujejo njemu najljubše. Katero pohujšanje pa je za rodove bolj pogubno in bolj trdovratno kot vzgoja mladine, ki vodi stran od Kristusa, »resnice, poti in življenja« in slednjič pripelje do očitnega ali prikritega odpada od Kristusa? Ta Kristus, od katerega so pehali in še pehajo mlade rodove, pa je isti, ki je od svojega večnega Očeta prejel vso oblast v nebesih in na zemlji. On ima v svoji mogočni roki usodo držav, ljudstev in narodov. On skravsje in podaljšuje življenje, On daje in zadržuje rast, uspeh in veličino. Od vsega, kar je na zemlji, samo duša ne pozna smrti. Vsaka vzgoja, ki ne prizna in ne išča svetih vezi krščanske družine, ki jih brani sveta božja postava, in jih razdira, vzgoja, ki zapira mladini pot do Kristusa, da ne bi »veselo zamajala vode iz studencev Zvolčarjevih« (Iz 12, 3), ki odpad od Kristusa in Cerkev povzdiguje v znamenje zvestobe do naroda ali določenega družabnega razreda, vsaka taka vzgoja si sama sebi piše sodbo in prišel bo čas, ko bo bridko občutila resničnost prerokove napovedi: »Vsi, ki gredo od Tebe, bodo zapisani na tla« (Jer 17, 13).

Krščanski nazor o razmerju med narodi

Zmotni nazori, ki priznavajo državi neomejeno oblast, niso, častiti bratje, pogubni samo za notranje življenje narodov, za njihov napredek in za pospeševanje njihove blaginje, ampak škodujejo tudi razmerju naroda do naroda; ker pretirajo skupnost nadnaravne družbe, izpodmaknejo pravu narodov tla in mu vzamejo veljavo, odpro pot kršitvam z ene in z druge strani in tako otekočajo medsebojno razumevanje in mirno sožitje.

Človeški rod pa, kakorkoli je že po naravnem, od Boga danem redu razdeljen v družabne skupine, narode ali države, ki so vse druga od druge glede njihove notranje organizacije neodvisne, ga vendar vzajemne pravne in pravne vezi družijo v veliko občestvo narodov, ki je naravnano v dobro vseh in urejeno po posebnih zakonih, ki varujejo skupnost in pospešujejo napredek.

Pač ne bo nikogar, ki bi ne videl, kako je ta od nikoder odvisna oblast države v očitnem nasprotju z notranjim, naravnim zakonom; tudi je očitno, da ta nazor vse zakonito urejene zadeve, ki vežejo narode drugega na drugega, brez odgovornosti prepušča sodbi oblastnikov in tako onemogoča pravo edinstvo in uspešno medsebojno sodelovanje.

(Dalje.)

KULTURNI OBZORNİK

Ob napovedi Ušeničnikovih Izbranih spisov

Jugoslovanska knjigarna je napovedala monumentalno izdajo Ušeničnikovih »Izbranih spisov« v šestih zvezkih, ki bodo začeli izhajati takoj z mesecem januarjem 1940 ter bodo do prihodnjega božiča že vsi v rokah svojih naročnikov. Vsak slovenski izobraženec mora biti te napovedi vesel, še posebej pa katoliški, saj pomeni Aleš Ušeničnik višek slovenske katoliške filozofije, tiste »filozofiae perennis«, ki naj usmerja naše duhovno življenje v vseh panogah udejstvovanja, da bo v skladu z božjim razredjem, pa vendar zmožno sodobnega kulturnega ustvarjanja. Aleš Ušeničnik, naš prvi predsednik društva Akademije znanosti in umetnosti, je danes že klasik, in njegova izbrana dela bodo spadala v knjižnico slovenskega človeka kot dela drugih velikov duha na najrazličnejših področjih. Strogo in natančno filozof je bil Ušeničnik vse svoje življenje, toda kljub znanstveni fundaciji njegovih spisov, je njegov jezik tako izbrusen, tako slovenski in jeder, da ga razume vsakdo in ga uživa z naslado ter so nam njegovi spisi že zaradi jezika in zaradi jasnosti misli naravnost osvetočujoče duhovno branje. Največja filozofija se ob jasnih mislih da izraziti preprosto in sočno: in to je odlika Ušeničnika, ki je nima vsakdo. Zato bodo njegovi spisi prav tako za učenjake kakor za povprečne izobražence, vsak bo lahko spoznal v njih oni svet, ki ga je oblikoval Ušeničnik vse življenje: lepoto in resničnost krščanskega svetovnega nazora, kakor se kaže v borbi z duhom teme in posvetnjaštva. Štiridesetletno naporno delo brez prestopa in oddiha je rodilo veliko število odličnih razprav, esejev, ki vsi posegajo odločno v zmožo njegovega časa z vidika teologije, sociologije, literature, predvsem v filozofije kot apoloģija krščanskega duha v sodobnem življenju. Skromen do skrajnosti v svojem življenju je stal vedno na najvišjem vrhu urejenega mišljenja ter »sub specie aeterni« trdil nehanje ljudi. Kot sodrudični Mahničevega Rimskega katolika, kot urednik Katoliškega obzornika in Casa, kar je bil nekaj desetletij, je dajal amer slovenski katoliški javnosti v vseh sodobnih narodnih trenjih ter se tako brati njegove spise pravi »spremljati duhovno življenje vseh zadnjih štiridesetih let«! Ze zato bodo njegovi spisi vredni branja že iz kulturno zgodovinskega stališča, še bolj pa iz tega razloga, da se v bodočnost vzdrži kljub vsemu nadaljnemu razvoju katoliške misli zveza s tradicijo, z najvišjim napotkom katoliške misli naše preteklosti. Sedaj, ko bodo te razprave zbrane v posebnih knjigah, bodo postale trdnetemelj za vsako nadaljno katoliško filozofsko misel pri Slovencih.

Kakor vidimo iz prospekta, ki ga pošilja Jugoslovanska knjigarna na naslove svojih odjemalcev, bo izdaja Izbranih spisov obsegala šest debelih zvezkov po 300 strani, ki vsi skupaj v prednoročbi

stanejo 300 din, kar je vsekakor izredno nizka cena za tako izbrano zrno velikega misleca. Uredništvo spisov je prevzel avtor sam, ki ne bo spisov na slepo pretiskaval iz starejših letnikov svojih revij, temveč bo svoje misli dopolnjeval, izpopolnjeval, tudi popravljal in ter to in ono tudi znova pojasnjeval, tako da bodo ti spisi tudi v miselnem in ne samo jezikovnem oziru predstavljali njegovo zadnjo stilizacijo, kar bo dalo spisom še posebno vrednost. Kakor je videti iz razpisa, bo I. zv. obsegal eseje, ki se tičejo vere, pravosti in kulture; II. zv. našega časa in krščanstva, misli, volje in dejanja ter umetnosti; III. zv. filozofov in njih misli, filozofskih problemov in raznih »svetozorov« slovenskih filozofov; IV. zv. Boga, Kristusa, religije in življenja sploh, vsebujoč tudi apoloģične misli ter sodbe o metapsiholoških »znanostih«. V. zv. bo govoril o avtoriteti, o narodu in narodnosti ter o socialnih vprašanjih, zadnji, VI. zv. pa o katoliški renesansi, o nasprotnih tokovih ter nekaj portretov oz. sestavkov, tičočih se literarnih borb pri nes (Prešeren, Aškerc, Cankar).

To je vsebina napovedanih zvezkov, med katerimi ni Ušeničnikovih Učbenikov ali kako drugače knjižno izdanih del (Naša načela, Um die Jugoslaven, Sociologija, Knjiga o življenju itd.). To bo 6 zvezkov njegovih »raztresenih udov«, ki jih bo avtor sam znova prebral, prevejal in podal tako, da bodo rabna tudi za rod, ki dorasča. Tako bo Ušeničnik polemičar in glasoator dnevnih borb še enkrat aktualen in kot tak v Izbranih spisih vedno pripravljen povedati za vsak čas svojo besedo in s svojo ostro mislijo ločiti zrno od plev. Ločiti v načelu, v filozofski misli, iz katere potem sledi dejanja. Toda v začetku je — misli!

Prepričani smo, da bo vsak slovenski, predvsem pa katoliški izobraženec, še posebej pa slovenski duhovnik, ki je žel skozi šolo njegove brušene misli, pa tudi katoliška inteligencija v državi, z veseljem segla po tej priložnosti in se prijavila za naročnika Ušeničnikovih Izbranih spisov. Pa tudi vsi drugi, ki zasledujejo delovanje človeške misli, se bodo veliko naučili pri njegovem jasnem mišljenju, vezbanem ob filozofiji sv. Tomaža, še posebej pa ob njegovem jeziku, ki je v vsakem pogledu klasičen, dvakrat klasičen v primeri z drugimi slovenskimi znanstvenimi jeziki.

Jugoslovanska knjigarna pa se ne bo z izdajo Ušeničnikovih del samo oddolžila ideologu gibanja, iz katerega je tudi sama zrastle, temveč je storila veliko kretno, da si je v sedanjem težkem času postavila nalogo izdati novega slovenskega klasika-publicista ter s tem dala ceno tudi dobremu revalnemu delu, ki po navadi zemre v naših listih in revijah, čeprav ima v sebi toliko življenjske moči tudi za bodoče rodove.

Klavirski koncert Ig. Friedmana

Pri svetovnih reproduktivnih glasbenikih ni redek primer, da jim je do velikega slovesa in popularnosti pripomoglo bolj virtuosno obvladane tehniške kot njih duhovna kapaciteta v globokem in iskrenem oživljanju v umetnine velikih tvorcev. Poljski pianist Ignac Friedman spada po svojem slovesu nedvomno v vrsto svetovnoznanih umetnikov; a pri njem ni samo blesk briljantne in virtuosne igre ono, kar je vzbudilo pri nas neprikrito občudovanje — iz vseh del, ki smo jih slišali na njegovem koncertu, je bilo možno spoznati v njem zrelega umetnika, pri katerem so izvajane skladbe v dolgi dobi koncertnega udejstvovanja že zdavnaj dobile svojo dokončno ustaljeno obliko, in ki zato s toliko večjim mojstrstvom oblikuje neposredno še čudovito izdelane detajle v njih, a vendar vedno v skladu s celoto. Ta uravnovešenost med celoto in detajlom, ki spreminja vso mrtvo materijo notacije do zadnje podrobnosti, do najmanjšega elementa v en sam živ organizem, pa more biti le plod zrelega duha, velikega mojstrstva.

Posebna značilnost Friedmanove igre, mehki, včasih dobesedno pretehtani udar njegovih prstov z neštetiimi najfinišimi nijansami je ozko povezan z osnovno usmerjenostjo njegovega duha v dobo zgodnje romantike (Chopin, Schumann, Liszt), ki je bila razvidna že iz izbire programa.

Taka osnovna usmerjenost je pri vsakem reproduktivnem umetniku že nekako nujno dana, saj je pri njegovem delu, ki ima za cilj čim bolj ekvivalentno podobo originala, oživljeno iz mrtve, zapise materije, potrebna vsaj podobna sila ustvarjanja in sorodnost duha z ustvarjalcem samim. Tako je analogno tvornim umetnikom tudi izvajajočim stavljena z njih osnovno usmerjenostjo duha neka meja, ki jo v izjemnih primerih prebije le ogromna obsežnost duha največjih med njimi. Tako so se med pianisti razvili specialisti za poedine komponiste ali stile posameznih dob (n. pr. Backhaus za Beethovna in tudi Bacha, Gieseking za francoske impresioniste, Lamond za Schumanna in Brahmsa itd.). Friedman je znan predvsem kot interpret Chopina, čigar dela so tvorila tudi na koncertu največji del programa (Nocturne op. 55, Poloneza-fantazija, 2 mazurki, 3 etude). Chopina oblikuje Friedman z izredno fineso, na drugi strani pa je izrazilo poudaril tudi ritmični element v njegovih plesnih formah in nam tako osvetlil Chopina s strani, ki je večkrat neupravičeno prezrta in je bila zato za nas dokaj nova. A zdi se mi, da zna ritmični in melodični element v najbolj dovršeni obliki uravnovesiti le slovenski duh velikega pianista Brajlovskega. — V etudah pa je izredna virtuosnost Friedmana, ki skoraj ne pozna več tehničnih zaprek, prešla že v tako bravuroznost, da so se posamezne linije v zvoku že zabrisale in prišle izgubljati svojo muzikalno izrazitost.

Namesto prvotno določene uvodne točke, Busonije klavirske obdelave Bachove Clacone, nam je Friedman zaigral tri manjše skladbe: Mozartov Rondo v a-molu, Hummljev rondo v es-duru in Haydnove varijacije v f-duru. Mojstrsko obliko Mozartovega Donde-ja je znal Fridman s subtilno plastiko, rekel bi s porazdelitvijo svetlobe in sence-dovršeno oživiti, v Hummljevem Rondou je bil glavni poudarek na virtuosnosti, Haydnove Variacije, nekaj prehod med starejšo formalistično in Beethovno variacijsko obliko, so bile zopet dokaz, kako se muzikalna forma pod mojstrsko roko preljuje v čudovito povezanost živnega organizma. — Za Chopinom je sledila še Schumannova Fantazija v e-duru z močnim dramatičnim poudarkom, nato pa Lisztova skladba: Venezia e Napoli. Ker so Schumannova dela po svojem duhu nam Slovanom najbolj tuja, in tudi omenjena Lisztova skladba ni med najbolj reprezentativnimi deli tega avtorja, je imel koncert za nas nekaj medel zaključek, ki ga je za Friedmana zabil za želji navdušenega občinstva s številnimi dodatki, ki so vsi dokazovali visoko stopnjo njegove tehnike in njegovo romantično usmerjenost.

dr. W.

Pred premiero Mozartove »Figarove svatbe«

Nocoj bo v Operi premiera Mozartove opere »Figarova svatba«, ki je po vsej svoji zasnovi in izvedbi eno izmed umetniško najvišjih stoječih del svetovne operne literature. Nastala je l. 1786 na Dunaju ter sta jo libretist in komponist ustvarila v pičlih nekaj tednih. Vsebinsko se je libretist, abbé Lorenzo da Ponte naslonil na znano Beaumarchaisovo veseligrjo, ki jo je tudi po njej imenoval »Le nozze di Figaro«. Z našega slovenskega literarno zgodovinskega vidika je zanimivo, da je isto delo služilo za osnovo tudi prvemu našem odreku delu, ter da poteka baš letos 150 let, odkar nam je Linhart podaril svoj »Ta vesel dan ali Matiček se žen«. —

Vsebinska stran nam slika na eni strani borbo grofovekega služabnika Figara in sobarice Suzane zoper grofovo samopašnost, katere bi grofa tudi grofica rada odvadila. Grof se je sicer odrekel starodavni pravici prve noči, ker mu je pa Suzana zelo všeč, je ne bi rad kar tako dal Figaru za ženo. Figaro skuje načrt, kako bi grofa vendarle nadmodril. Predvsem vzbudi z anonimnim pismom v njem ljubosumnost, češ da se pač Kerubin nekam preveč emuka okrog grofice. Ko grof iztakne Kerubina še pri Suzani, se ga hoče odkrižati s tem, da mu podeli častniško službo. Kerubin bi moral takoj na pot. — V drugem dejanju Suzana in grofica Kerubina zdrži, ter ga hočeta preobleči v žensko, da bi tako zvečer nastavili past grofu. Pri tem poslu pa ju zasači grof. Kerubin uide skozi okno, nevedno situacijo pa reši Figaro. Grof se opraviči grofici zaradi sumničanja, Figaru pa le še ne dovoli ženitve, češ da je treba še počakati na sodbo sodnikov, zaradi tožbe dr. Bartolove gosposdine Marcelline, ki je posodila Figaru 2000 piastrov proti obljubi, da jo vzame za ženo, če bi ji ne mogel vrniti denarja. Pred očitščem pa se izkaže, da je Figaro Marcellinin in dr. Bartolov nezakonski sin, tako da grofu zavoljo Suzane spet podleti. Vendar še ne odneha. Zato se grofica domeni s Suzano, naj povabi grofa zvečer na sestanek v park, kamor pojde ona, preoblečena v Suzanino obleko. V tem pa se poloti ljubosumnost je Figara, ki misli, da bi Suzana vendarle kaj utegnila imeti z grofom. Zato obleče Suzana grofično obleko. Pri vseh komičnih situacijah, ki tako v temi nastanejo, dobita ljubosumnost in zalezovanje svoje plačilo, Figaro in Suzana pa končno dovoljenje za poroko.

Uprizoritve »Figarove svatbe« sta pripravila kapelnik dr. Danilo Švara in šef-režiser Opere Ciril Debevec. O glasbeni strani dela nam je dr. Švara nanizal v razgovoru sledeče misli:

»Katera je najboljša Mozartova opera, v tem vprašanju se križata v glavnem dve sodbi: Don Juan ali pa Figaro. Če je že don Juan nobenejši, ima pa zato Figaro v sebi obilo vedrine, svežosti, živahnosti, temperamenta in ljubkosti, zaradi česar je to od božanskega Mozartovega glasbenega genija navdahnjeno delo izmed številnih ostalih najpopularnjše in najbolj izvajano. Človek prav za prav niti ne ve, kam naj bi zagrabil, da bi pokazal najlepši biser v nizu glasbenih točk, ki jih »Figarova svatba« vsebuje. Ze v prvem dejanju oba uvodna dueta — pardon, pozabil sem uverturo vseh uvertur, kot jo je nazval neki veliki dirigent! — nato obe Kerubinovi, obe grofici, obe Suzanini ariji ter Figarova in Bartolova arija, to so solo točke, ki po vsej svoji invenciji, čustvu in iakrenosti prekašajo druga druga. Tudi ansambli, ki jih je v tej operi precej — da omenim le dva mogočna finala drugega in četrtega dejanja — veljajo še danes za mojstrski vzor vsem glasbenim tvorcem. Filigrano pisane orkester, ki izredno duhovito spremlja, slika in podčrta dejanja na odru, nam kaže nedosežno stopnjo te edinstvene opere. Za naša publika, skoraj bi rekel kot edina v Evropi, premalno pozna, cenil in ljubi Mozartovo glasbo, ki pa jo je mogoče prav spoznati in vzljubiti le po večkratnem poslušanju.

Načrte za novo dekoracijo je po režiserjevi zasnovi naredil inž. arh. E. Franz, izdelala pa jih je gledališka slikarna pod vodstvom Skruznega. V glavnih vlogah bodo nastopili naši najboljši in najmarljivejši pevci in pevke, tako da lahko upamo, da bo nocojnja premiera za ljubitelje resne glasbene tvorbe pravi užitek.